SÖZ

Haftalık Haber Yorum Dergisi

TARİH: 4 OCAK 1997 • SAYI: 99 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)

• ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

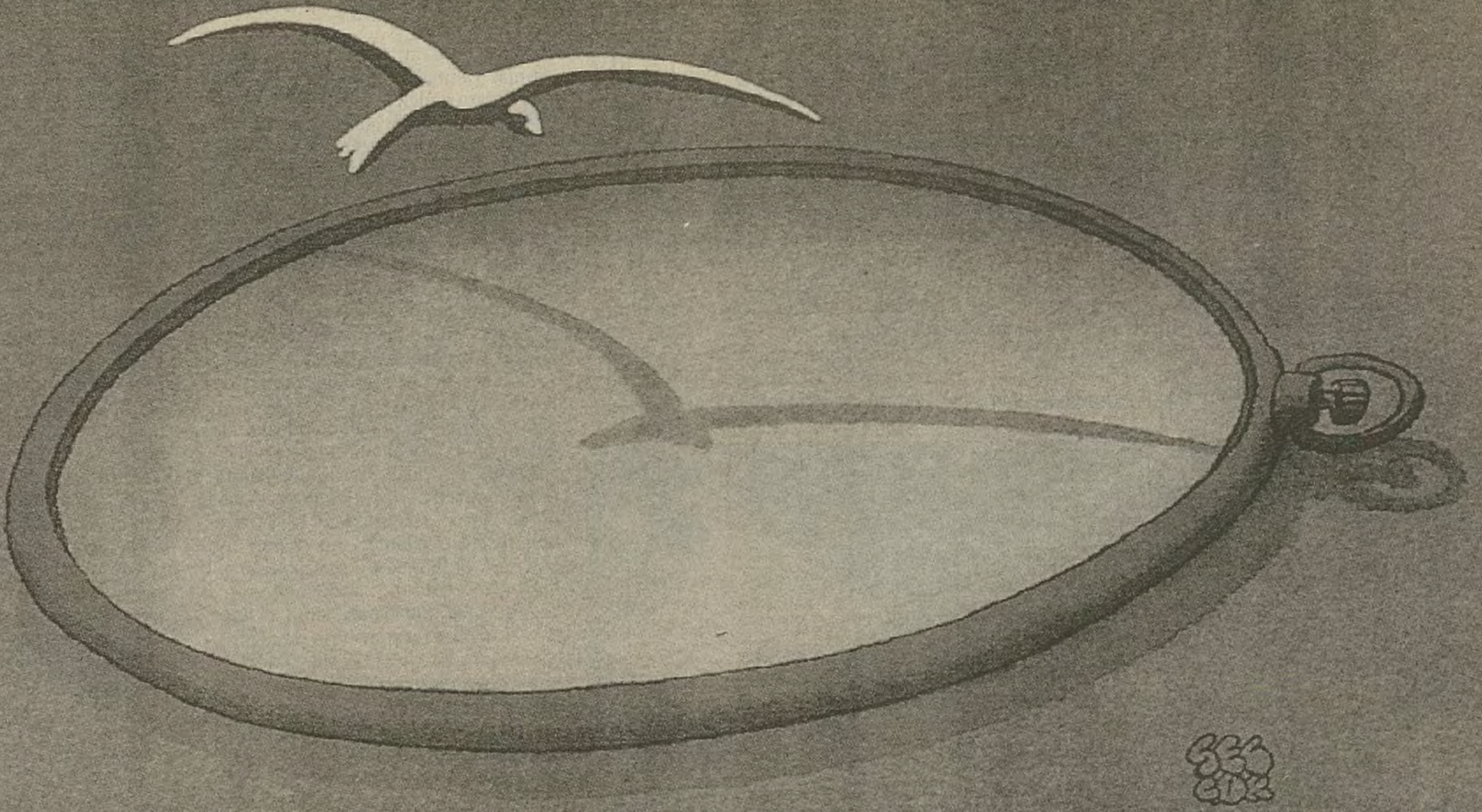


MRTA Avrupa Temsilcisi Velazco ile görüşme

Peru'da Fujimori hükümeti köşeye sıkıştı

SAYFA 8 - 9

97'den umutlu olmak için...



1996'dan

- **Siyaset** Seyfi ÖNGİDER
- **Ekonomi** Hakan MAHMUTOĞLU
- **Kürt Sorunu** Mahir SAYIN
- **İslami Hareket** Erdoğan AYDIN
- **Sendikal Hareket** Tayfun GÖRGÜN
- **Dünya** Ergin YILDIZOĞLU

'Kısa kes Zeybek havası olsun, Bakan efendi!..'

Bazıları bu başlıktaki Ahmet Vardar türünden hitabı yerden göğe kadar hak ederler. Sözümüz Devlet Bakanı Namık Kemal Zeybek'e...

"Ülkücü suçlu mu" başlıklı bir yazı yazmış. Türki Cumhuriyetlerde "icra–i meslek" eden ülkücü tosuncuklardan da "sorumlu" bu bakan, Çin Denizi'nden başlayan, Türkiye köprüsünde mola verip Adriyatik'e uzanan ve oradan tüm Avrupa'ya yayılan "eroin yolu"nu bir yana bırakmış, bize fıkra anlatıyor:



"Vaktiyle Şikago'da bir istatistik yapılmış (?) ve şöyle bir hüküm verilmiş: 'Şikago'da yaşayan Ortadoğulular'ın yüzde yüzü suç işlemiştir.' Çok iddialı bir ifade... Sonra anlaşılmış ki Şikago'da sadece bir Ortadoğulu varmış. O da suç işlemiş..."

Bizi yılın ilk günü Hürriyet gazetesini okurken neşeye boğan, önce kıkır kıkır, sonra da kahkahadan kırılırcasına güldüren bu Devlet Bakanı'nın maksadı nedir? Başlıktan belli... Okuyalım:

"Sayıları zaman zaman milyonları bulan ülkücüler içinde de yanlış işler yapmış olanlar elbette vardır. Ama bu onların ülkücülük vasfı ile ilgili olmayan şahsi kusurlarıdır."

Bu zat DYP'lidir. DYP'yi herhangi umulmadık bir fırsatta bir gün içinde "Türk–İslam sentezi" yaftası altında ırkçı–islamcı faşist bir partiye çevirme potansiyeline ve gücüne sahip bir grup Çiller'in çevresinde toparlanmış, burunlarını kaldırmış, havayı koklamaktadır. Susurluk kamyonu adamı sıkıştırıyor ve o da konuşuyor:

"1944 yılında 'Dünya Türklüğü Birliği' düşüncesinin ve ülküsünün yargılanmasından ötürü bu toplumun Türk dünyası gerçeği karşısında hala gereken bilince ulaşamamış olmasından ötürü meydana gelen büyük gerçeği unutmamak gerekir."

Ve ekliyor:

"Ülkücülük milletin savunma içgüdüsünün adıdır..."

"1944 hadisesi", bilindiği gibi, aralarında Alpaslan Türkeş'in ve Nihal Atsız gibi "turancı"ların bulunduğu bir grubun, Türkiye'yi Nazi Almanyası'ndan yana savaşa sokma ve el altından Alman istihbaratıyla temas kurma gibi "duyumlar" sonucu İnönü rejimi tarafından Konya'da başlatılan tutuklamadır.

"Ülkücü" grubun, o tarihe kadar neler yaptığı hükümet ve MAH tarafından bilindiği halde, bunların 1944 yılında tutuklanmasının çok önemli ve biricik nedeni var. 19 Eylül 1943 tarihine, yani Stalingrad savaşına kadar Türkiye müttefik kuvvetlerle Nazi Almanyası arasında sözde nötr, gerçekte ise, umudunu Sovyetler Birliği'nin yenilmesine bağlayan, bu yolla, Zeybek'in ah ettiği 'Dünya Türklüğü Birliği' denilen turancı "ülkü"yü gerçekleştirmeyi uman bir diplomatik çizgi izliyordu. 17 Temmuz 1942'den başlayan ve 19 Eylül 1943 yılında Sovyet ordusunun zaferiyle sonuçlanan Stalingrad savaşı bu politikayı çökertmiş, bunun sonuçlarından biri de ordu içinde aktif örgütlenmelerine göz yumulan Türkeş–Atsız grubunun tutuklanması olmuştu.

Stalingrad savaşında Nazilerin yenilmesi II. Dünya Savaşı'nda stratejik dengeyi kökten değiştirmiş, bu arada Türkiye'nin de bir faşist komploya kurban gitmesini önlemişti.

Muhtemelen Türkeş ve diğer "ülkücü"ler, tıpkı Çatlı gibi devletin "yüksek çıkarları" gereği, sivil hükümette siyasal sorumluluk almaksızın, devletin gizli örgütleri tarafından bir Alman zaferi halinde Türkiye'yi mağlup ülke muamelesi görmekten kurtarmak üzere görevlendirilmiş olmalılar. İşler ters dönünce "ülkücü" tıpkı 12 Eylül'de ve Susurluk'ta olduğu gibi okka altına gitmiş, devlet "kurtulmuş", ama çok geçmeden de Türkeş ve benzerleri yaptıkları "kahramanlık" ve uğranılan eziyete rağmen suskunluk nedeniyle yeniden devletin içindeki yerlerini almışlardır.

İşte Zeybek Sovyetler'in yenilgisini umanların ülkücüleri kullanarak hazırladığı bir "faşist–turancı" çizgiyi, şimdi Stalingrad'tan 54 yıl sonra "soğuk savaş"ın ABD tarafından kazanılması ile ortaya çıkan koşullarda yeniden karşımıza çıkarıyor.

"Ülkücülük" diyor bu devlet bakanı, "milletin savunma içgüdüsünün adıdır..." Değildir. Ülkücülük, muhalefetteyken bir lümpen– mafya terör hareketinin, küçük mülk sahiplerini, marjinal grupları etkilemesiyse, onun iktidardaki hali, Türk kapitalizminin günden güne bilerginleşen yayılmacılığının totaliter aracı olma halidir. Cindoruk'un kuracağı partinin, ciddi bir başarı elde etmesiyle birlikte, DYP'nin MHP'lileştiğini görenler şaşırmamalıdırlar.

Çiller'in Çatlı'ya olan "milli aşkı" Zeybek tarafından ülkücüleri savunmayı turancılık ya da "Dünya Türklüğü Birliği" ideolojisiyle temellendirilmiştir, amacı Türki cumhuriyetlerde kapitalist yayılma, pazar ve nüfuz elde etmektir.

Hazret Çatlı'yı, Şikago'daki yalnız ve kahraman Ortadoğuluya benzeterek, milleti kandırmaya çalışıyor. Bakan'a "istatistik" veriler sunmaya gerek bile yoktur. Zeybek tarafından milyonu bulduğu söylenen şu ülkücüler arasından diyelim ki "bir adet Çatlı" çıkmış olsun. Diğerlerinin "ülkücülük vasıfları" bu eroin ticareti suçlusu ve katliam sanığı karşısında nasıl tezahür ediyor? "Eroin satan ve cinayet işleyen ülkücü değildir" mi diyor bu ülkücüler?

İşte haber:

"Abdullah çatlı bizim için değerli bir şahsiyettir..."

Bu sözler üniversitelerde silahlı saldırıların elebaşılarından Zafer Özbek'e ait. Hem de Zeybek'in yazdığı gün aynı gazetede yapılan bir röportajda konuşuyor bu Özbek.

Başka?.. Okuyalım: "Adana Ülkü Ocakları Derneği tarafından düzenlenen 'Birlik ve Beraberlik Gecesi'nde ülkücüler Susurluk kazasında ölen Abdullah Çatlı'yı sazlı– sözlü andı. Geceye katılan ülkücüler 'Çatlı ölmedi, yüreğimizde yaşıyor' diye slogan attı..." (1 Ocak Milliyet)

Devlet Bakanı "vaktiyle kavga ettikleri ülkücülükten intikam almaya çalışan eski komünistler"den söz ediyor. Zeybek'e göre eski komünistler öç almak için Çatlı ve benzeri suçlularla ülkücüler arasında "bilerek" bağ kuruyor ve "sinsi bir kampanya" yürütüyorlarmış...

Hadi canım sen de... Kampanyayı yeni ülkücü Özbekler ve Adanalı ülkücüler haklıyla yürütüyor. Çiller ve Zeybek'in öncülüğünde...

Silahsız memura cop, silahlı memura zam

Subay nedir? Devletin memurudur. Polis de öyle... Peki öğretmen, kamu çalışanları?

Onlar da memur elbette...

Hepsi yaptıkları hizmet karşılığında devletten "maaş" almaktadırlar.

Bu maaşlar, enflasyon tarafından her ay kemirilmekte, yılda yüzde seksene varan bu enflasyon karşısında beş para etmez hale gelmektedir.

Anayasa'ya uyum yasaları çıkmadığı için memur sendikaları baskı altındadır. Fiili bir özgürlük söz konusudur. Fakat grev ve toplusözleşme hakları yoktur.

Bu durumda "maaş"larını enflasyon canavarına karşı nasıl koruyacaklar?

KESK, çalışanların yaşam koşullarını yüzbinleri eyleme çağırarak, meşru hakkını kullanarak, demokratik mücadele yoluyla savunmaya çalışmaktadır.

"Çalışmaktadır", çünkü onun eylemlerine, yine devletten maaş alan polis birlikleri amansızca saldırmakta, genç– yaşlı, kadın– erkek demeden hak arayanları kırıp geçirmektedir.

Sonuç ortadadır.

"Silahsız memur" yaşam koşullarını savunamamaktadır.

Peki silahlı memur?

O, mevcut yaşam koşullarını savunmak şöyle dursun, atağa kalkmaktadır.



Refahyol hükümeti silahlı memura ek zamlar yapmakta, kimi durumda bunları dolara endekslemektedir.

Ordu zam koparınca, polis sesini yükseltmekte, isteklerini "Özel Tim'in anası" sayesinde kabul de ettirmektedir.

Peki ama, aralarındaki fark, birisinin "silahlı", diğerinin "silahsız" olması, "silahlı" zam alırken, "silahsız"ın cop yemesi, bu ve buna benzer gerçekler insanın aklına ne getiriyor?

Hayır, "silahsızların" da silahlanmasından söz edecek değiliz...

Koparılacak üç kuruşluk zam için silahlanmaya değmez.

Grev "memur" diye adlandırılan çalışanların en doğal hakkıdır.

Mesele şu: Silahsızların grev silahını kullanması ne denli doğalsa, "silahlı" memurun, silahın gücüyle "hak" kopartması durumuna son vermek, onların da "örgütlenme", sendikalaşma haklarını tanımak, "kurmaylar" ve "özel timler" değilse de, sıradan subay– astsubay ve polislerin de öteki çalışanlar gibi yaşam koşullarını bu yolla savunmaları yolunu açmak...

Hoppala diyeceksiniz...

Subay– astsubay– polis sendikalarının devlete karşı talepte bulunması, mücadele etmesi, onu grev– gösteri zoruyla "zam" yapmaya zorlaması aklın alacağı bir şey mi?

El cevap: Yan gözle silahına bakarak devletten zam kopartmanın yanında, sivil araçlarla zam talep etmek arasında, hangisi "memuriyet" denilen ünvanla daha çok bağdaşır, diyecek olursanız, bizim sözümüz şudur: Bir tür işveren durumundaki üst komutanlar ve polis şefleri dışındaki silahlı memurların bellerindeki silah sayesinde değil de, sendikal örgütleri ve sivil mücadele yöntemleri sayesinde hak aramaya başlamaları, onların çalışanlara karşı birleşmiş bir devlet gücü olmaktan çıkıp, bizzat "hizmet" erbabı haline gelmeye başlamaları demektir.

Baskı gücü olmaktan çıkmaları anlamında değil elbette. Ama zam için bir kitlesel gösteride sivil çalışanlarla birlikte yürüyen polisleri, subay ve astsubayları bir gözünüzün önüne getirin... Bunun yüz defa tekrarlandığını düşünün... bir başka gösteride cop tutan eller titremez mi?

İşte bu bir hayli ütopik sendikal talep, devlet iktidarı tarafından asla gerçekleştirilmeyecek ve iktidardakiler silahlı memurların silahlarını evde bırakıp gösterilere katılmasındansa, o silahları zaman zaman kendilerine karşı şakırdatmasına gönülden katılacak ve silahsızdan aldığını silahlıya dağıtacak, birincileri ikincilerin hak mücadelesinde vurucu güç olarak kullanmaya devam edecektir.

O halde biz kendi yolumuza devam edelim. Silahlıya verilenden bir kuruş aşağısına silahsızlar razı olmayacaktır. Okullar, demiryolları, havayolları, posta ve silah fabrikaları, KİT'ler, devlet daireleri onların elinde değil mi? Silahsızın durdurduğunu silah çalıştıramaz.

Yeni yılda yeni bir SÖZ... Yeni bir anlayış... Yeniden 24 sayfa... Yeni sayfalar...
Yeni bölümler... Yeni yazarlar... Yeni çizerler... Yeni yılda yeni bir SÖZ...

Sokakta militan eylem, kürsüde bilimsel tartışma için

Susurluk'tan bazı tezler çıkarılabilir mi?

Taha Akyol ağırbaşlı ve bilgili bir görüntü veren yazarlarımızdan. Olayların "üstünde" kalır gibi yapıyor, oynadığı rol ile yalnız sistemin değil, ondan bütünüyle kopamayan yarı–muhalif aydınların da üstünde belirgin bir "inandırıcı" etki sağlıyor.

Ve elbette bu "etkiyi" her kritik evrede kötüye kullanıyor. Türki Cumhuriyetler hakkında yazdığı "emperyalist" içerikli yazılarıyla kimileri üstünde yarattığı bu "etkiyi", Susurluk skandalını küçümseme amacıyla bağladığı zaman bu kötüye



kullanmanın bir örneği idi. Şimdi kötüye kullanma yöntemi derinleşti. Susurluk kazasını küçümseme konumundan, çeteyi açığa çıkartmaya çalışan çevrelere karşı saldırı konumuna geçti.

"Terör karşısında susanların, hatta PKK'ya sempatileri belli olanların, Susurluk olayını sürekli sis altında tutarak, sürekli komplo teorileri üreterek kamusal ve toplumsal bütün kurumların üstüne bir güvensizlik kezzabı dökmek istedikleri tartışma götürmeyen bir gerçektir."

Çiller'in Mesut Yılmaz'ı, hemen hemen aynı sözcüklerle Akyol'un saldırdığı kimseler safına koyduğu biliniyor. Böylece Susurluk kazasıyla kamuoyu tarafından teşhis edilen sistemin çekirdeğinde yer alan çeteyi en az zararla kurtarmanın yöntemi de kendiliğinden ortaya çıkıyor: Çetenin üsüne gidenleri "PKK semptizanı" olarak suçlamak.

Bu yöntem daha da derinlemesine incelenirse, Taha Akyol gibi sistemin propagandacılarının, Susurluk kazasıyla ortaya çıkan olguların ışığında Türkiye'deki rejimin yapısına ilişkin somut tanımlamanın yapılacağından derin kaygı duydukları belli oluyor. Amaçları Susurluk kazasından çalışanların sonuç çıkarmasını "devleti yıpratma" adı altında önlemektir.

Ve artık bu skandaldan yararlanarak analitik bazı sonuçlar çıkartmayı denemek yararlı olabilir. İşte birkaç tartışmaya dönük tez:

1– Türkiye'nin uluslararası ilişkileri, Türk kapitalizminin içinde bulunduğu gelişme evresi, iç savaş ve bölgesel savaş tehlikesi, hem çok partili batı tipi parlamenter rejime, hem de totaliter, terörist bir rejime aynı anda yapısal bir ihtiyaç yaratmıştır.

2– Bunun ürünü, iktidarın oligarşik bir grubun elinde tutulmasıdır. Grup, emperyalizmle iç içedir.

3– Türkiye'ye özgü renkler taşıyan bu grubun bileşenleri elbette tek bir kumaştan dokunmamıştır: Sözkonusu gerçek iktidar, sosyo–ekonomik çıkar; sosyo–politik güç ve ideoloji odaklarının zirveleri tarafından oluşturulmuştur. Sermayenin, bürokrasinin, bilim, eğitim ve medyanın, tarikatların, mafyanın zirvesinden...

4– Bu bileşenlerden her biri yalnız kendi alanlarında etkili olmayıp, her biri aynı zamanda birbirlerinin içinde, ekonomik, sosyal, politik, kültürel her alanda şu ya da bu etkiye sahiptirler ve sahip olmak için çalışmaktadırlar.

5– Sözkonusu grubun bu yapısı, onun çelişkili, fakat bütünsel bir organizma olmasının yanı sıra zaman zaman şu ya da bu bileşenin nisbi olarak ağır basmasıyla yeniden yapılanma dinamizmine sahip olduğuna işaret etmektedir.

6– Çelişkili ve bütünsel bir zirvenin stratejik işlevi, "demokrasi" ile totalitarizmi uyumlaştırarak, bunların arasındaki oranı somut iç ve dış koşullara göre yeniden ayarlayarak, kapitalist sınıf adına ülkeye egemen olmaktır.

7– "Demokrasi" ile totalitarizmi uyumlaştırmanın parlamenter, parlamenter sisteme ters, fakat anayasal ve nihayet yasadışı kurumları vardır.

8– Parlamenter araç, çok partili "serbest" seçimle oluşturulan parlamento ve ona dayalı hükümettir. Bunun tabanı seçmendir.

Parlamenter sisteme ters, fakat anayasal olan araç Milli Güvenlik Kurulu'dur. Bunun tabanı devlet ve devletin her türlü silahlı kuvvetidir.

Yasadışı araç ise devlet içindeki "çetedir" Bu çetenin koordine ettiği taban, yarı–siyasi, yarı–mafya tipi çok sayıda suç örgütünün elemanlarıdır.

9– Devlete egemen bu grubun belli bir iç çatışma yaşadığı ve yeniden yapılanmanın eşiğinde olduğu görünüyor.

10– Yeniden yapılansa da, sistemin bu "demokrasi" ile totalitarizmi uyumlaştıran "düşük yoğunluklu demokrasi" özelliği değişmeyeceğine göre, sosyalist politikada oligarşik grubun herhangi bir bileşenini, diğerleriyle olan bağından soyutlayarak hareket etmek mümkün değildir.

Bu tezler şu gibi saptamalarla tartışma halindedir:

1–Memlekette belirli reformlarla daha iyi işletilebilecek parlamenter bir demokrasi olduğu görüşüyle...

2– Tam tersine Türkiye'deki parlamener rejimden söz edilemeyeceği, egemen olanın şu ya da bu şekilde tanımlanan bir faşizm olduğu görüşüyle...

3–Kemalistler açısından olumlu, ikinci cumhuriyetçiler açısından olumsuz sayılan, Refah'ın şimdilik itiraz ettiği, eğer islamlaştırılırsa bağırlarına basacakları MGK aracılığı ile Türkiye'yi ordunun yönettiği görüşüyle...

4– Egemen üretim biçimi ve onun egemen sınıfı ile devlete egemen sosyo–politik güç arasında yöntemsel bir ayrım yapmayan, Türkiye'yi genel olarak burjuvazinin yönettiği görüşüyle...

5– Tam tersine bir dizi nedenle, özellikle tekelci sanayi sermayesinin yönetimdeki etkisinin çok az olduğu, devleti asker - sivil bürokrasinin yönettiği görüşüyle...

6– Devleti "çete"nin ele geçirip yönettiği görüşüyle...

7– "Çete"yi devlet kavramının dışına çıkartmaya çalışan görüşle...

8– Oligarşik grubu, "çağdaş kapitalizmin" dışında, geri Latin Amerika tipinde latifundist–komprador grubu gibi gören görüşle...

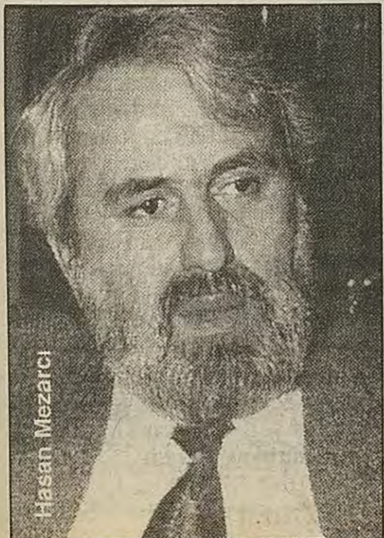
9– Bu grubu büyük emperyalist devletlerde varolan finans kapital oligarşisiyle özdeş sayan görüşle...

Yeni yılda Susurluk kazasının toplumsal muhalefete sokakta popüler–militan eylemlilik, kürsüde devimci–bilimsel tartışma getirmesi dileğiyle...

'Atatürk'ün çocuklarından biri' tutuklandı

Mahir SAYIN

Atatürk'e "piç" dediği iddiasıyla hakkında "Atatürk'e hakaret"ten dava açılan Hasan Mezarcı 18 aya mahkum edilmişti. RP'nin devlet katında yer alma heveslerinin kurbanı olarak dokunulmazlığı kaldırılan Mezarcı 10 ay kadar yurtdışında kalıp mücadelesini anlatan bir kitap yazdıktan sonra Türkiye'ye döndü ve arkadan başka cezaların gelmesi ihtimaline rağmen cezasını çekmek üzere teslim oldu. Mezarcı'nın 8 ay içeride kalması gerekiyor, eğer diğer cezaları yetişmezse. Mezarcı teslim oluşunu çok standartlı Türk adaletini hiçbir örgütlülüğe dayanmadan bireysel bir protesto eylemi olarak düşündüğünü söyledi.



Mezarcı islamı siyasal amaçları için istismar edenlerin karşısında duruyor ve Allah'la kulun arasına devlet katının sokulmasını yanlış bulan bir çerçeveyi savunuyor. Bu nedenle de herhalde birilerinin hiç hoşuna gitmiyor.

Mezarcı'nın ilginç bir Yargıtay safahati var: Mezarcı mahkemede Atatürk'ün kendi babası olmadığını, kendisinin babasının belli olduğunu ve "piç" olmadığını savlıyor. Buna karşılık Yargıtay "Atatürk'ün bütün Türklerin babası olduğuna" karar veriyor. Her ne kadar Mezarcı "Benim babam belli, olmaz böyle şey" diyorsa da Yargıtay kararıyla hepimiz gibi "Atatürk'ün nüfus kaydına geçmiş" durumda. Artık çift babalı olmayı kabul etmekten başka çaresi yok! Buna karşılık haliyle miras hakkının doğduğunu ifade ederek, Atatürk'ten kendisine kalan malların verilmesini isteyeceğini belirtiyor. Bununla da kalmayarak, "Madem Koç, Sabancı vb. ile babalarımız aynı, bunlar da benim kardeşlerim olurlar. Maddi durumum iyi olmadığından Türk yasalarına göre kardeşlerimin durumunu gözetmelerini isteyeceğim" diyor.

Bakalım ne olur? Ama pek iyi olmayacağına dair emareler mevcut. Son olarak kendisi hakkında bölücülükten de bir dava açılmak üzere. Milliyetçiliğe karşı olan Mezarcı her türlü farklılığın meşru olarak yan yana yaşayabileceğine inanıyor. Korkarım bu düşüncelerinden dolayı "terör yasası"na göre terörizmden de yargılanabilir.

Artık sistem öylesine çivisi çıkmış bir hale gelmiş ki, tam bir paranoya halinde (özel savaş teorisyenleri 'biraz da paranoya lazım' demiyorlar mı?) her karşı çıkışı "düşman komplosu" olarak algılama noktasına ulaşmış.

Kendi meşruiyetimizin sistemin bu tür her saldırısına karşı çıkmakta yattığına inanarak Mezarcı'nın desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çetelerle savaş yılının bizler için de bir demokrasi eğitimi yılı olması ancak böyle sağlanabilir.



Evrensel Gazetesi muhabiri
Metin Göktepe
10 Ocak 1996'da polisler tarafından dövülerek öldürüldü. Aradan tam bir yıl geçti. Mahkemesi şehir şehir dolaştırılıyor, katilleri hala belli değil.

Metin'i saygıyla anıyoruz.

Türk gladyosunun uluslararası ilişkileri kurcalanınca...

Ayşe GÜL- Serkap EGELİ

Zurich- Susurluk'taki malum kaza ile birlikte ortaya dökülen gerçeklerin uluslararası boyutları sadece Abdullah Çatlı ile sınırlı değil kuşkusuz. Artık Türk gladyosunun önemli isimlerinden biri olduğu kuşku götürmeyen Çatlı'nın yanı sıra diğer "ülkücü" militanların Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki ilişkilerine el atılmasında yarar var. Bunlara eğilinmesi devlet-mafya-siyaset ilişkilerinde yeni isimler ve yeni olgular ortaya çıkarıyor. Ve bütün bunlar bugün Türkiye kamuoyunda tartışmanın birtakım "çeteler"le sınırlı ve TC sınırları içinde tutulmasının doğru olmadığını da gösteriyor. "Devlet" denilen şeyin içine birtakım "çeteler"in sızmasından değil bu çetelerin, "gizli örgütlerin" niteliğinin ve işlevlerinin bunun çok daha ilerisine gittiğinden söz etmenin doğru olduğunu ve devletin doğrudan doğruya kendisinin sorgulanmasının gerekliliğini ortaya koyuyor. "Evet, bir dönem Çatlı'yı kullandık" diyen resmi yetkililer, bu gerçeği itiraf edince devleti temize çıkarmış mı oluyorlar? Yoksa tam tersine tablonun daha vahim olduğunu mu göstermiş oluyorlar?



Avrupa'daki 'Bozkurtlar'

Avrupa basınının "Bozkurtlar" diye adlandırdığı "ülkücüler"le, yani faşistlerle ilgili tartışmalarının en yoğun olduğu dönem M. Ali Ağca'nın Papa'yı vurduğu 80'li yılların başına uzanıyor. O sıralarda Ağca ve onun yakın arkadaşlarını ve aynı zamanda suç ortaklarını oluşturan faşistlerin daha sonra da uyuşturucu ve silah kaçakçılığı başta olmak üzere birçok yasadışı işle uğraştıkları artık hemen herkes tarafından biliniyor. Ayrıca her şey 12 Eylül'le birlikte veya hemen sonrasında da başlamış değil. 12 Eylül rüzgarı o kadar şiddetliydi ki, "çamura bulaşmış bazı yaprakları" ülke dışına sürükledi. Birçok MHP'li mafyacı resmi yetkililerin doğrudan yardımlarıyla ülke dışına çıktılar, çıkarıldılar. Aslında Abdullah Çatlı ismi bunlardan sadece biriydi. Bekir Çelenk, Mehmet Ali Ağca, Oral Çelik, Mehmet Şener, Ömer Bağcı, Avni Musullulu, Mehmet Cantaş, Serdar Musa Çelebi, Enver Altaylı ve Türkiye'deki en önemli silah tacirlerinden biri olan Yahya Demirel akla ilk gelen diğer isimlerdir. Doğrudan faşist olan veya faşistlerle içli-dışlı olan bu isimler önceleri Bulgaristan'ı mekan tuttular. Çünkü Türkiye'ye ve Türkiye'den yapılacak silah ve uyuşturucu ticaretinin en uygun yolu karayoluyla Bulgaristan üzerinden olduğu için Sofya'da Kintex adında bir firma kuruldu ve Vitosha Oteli'ne yerleşildi. 1981 yılında Bekir Çelenk, M. Ali Ağca, Oral Çelik, Ömer Bağcı ve Avni Musullulu'yu Vitosha Oteli'nde bir araya getirdi. Ömer Bağcı İsviçre Olten'deki Türk Kültür Ocağı'nın sorumlusu idi ve Papa suikastında Ağca'ya silah veren kişi olarak kayıtlara geçti.

Nevzat Bilecen adında biri...

Nevzat Bilecen Nisan 1984'te İsviçre'de 3 kilo eroini sivil polis Johann Meire'e satmak isterken yakalandı. 20 Mayıs 1985'te Basel Savcısı, Nevzat Bilecen'in MHP militanı olduğunu mahkeme tutanaklarına geçirdi. Aynı dosyada Papa suikastına karışmış ve 12 Eylül öncesinde ellerinin bir çok solcunun kanına bulaştığı söylenen Abdullah Çatlı, Mehmet Şener, Oral Çelik'in adı geçiyordu. Şener tutuklanırken, Çelik ve Çatlı ise Fransa'da kayıplara karıştı. Basel polisi mahkemeye verdiği raporda Çatlı ve Çelik'in uyuşturucu ve silah ticareti yaptığını ancak Avrupa'da çok rahat dolaştıklarını belirtiyordu. Bu arada Mehmet Şener de 1985 yılında yaptığı bir açıklamada Çatlı ve Çelik'in 1982 yılında Zürich polisi tarafından yakalandığını ancak serbest bırakıldığını iddia etti. Basel Savcısı Max Imhof aynı zamanda Interpol tarafından da aranan bu iki kişinin neden serbest bırakıldıklarını bir türlü anlayamadığını söylüyordu. Verdiği ifadelerde bu olaylardan ve Enver Altaylı, Musa Sedar Çelebi gibi isimlerden söz eden Nevzat Bilecen 22 Ağustos 1984 tarihinde mahkemeye verdiği dilekçede kendisinin MİT ajanı olduğunu söylüyordu. Referans olarak verdiği isim ise Yahya Demirel'di ve Bilecen aslında Demirel'in de MİT ajanı olduğunu ileri sürüyordu. Bilecen diğer ismi geçen "Bozkurtlar"ın da MİT'le ilişkide olduğunu anlatıyordu.

Yahya Demirel ve Petrocom Sa

Bilecen'in ismini verdiği Yahya Demirel o sıralarda hayali ihracattan dolayı Türkiye'den İsviçre'ye kaçmış ve Panama pasaportu ile Cenevre'de yaşıyordu. Oral Çelik'e de Panama pasaportu vermeyi teklif ettiği ileri sürülen Demirel, Cenevre ticaret odasına kayıtlı Petrocom Sa adlı şirketi Suriyeli silah ve uyuşturucu kaçakçısı Henry Arsan, Bekir Çelenk, İsviçreli Peter Schmid ile ortak olarak satın aldı. Bilecen, Basel'de mahkemede verdiği ifadede Demirel'in Petrocom Sa aracılığıyla silah ve uyuşturucu kaçakçılığı yaptığını anlatıyordu. Aslında bu bilgiler daha öncesinden İtalyan savcılarının açıkladığı bilgilerle örtüşüyordu. 24 Kasım 1982'de İtalyan savcı Carlo Palermo, Henry Arsan'ın Stibam ve Petrocom şirketleri aracılığıyla 200 milyon İsviçre franklık silah kaçakçılığı yaptığını belirtmişti. Milano'daki Stibam bürosunda yapılan aramada Demirel'in şirketi Petrocom adına verilen silah siparişlerinin listesi ele geçirilmişti. Yine Şubat 1982'de Petrocom ismi bir uyuşturucu işinin de altından çıkmıştı. İtalya'nın Chioggia-Mami limanında 800 kilo baz morfin ele geçmiş ve aracı şirketin Petrocom'a kayıtlı olduğu görülmüştü. İtalyan savcılara göre Arsan ve Demirel'in şirketleri çeşitli istihbarat servislerinin koruması ve bilgisi dahilinde iş yapmaktaydı.

Bilecen'in ismini verdiği Yahya Demirel o sıralarda hayali ihracattan dolayı Türkiye'den İsviçre'ye kaçmış ve Panama pasaportu ile Cenevre'de yaşıyordu. Oral Çelik'e de Panama pasaportu vermeyi teklif ettiği ileri sürülen Demirel, Cenevre ticaret odasına kayıtlı Petrocom Sa adlı şirketi Suriyeli silah ve uyuşturucu kaçakçısı Henry Arsan, Bekir Çelenk, İsviçreli Peter Schmid ile ortak olarak satın aldı.

Sonuçta Petrocom 1984 yılında iflas etti ve Yahya Demirel de Türkiye'ye döndü. Şu anda Yahya Demirel'in Türkiye'de ne yaptığı pek bilinmiyor ama Kuzey Kıbrıs'ta bir bankasının olduğu biliniyor. Küçücük KKTC'nin 28 bankasından biri olan bu banka ile ilgili iddiaları araştırmak da kuşkusuz yararlı olur...

İki kalp krizi, iki ölüm...

Bütün bu işler olup-biterken 1983 yılı iki ölüme sahne olur. Kilit adam Henry Arsan 24 Kasım 1982'de İsviçre'de Varese'de tutuklanır. İtalya'ya iade edilmeden önce Zürich'te Bethanlen'de sağlık kontrolünden geçer ve sağlam raporu alır. Ertesi yıl, Kasım 1983'te Milano'daki San Vittorio cezaevinde kalp krizinden ölür. Türkiye'de yakalanıp tutuklanmış olan Bekir Çelenk de yine 1983'te, Mamak cezaevinde yine kalp krizinden ölür.

Bu ardarda ölümler belki tekdir-i ilahidir..! Ama kimin elinin kimin cebinde olduğunun bu kadar karmaşık olduğu koşullarda böylesi ölümlerden kuşkulanmak doğaldır.

Hele de işin içinde "Bozkurtlar" varsa...

Zug Kantonu İçişleri Bakanı Hans Peter Uster:

Bilgi veremeyiz

Sedat KALIPÇI

Zurich- 1990 yılında Abdullah Çatlı'nın firar ettiği Zug cezaevinin bulunduğu kantonun İçişleri Bakanı ve aynı zamanda Polis Müdürü Hans Peter Uster'e bilgi almak için yaptığımız başvuru bir sonuç vermedi. İçişleri Bakanı Uster konuyla ilgili bilgi veremeyeceğini belirtmekten öteye gitmedi. Oldukça küçük bir kanton olan Zug'un içişleri bakanı aynı zamanda polis müdürü de oluyor. İşin ilginç yanlarından biri Uster'in eski bir Troçkist olması... Uster 'Alternatif Sosyalist Hareket' ismiyle son seçimlere katılan bir listeden aday olmuş ve seçilmiş. Uster'in bu siyasi kimliği Abdullah Çatlı'nın bu kantonun cezaevinde iken yaptıkları, ziyaretçileri ve diğer ilişkilerinin açığa çıkarılması açısından bir avantaj olarak görülmesine karşın ilk aşamada yaptığımız girişimlerden bir sonuç alamadık. Yabancılara bilgi vermek açısından İsviçre devleti yetkililerinin ne kadar "kıskanç" olduklarını geçen hafta belirtmiştik. Nitekim bu kıskançlık zırhını delmek kolay değil, ama başka yollarda var kuşkusuz. Bu yollardan yürümeye ve sonuç almak için iz sürmeye devam edeceğiz...

Türk-İş'in mitingi 5 Ocak Pazar günü

Kızılay'ı fethetme sırası yine işçilerin

Haber Merkezi- Türk-İş'in 5 Ocak'ta Ankara'da Kızılay'da gerçekleştireceği "Türkiye'ye sahip çık, demokratikleşme için mücadele" mitingine büyük katılım bekleniyor. Susurluk kazasından sonra yapılan kitle gösterilerinin en büyüğü olması hedeflenen mitingin hazırlıkları hem merkezi düzeyde, hem de Türk-İş'e bağlı bütün sendikalarda yürütüldü. 21 Aralık'ta, İstanbul'da yapılan toplantıda mitingle ilgili her şey enine boyuna tartışılmış, mitingin ana hatları belirlenmişti. Bu toplantıda alınan kararlar doğrultusunda bütün bölgelerden araçlar tutuluyor. Mali nedenlerle araç tutacak durumda olmayan sendikaların da sorunu çözüldü. Küçük sendikaların araç giderlerini büyük sendikalar karşılayacak.


Yıldırım Koç

Türk-İş mitingle ilgili 50 bin bildiri bastırdı ve Türkiye çapında 840 şubeye dağıttı. Daha sonra her sendika bu bildiriyi çoğaltarak üyelerine ulaştırdı. Petrol-İş, Yol-İş, Harb-İş gibi büyük sendikalar ayrıca kendi bildirilerini bastırdılar.

Türk-İş'in hazırladığı bildiride şu görüşlere yer veriliyor:

"Paranın değil, çalışanın, üretenin itibar gördüğü bir Türkiye yaratmak için, demokratikleşme için, iş imkanı ve iş güvencesi, ekmeğimiz için Türk-İş'in önderliğinde sürdürülen meşru ve demokratik mücadelemize katıl."

Ayrıca mitingle ilgili hazırlanan afişte "Türkiye'ye sahip çık, demokratikleşme için mücadele et" sözleri yer alıyor.

Katılımın 500 bin dolayında olacağı yolundaki söylentilere karşılık sendikacılar katılımın "100 bin'i aşacağını" söylüyorlar. Ancak tutulan araç sayıları katılımın hayli yüksek olacağının ipuçlarını veriyor. Sadece Yol-İş'in 300 araç tuttuğu söyleniyor. Haber-İş İstanbul 1 No'lu şube ise 62 araçla yola çıkacak. Türk-İş'in büyük sendikaları olarak anılan Harb-İş, Yol-iş, Pertol-İş gibi sendikaların tamamen mitinge endeksli olarak çalışma yürüttüğü bildiriliyor.

Bu arada, Ankara'da da Emniyet'in bu miting için "titiz bir çalışma" yaptığı öğrenildi. Emniyet'in geniş çaptaki hazırlığına karşılık Türk-İş, "Miting alanında polise ihtiyacımız yok" dedi. Konfederasyon yöneticileri bu taleplerini Emniyet'e bildirdi. Yalnızca Emniyet'ten 1 Mayıs 96'da yaşanan benzeri bir provokasyonu önlemek için (!) yardım istendi.

Bayram Meral'in danışmanı ve Türk-İş eğitim uzmanı Yıldırım Koç, yaşanabilecek olası provokasyona karşı hazırlıklı olduklarını belirtiyor. Koç, "1 Mayıs 96'da da görüldüğü gibi, sendikal harekete düşman kimi siyasi hareketlerin provokasyona girme olasılığı her zaman var" diyor.

Mitinge bazı işkolları eşleri ve çocuklarıyla katılacak. Yıldırım Koç mitingle ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapıyor: "Türkiye'de yeni bir saflaşma yaşanıyor. Saflaşmanın bir tarafında Türkiye'yi demokratik, laik, insan haklarına dayalı sosyal hukuk devleti olarak görenler ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü, bağımsızlığını korumaya çalışanlar var. Diğer tarafta ise Kürt milliyetçileri, şeriatçılar ve her tür 2. cumhuriyetçiler var. Bu miting, ilk kez böylesine bir saflaşmayı ifade ediyor. Bu bir sağ-sol mitingi değil. Türkiye Cumhuriyeti diye bir derdi olmayanlar da var. Biz ise Türkiye'ye sahip çıkıyoruz. İşçiler ve emekçiler, devleti ele geçirmeye çalışan çete ve aşiretlere karşı devletin temizlenmesini talep ediyor. Bizler devletin resmi güçleri dışında hiçbir gücün kullanılmamasını istiyoruz." Türk-İş, ÖDP, EP, SİP, İP gibi birçok sol/ sosyalist siyasi partiye mitinge katılma çağrısı yaptı. Ayrıca demokratik kitle örgütlerine de çağrı gönderildi. Ancak, sol/ sosyalist dergilere çağrı yapılmadı. Bu tutumun, 1 Mayıs 96'da yaşanan olaylardan kaynaklandığı belirtiliyor.

KESK'in de mitinge büyük bir güç yığacağı söyleniyor. DİSK'in ise sadece Ankara şubeleri katılacak.

İstanbul'da bulunan genel merkezler ve şubeler mitinge yoğun bir hazırlık yapıyor. İstanbul'dan 20-30 bin arası katılım olması bekleniyor. İstanbul'dan araçlar 4 Ocak gecesi saat 24.00' te hareket edecek ve İzmit-Tütünçiftlik mevkiinde, Mobil İstasyonu'nda buluşulacak. Burada bir konvoy oluşturulup yola öyle devam edilecek.

Konvoyda herhangi bir dağınıklık olduğu takdirde, sabahleyin Ankara girişinde, Ayaş Gişeleri önünde bütün otobüsler tekrar toplanacak. Ve oradan toplu olarak Ankara'ya girilecek. Bu miting başarılı geçerse Türk-İş'in 7 büyük ilde daha miting yapacağı söyleniyor...

ÖDP'liler bu kez Samsun'daydılar

'Ülkeyi çetelere bırakmayacağız'

Cevdet BAKIN

Edirne'de, Hatay'da dostlar kapıları tutarken, bizler de Karadeniz'de 'Ülkeyi çetelere bırakmayacağız' diye sesimizi yükselttik. 29 Aralık Pazar günü Samsun'da yaptığımız miting bütün engellemelere ve baskılara karşın yaklaşık 1500 kişinin katıldığı coşkulu bir kitle eylemi oldu.

Miting kararı alındıktan sonra kollarımızı sıvayarak kısa sürede çok fazla iş yapma zorunluluğunun altına girdik. ÖDP üyeleri ve dostları arasında yapılan işbölümü ile çok sayıda kişi seferber oldu. Bölge toplantıları, İstanbul- Zeytinburnu'ndan dostlarımızın gönderdiği "Mafya-siyaset-aşiret, süpür gitsinler" afişleri, bildiriler, TV ilanları, sesli yayınlar, DKÖ ziyaretleri... Ayrıca İstanbul'dan da miting hazırlıklarına katılmak ve bize yardımcı olmak üzere bazı parti yöneticileri de Samsun'a gelmişti; Hakan, Alper, Servet, İbrahim ve Pertev bölgedeki illerde çalışmalara girişirken, yine İstanbul'dan gelen MYK üyesi Filiz Karakuş'un havaalanında unutuluşu dayanışmanın güzelliği ve havası içinde ancak esprilere vesile oluyordu... Bu arada 28 Aralık Cumartesi günü saat 16.00'da, 60 kişi ile "yurttaşlık dilekçeleri" Çiftlik Postanesi'ne veriliyordu...

Artvin, Rize, Trabzon, Giresun, Ordu, Ünye'den dostlar, "Mercümek"in arabası"yla değil, Amasya, Tokat, Çorum'dan dostlar "Veziroğlu"nun değil, nafakalarından biriktirdikleriyle araç tutarak Samsun'a geldiler. Ankara'dan geldiler, destek verdiler. Sinoplular toprak kayması nedeniyle ulaşamadılar. KESK'in, İHD'nin katılımları anlamlıydı.

Polisin mitinge katılımı engellemesi bekleniyordu. Nitekim öyle de oldu. Araç konvoyunu araması, katılımcıları geri göndermesi, il saymanımızı gözaltına alması, bir daha ki sefere önlem alınması gereken konulardı.



ÖDP'nin Samsun mitinginde gençler halay çekerken.

Yağmur çiseliyor. Hava oldukça soğuk. ÖDP İl Başkanı Selçuk Aksoy "Merhaba kahraman olmayanlar, merhaba şerefli katil olmayanlar, hoş geldiniz. Yüreğinizdeki devrim ateşi söner mi? Sosyalizm ateşi biter mi?" diye sormaya başlayınca hep bir ağızdan "Haayııır!" yanıtını alıyordu. Aksoy "Ne kadar inatçısınız" deyince de "Eveet!" sesleri meydanı çınlatıyordu. Meydan ısınmıştı. Filiz Koçali'nin sunuculuğu, Alper'in sloganları kitleyi coşturdu.

Aksoy konuşmasının devamında ÖDP Samsun il örgütünün açılışında söyledikleri hatırlattı; "Açılışta söylemiştim. 'Faili meçhullere, işkencelere karşı adalette hak ararken, yargısız infaz düzenleyicileri adaletin başına getiriliyor' demiştim. Kimdi bu şahıs? Daha sonra bu şahıs 'Bayrak asın' dedi. Zannetti ki bayrak asılırsa pislikler örtülecek. Bir kamyon geldi, tüm pislikler açığa çıktı. Şimdi bu şahıs kovulma durumuna geldi" diyerek çetelere, elebaşlarına verdi - veriştirdi. Daha sonra ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Erdal Kara son siyasal gelişmeleri değerlendirdiği konuşmasına başladığında, Alper "Bir daha asla" diye slogan attırıyordu. Kara, erken seçim ihtimaline değinirken "Hodri meydan" dedi ve "Tel tel dökülen siyasi rejime karşı özgürlükçü demokratik cumhuriyeti gerçekleştireceğiz. Katılın değiştirelim" diyerek konuşmasını noktaladı. Samsun mitingi Karadeniz'de ÖDP'nin ilk çıkışı olması da göz önüne alınırsa oldukça iyiydi, güzeldi. Kemençeci dostumuzun, Deniz'in gitarı eşliğinde halaylar, halaylar... Biz eksiklerimizi belirleyerek, bir kişi, en az bir kişi daha katarak daha güzellerini yapmaya, katılıp değiştirmeye hazırız...

'Taşra'da daha insanız!

Bayram Işık- Engin Cengiz

Ankara'dan coşkulu bir ekiple yola çıktık. Sabaha karşı marş ve türkülerin yerini, parti ve pratik hayatımıza ilişkin koyu sohbetler almıştı. Samsun'a ulaştığımızda 8 saatlik yol yorgunluğunu Samsunlu dostlarımızın sıcak karşılaması unutturdu. Şaşırdık. Peynir, zeytin, boğaça, çörek ve çaydan oluşan kahvaltı önümüze konduğunda, bizim Ankara'da çoktandır unuttuğumuz -İstanbul suç ortağımız, hatta azmettiren!?– bir şeyler olduğunu hatırladık. Demek 'taşra' dediğimiz yerde daha insanız...

Ankara'da alıştığımız büyük mitinglerin aksine, burada bölgesel bir miting yapılacaktı ve beklentiler de mütevazıydı. Diğer illerden gelecek araçları karşılamak için Ankara yoluna çıktığımızda, müzik eşliğinde halaylar tutuldu. Artık müttefikimiz olan kamyonlara tutulan alkışlar ve şoförlerin zafer işaretleri karşılığını aldı. Konvoyla şehir içinde bir tur attıktan sonra ÖDP il binasından miting alanına yürüdük. Alan hemen hemen dolmuştu. Sloganlarla girdik alana ve miting boyunca özellikle Samsunlu, Ankaralı gençlerin sesi hiç kesilmedi. Ancak genel olarak mitinglerde yaşadığımız edilgen katılım burada da söz konusuydu. Mitingin sonunda halaylarda yakalanan coşkuyu mitinglerin bütününe yaymak gerekiyor. Unutmadan... Samsun İl Başkanı'nın konuşması bugüne kadar dinlediğimiz en güzel konuşmalardan birisiydi. Kutluyoruz.

Miting bitişinde yine Samsunlu dostların yoğun ilgisiyle dönüş yolculuğuna başladık. Herkese böyle iyi gidiş- gelişler diliyoruz.

Teşekkürler Samsun...

Intercontinental'de bir yılbaşı şöleni ve Mardinli *Halime'nin düşü...*

Ayla ÖNDER

İstiklal Caddesi ışıl ışıl... Lüks mağazaların vitrinleri yılbaşına hazırlanmış. Beymen, Vakko, Mudo... Beymen'in parıldayan camlarından fiyatlar göz kırpıyor; döpiyes 16 milyon 785 bin, ceket 11 milyon 975 bin, takım elbise 21 milyon 937 bin, kravat 2 milyon 620 bin, etek 5 milyon 625 bin...

Ya lüks otellerin yılbaşı şölenleri. İşte Taksim'in göbeğindeki Ceylan Intercontinental. Bu otelde yılbaşı gecesi dolarla fatura ediliyor. Yeni yıla piyanist Scacchi'nin büyüleyici müziği eşliğinde ve "egzotik" yemeklerle giriliyor. Deniz tarağı carpaicciosu, kumguat marmelatı...



Balo Salonu'nda 'ünlü' soprano Jacgueline Barron'un sevilen parçalarıyla gece renkleniyor. Eşsiz lezzetler sunan menüde tavada pişirilmiş kaz ciğeri terini, Porto gelee, ıspanak ve portakal kabuğuna sarılı kalkanbalığı filetosu, William usulü patates, sote edilmiş Brüksel lahanası ve kestaneli Çin böreği...

Intercontinental'den Tarlabaşı'na doğru yürüyorum. Tarlabaşı'nın hareketsiz, yoksul arka sokakları. Sanki başka bir gezegene fırlatılmış gibiyim.

Ya sen, Osman Aktaş. Senin Intercontinental'deki Yılbaşı Şöleni'nden haberin var mı? 41 yaşındasın. Kürtsün. Yılbaşını seyyar arabanda portakal satarak geçireceksin. Evinle Intercontinental arasında yaklaşık 4 kilometre var. Eruh'un Ortaklı köyünden iki yıl önce geldin. Çünkü köyün Özel Timler'ce boşaltılmıştı. 7 çocuğunla koca İstanbul'da ölüm-kalım savaşı veriyorsun şimdi. Intercontinental'daki yemeklerin adını bile duyman mümkün değil...



'Allah devlete zeval vermesin!'

Yılbaşından bir gün önce Tarlabaşı'nın arka sokakları. Orası ayrı bir dünya. Bütün "arka bahçeler" gibi yoksul, eski ve yalnız... Soğuktan titreşen uyuz köpekler bile aç burada.

"Yok valla. Hiç umudum yok yeni yıldan" diyorsun, Osman Aktaş. "Yani biz şimdi sürünüyoruz. '97 bana hiçbir şey getirmeyecek. Valla umudum hiç yok yani..."

Amcaoğlun Emin, her şeyi Allah'a havale etmiş. "97, Allah'ın izniyle inşallah 97 güzel olacak." "Allah devlete zeval vermesin" derken elimdeki teybe korkuyla bakıyorsun. Devlet aleyhine bir söz söylersen başına ne işler geleceğini düşünüyorsun belki de o anda.

Intercontinental'de yeni yılı, Reggae Grubu'nun, Karayipler'den esen hareketli müziği ile karşılayanların ne yiyip, ne içtiğinden senin de haberin yok İnegöllü Fatma. Sen de 5 yıl önce İstanbul'a geldin. Tek ayağın bir ameliyattan sonra sakat kaldı. Sen de o saf bakışlarınla yüzüme baktın. "97'de herkese eyilik sağlık istiyom. Mal mülk istemiyom. Yalnız bir evcağızım olsun. Karışanım, katışanım olmasın yeter" diyorsun bana.

Sevim Zorlu. "Bohçacı" olarak anılıyorsun mahallede. Sokak sokak dolaşıp çarşaf, perde satıyorsun. "97'de ne isteyem biliyor musun. Bir yerden bir para fursun. Bu hayatımdan kurtarsın beni" diyorsun yüzüne acıklı bir ifade yerleştirip.

Sonra, o zayıf parmaklarınla "yukardakileri", yani iktidardakileri kastedip, "Herkes kendi cebini düşünüyor gülüm. Bizi ne düşünsün" diyorsun acı bir gülümsemeyle. "Hastalık vurur bize, başka bir şey vurmaz. Ne para vurur, ne zenginlik vurur. Bizim gibi gariplere ne vurur?"

'Allahım neydi günahıııım...'

Tarlabaşı'nın izbe arka sokakları. Artık çöktü çökecek tarihi binaların tek tek odaları kiraya veriliyor. Binaların kırık penceleri, dökülmüş sıvaları hüzün veriyor. O tahtaları gacırdayan odalar da, kendisi gibi kırık, dökük yaşamları kucaklıyor. "Biz Doğu'dan geldik. Ben Vanlıyım. Biz seyyar satıcıyız" diye söze başlıyorsun sen de.

Genç bir delikanlısın. O cam dolaplı seyyar arabalarda tavuklu pilav satıyorsun. Seninle konuştuğum sırada yaşadığın evin penceresinden acı bir feryat yükeliyor: "Allahım neydi günahıııım..." Soru soran gözlerime bakıp. "Kendimizi avutmak için arabesk dinleriz. Bu şarkılar bize çok uygun ablam. Öyle değil mi? Baksana günahımız neydi de bu hallere düştük!" Adın Bedii. Kara gözlü, kıvırcık saçlı bir delikanlısın. 24 yaşındasın. "Vanlıyım. Muradiye ilçesindenim. On yıldır İstanbul'dayım" diyorsun bir tekerleme söyler gibi.

Yedi delikanlı bir aradasınız. Tarihi evinizin mahzeninde akşama İstiklal Caddesi'nde satacağınız pilavları hazırlıyorsunuz. Benim içeriyi görmemi istemiyorsunuz. O karanlık bodrumun aralık kapısından dışı kararmış dev pilav kazanı görünüyor.

Adının Duran olduğunu söylüyorsun sen de. 22 yaşındasın. Ezik, kırgın anlatıyorsun: "Valla biz yılbaşında biraz daha pilav satmak için elimizden geleni yapacağız. Bu yaşımıza geldik eğlenmek nedir bilmedik. Bara, diskolara gitmedik."

Kürtsün, sen de diğer arkadaşların gibi. Devlete pek güvenin yok: "Ne isteyeyim TC'den. Bizi TC zaten bu hale getirdi" derken yine alaylı alaylı gülüyorsun.

Mardin-Dargeçit'te kimse kalmamış mı?

Tarlabaşı'nın arka sokakları küçük bir Kürt şehri gibi... Sokaklarda unutulmuş çocuklar. Başı oyalı yazmalarla kapı önünde duran buruk kadınlar.

Sana da teybi uzatıyorum. Adın Kaside. Ama Türkçe bilmiyorsun. Halime ise beni Kürtlere benzettiği için evine davet ediyor.

Sen, Halime. Daha 24 yaşındasın, 4 çocuk doğurmuşsun. "Kocam seyyar satıcı. Meyve satıyor. Mardin'liyim."

Küçücük odana girdiğimde altıma bir minder uzatıyorsun.

Bir odada 7 kişi kalıyorsunuz. Sen, 4 çocuğun, kocan ve kayınbaban. Pencerelerin çerçeveleri ha kırıldı, ha kırılacak. Yatağı, yorganı üst üste koymuşsun bir köşeye. Evde başka hiçbir eşya yok. Yerdeki kilimin, minderlerin yıpranmış ama, köşede alçak bir sehpanın üzerinde pırıl pırıl bir televizyon var. Küçücük bir elektrik sobasına uzatmış çocukların ellerini. Donsuz geziyor en küçükleri...

Önce fısıltıyla konuşuyorsun benimle. Kayınbaban namaz kılıyor bir köşede çünkü. Puşisini kavuk gibi dolamış başına. Ellerini göğe kaldırmış, dua ediyor Tanrı'ya.

Sen, o yüzü kırış kırış, yaşlı adam. Şu küçük çocukların dedesi. Namazlığını toplayıp anlatıyorsun: "Bizim çocuğumuz buraya gelmiştir. Ben de geldim. Mardin- Dargeçit'liyiz biz. Akyol köyünden.. Yaşım 67. Bizim köyümüzü de yakmışlar. Bizi oradan Dargeçit'e sürdüler. Devlet bütün evleri yakmıştır. Ama köy korucularının evlerini yakmamıştır. Dargeçit'te iş güç yoktur. Benim oğlum 7 aydır burada. Ben de şimdi gelmişim onun yanına."

Halime'nin 'menüsü' pilav ve çorba!

Karakurum Sokak'ın sağında, solunda dizilmiş bütün evler bu Kürt göçmenlerini ağırlıyor. Ev sahipleri, odaları tek tek kiraya vermişler.

Sen, Emin Dede, neden bana bunları söylemek gereğini duydun anlayamadım: "Ben de askerlik yapmışım. Oğlum da. Biz PKK'lı değilik!"

Kocanın kazandığı para da yetmiyor, Halime. Bu yüzden küçük kızın Zozan, ana caddede selpak satıyor. Bugünkü "menünüz" pilav ve çorba. İstiklal Caddesi'ndeki mağazalardan da, Intercontinental'deki şölenden de hiç haberiniz yok. Otelde o akşamın yüzlerce yemeğinden biri olan "Deniz mahsullerinin senfonisi"den de... "Saki ile tatlandırılmış oğulotu sorbesi"nden de...

Bu sokaklar İstiklal Caddesi'nin üvey kardeşi gibi. Her sokak başında çöpler. Ama şimdi girdiğim sokağın çöpleri ekmek parası!



Sen elleri çöp toplamaktan kararmış beyaz saçlı adam. 97'den hiçbir şey beklemiyorsun sen de: "Ne getirsin 97 bize? Eziyet getirecek, zam getirecek, milleti sömürecekler."

Evinin önü boş kola şişeleri, naylonlar, eski plastik kap-kacakla dolu. Adının Mustafa olduğunu söylüyorsun. "96 yılı hep fiyaskoydu. Bu yıl daha berbat olur" diyorsun öfkeyle.



19 yaşındaki Savaş'ın, barış hayali

Burası da midyecilerin sokağı. Kapı önlerinde naylon leğenler. Kadınlar midyeleri yıkıyor. Akşama kadar dolma haline gelecekler. Kadınlar soru sorunca ağızlarını eşarplarıyla kapatıp içeri kaçıyorlar.

Sen erkeklerin en genç olanısın. Uzun uzun konuşuyorsun:

"Biz Mardin Dargeçit'ten göç ettik. Bizim köyler yakıldı. Şimdi, gördüğünüz gibi 10-15 kişi bir odada yaşıyoruz. Bu şartlar altında yeni yılı kutlayacak hal mi kalmış?" İki lafından biri barış. 19 yaşındasın. Adının Savaş olduğunu söylüyorsun. Her sözünde ince bir alay var. "O kadar köy yakıldıktan sonra eğlence mi kalır. İnsan ancak kendi yurdunda mutlu olabilir" diyorsun. 97'den tek bir dileğin var. "Biz barışı hayal ediyoruz."

"Ben Urfalıyım" diyen genç kadın. 17 yaşındaki oğlun hapiste. Konfeksiyon işçisi oğlun, senin deyiminle polisler "apardılar" onu. "Oğlum üç yıldır hapiste. Siyasi dava. Yeni yılda oğlumu yanımda istiyorum" diyorsun. Senin de tek dileğin bu.

Karanlık sokaklarından biri daha Tarlabaşı'nın. Hüseyinağa Kireçhanesi Sokağı. Sokakta kümeleşmiş gençler. Urfalı, Adıyamanlı, Adanalı.

Sizin için para "din, iman" olmuş.

Sonra kimliklerinizi çıkarıyorsunuz. Hepinizin kimlikleri zımbayla delinmiş. Sonradan "yankesici" olduğunuzu söylüyorsunuz. Biraz sonra bir resmi polis otosu geliyor. O günkü kazancınızın 2 milyonunu veriyorsunuz onlara. Şaşkınlıktan irice açılmış gözlerimin önünde.

Ben o sokakları terkedip yukarı İstiklal'e doğru çıkıyorum. Başka bir dünyaya doğru... 24 saat sonra 97'yi karşılayacağız. 2 binli yıllara biraz daha yaklaşacağız. 'Onlar' ise hala yüzlerce yıl öncesinin havasını soluyacaklar...

1996: Yönetenlerin krizi ile geçti; 1997: Yönetilenler ne yapacak?

Seyfi ÖNGİDER

24 Aralık 1995'te yapılan seçimlerin sonucu Türkiye'yi yönetenler açısından 1996'nın pek de iyi geçmeyeceğini gösteriyordu. Yönetenler cephesindeki parçalanma, iç çatışma sonucunda RP sadece birinci parti olmakla kalmamış, ülkenin en sahici siyasi partisi durumuna gelmişti. Gerek "merkez sağ" olarak, gerekse de "merkez sol" olarak nitelendirilen partilerin temsil iddiasında oldukları kitlelerle organik ilişkileri son derece zayıflarken, gözünü sağdaki seçmenlerin tümüne diken RP en büyük parti durumuna gelmişti. Dolayısıyla sürüp, gidiyor.

Kriz koşulları "radikal eğilimleri" öne çıkarıp besler, ancak bunlar duruma müdahale etmek açısından yeterince güçlü değillerse kriz devam eder, süreğenleşir ve toplum buna alıştığı ölçüde kriz koşulları 'normal koşullar' olarak algılanmaya başlar. İşte 1996 bu koşulların derinleşerek sürdüğü bir yıl oldu. Yönetenler "eskisi gibi" yönetemiyorlardı, ancak yönetilenlerin de "eskisi gibi" yönetilmek istemediklerini, siyasal düzeyde ve eylemli bir şekilde ortaya koymaları sola kayarak değil, kendisini "sistem dışı" olarak sunan islami harekete ve bir diğer "radikal" akım olarak görülen ülkücü-faşist



96 yılında siyasal sistemin tıkandığı, kriz içinde kıvrandığı konusunda neredeyse 'ulusal bir konsensüs' oluştu. Kamu çalışanlarından ÖDP'ye, ÖDP'den Cumartesi Anneleri'ne kadar, toplumsal muhalefetin çeşitli kesimleri alanları doldurdular.

96 yılı başlarken bu yılın siyasal gelişmelerine RP'nin damgasını vurması kaçınılmazdı ve nitekim de öyle oldu. RP'siz, ne hükümet kurulabilirdi, ne sistemin restorasyonu düşünülebilirdi. Nitekim yılın başında denenen ANAYOL hükümeti kısa ömürlü oldu. Ve ardından da RP'yi önlemek için oy isteyen Çiller, Susurluk kazasından sonra bazı nedenlerinin daha iyi anlaşıldığı koşullarda REFAHYOL'a sarılıverdi.

Kriz ve 'radikal eğilimler'

1996 yılında siyasal sistemin tıkandığı, kriz içinde kıvrandığı konusunda neredeyse 'ulusal bir konsensüs' oluştu. Öncelikle hatırlamak zorundayız ki, mevcut kriz esas olarak "yönetenlerin krizi"dir ve en şiddetli biçimde siyasal alanda ifadesini bulmaktadır. Artık 73 yılı geride bırakan TC'ye vücut veren ilke ve anlayışların sarsıldığı, onu var eden temellerin aşındığı koşullarda ortaya çıkan yapısal bir krizden söz edilebilir. Köklü ve kapsamlı bir yeniden yapılanma kendisini dayatmışken bunun gerekleri yerine getirilmeyince kriz koşulları yeniden üretilerek harekete kayarak gerçekleşti. Önceki yıllardan '96'ya devrolan kriz koşulları esas olarak bu iki "radikal eğilimi" besledi ve siyasal sistem restorasyonunda onları öne çıkarttı.

Ancak 1996'ya bakarken sadece bunları görmek doğru olmaz. Birisi yılın hemen başında, diğeri ise yılın sonlarına doğru iki şey daha oldu. Birincisi 21 Ocak'ta Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin kurulmasıdır. Yeni bir sosyalizm anlayışı çerçevesinde solun geniş bir kesimini bir araya getiren ÖDP, var olduğu kadarıyla da, DİSK'ten KESK'e, İHD'den öğrenci hareketine ve 'Cumartesi Anneleri'ne kadar, çeşitli toplumsal muhalefet odaklarıyla içsel bağları olan bir örgütlenme olarak ortaya çıktı. İkincisi ise, yılın sonlarına doğru, 3 Kasım 1996 gecesi Susurluk'ta meydana gelen "malum kaza" idi. Yıllardır devam eden kriz, sistemi öylesine hassas ve istikrarsız bir noktaya getirmişti ki, bir trafik kazasıyla ortaya saçılan siyasal gerçekler toplumun büyük çoğunluğunu şaşkınlığa ve yer yer korkuya sürüklerken, aynı zamanda da bu durumun aşılması açısından yeni ilişkileri ve dinamikleri harekete geçirdi...

Onunla istediğiniz gibi oynama, ona yön verme gücünüz ve olanaklarınız varsa kriz o kadar da tehlikeli bir şey değildir. Krizi yöneten, yönlendiren odak(lar) ondan güçlenerek çıkar. "İç devlet", "derin devlet", "memleketin asli sahipleri" gibi çeşitli kavramlarla ifade edilen gerçek iktidar sahipleri de bunu yapıyordu.

Çankaya zirvesi: 'Devlet' duruma el koydu

Ancak Susurluk kazası ile birlikte ortaya çıkan durum krizin kontrollü bir şekilde yönlendirilmesini tehlikeye soktu. Birdenbire açığa çıkan "gizli örgüt" ve onun mensuplarının bağlantıları krizin boyutlarının nereye varacağını ve kimi girdabına alacağını bilinemez duruma getirdi. Bu durumda ise kriz, yönetenler için de tehlikeli olmaya başlar. Girdaba kapılanlar veya kapılma tehlikesiyle yüz yüze bulunanlar başkalarını da yanlarında sürüklemekte tereddüt etmeyebilirler. Nitekim bu tehlikeyle yüz yüze bulunanlar bunun işaretlerini vermeye başladılar. Ama sadece bu kadar da değil, aynı zamanda kendilerini kurtarmaya çalışırken yönetenlerin arasındaki çatışmada daha güçlü olmak, bu mücadeleden galip çıkmak için yönetilenlerin, kitlelerin desteğine başvurmaya yönelebilirler. "Aşağıdakiler"in, yönetilenlerin şu veya bu şekilde krize müdahil olması ise "yukarıdakiler"in, yönetenlerin işini zorlaştırır, krizle istedikleri gibi oynama, onu yönlendirme açısından yeni sorunlar ortaya çıkarır. Dolayısıyla bu açıdan da derinleşen kriz hem yönetenler, hem de yönetilenler açısından yeni koşulları gündeme getirebilir. İşte 1996'nın son günlerinde, 22 Aralık'ta yapılan Çankaya'daki "Liderler zirvesi" aslında yönetenlerin krize bu açıdan topluca müdahale girişimi idi. "Devleti temsil eden" Cumhurbaşkanı'nın baştan beri "Nereye kadar gidiyorsa oraya kadar gidin, ama devleti işin içine karıştırmayın" demesinin anlamı buydu. "Çankaya zirvesi" devletin olaya el koymasıdır... Zirvede sağlanmaya çalışılan mutabakat, krizden yönetenlerin, devletin mümkün olduğu kadar az hasarla çıkmasıdır.

Sol/ sosyalist hareket ve 1997

İşte bütün bu gelişmeler karşısında sol/sosyalist hareket ne yapabilir ve bu krizden daha güçlü bir şekilde çıkmak için ne yapmalıdır? Yönetenlerin kendi arasındaki tepişmeleriyle krizden daha demokratik bir ortama yönelerek çıkış mümkün olmadığına göre, sol/ sosyalist hareket her şeyden önce yönetilenleri bu krize müdahil duruma getirmeyi sağlamak için mücadele etmek zorundadır. Yönetenler kendi aralarında mücadele ettikleri ölçüde aslında solun da etki alanı genişlemektedir.

Nitekim 1996 yılı aynı zamanda solun yeniden bir toplumsal akım, bir kitle hareketi olarak sahneye çıkması açısından da son derece önemli bir gelişmeye tanıklık etmiş bulunuyor; 21 Ocak 1996'da kurulan ÖDP'nin estirdiği rüzgar gerçekten geniş bir kesimde hissedildi. Ve yine Susurluk sonrasındaki gelişmeler daha güçlü bir sol hareketin var olmasının yararlarının bazı kişiler ve çevreler tarafından hatırlanmasına da yardımcı oldu. Bu, radikal bir sol hareketin toplumsal meşruiyet alanının genişlemesi açısından önemliydi.

Ama bütün bunların ötesinde sol/ sosyalist hareket, islami hareket ve faşist hareketin yanı sıra ve bu ikisinin de karşısına bir üçüncü radikal seçenek, gerçekten sistem dışı bir seçenek olarak nasıl ortaya çıkabileceğini düşünmek ve tasarlamak zorundadır. Bu noktada ÖDP "yönetilenlerin" sürece müdahale etme kanallarını açabildiği ölçüde hem yönetenlerin krizle istedikleri gibi oynamalarını engelleyen bir faktör olur, hem de siyaseten güçlenir ve kitlesel etkinliğini geliştirir. 16-17 Kasım Ankara Yürüyüşü ile başlayan süreçte ÖDP'nin devrimci bir kitle partisi olarak gelişmek açısından belirli bir potansiyele sahip olduğu görülmüştür.

Susurluk kazasıyla başlayan süreç 1997'de erken seçim de dahil olmak üzere çeşitli gelişmeleri beraberinde getirebilir. Ve dolayısıyla sol hareket bütün bunlara hazırlıklı olmak zorundadır.

Ama esas önemli olan şudur; Susurluk sonrasında RP'nin izlediği politikalara bakıldığında RP'nin giderek devletle çok daha fazla "içlidışlı" olmaya yöneldiği, zaten RP'nin de oluşacak yeni bir "iktidar bloku" ile hedefinin bu olduğu görülmektedir. Bu durumda 1997 RP ve islami hareketin yükselişinin durduğu, kitleler gözünde "radikal görünümünü" kaybetmeye başladığı yıl olabilir. RP'nin gözünü diktiği "merkez sağ" kesim ancak böylesi bir politik duruşu ve devletle ancak böylesi bir ilişkiyi gerekli olmaktan öte zorunlu kılmaktadır.

Öte yandan bu kazanın ortaya döktüğü siyasal gerçekler ülkücü-faşist hareketi de teşhir etmiş, ne gibi pisliklerin bir parçası olduklarını geniş bir kesime göstermiştir. Dolayısıyla 1997 onlar için de yükselişlerinin durduğu bir yıl olabilir. Tabii bu noktada özellikle savaşa ilişkin politikalar büyük önem taşımaktadır. İşte bu koşullarda sol/ sosyalist hareket bu iki akım karşısına üçüncü bir seçenek ve gerçek bir radikal hareket olarak ortaya çıkmayı başardığı ölçüde 1997'den umutlu olmaya hak kazanabiliriz...

Dolayısıyla 1997, üzerinde yaşadığımız toprakların tarihinde önemli bir yıl, bir dönüm noktası olmaya aday gözükmektedir; başta Kürt sorunu olmak üzere, hemen tüm temel sorunlarda yeni politikaların gündeme geldiği, daha demokratik ve özgür bir ülkeye doğru adımların atıldığı bir yıl... Veya güçlü islami ve faşist hareketin yönlendirmesi ve etkisi altında, ordunun vesayetinin daha da gelişmesiyle "tıkanan", "çöken" bugünkü rejimin daha otoriter bir düzenlemeye uğratıldığı bir yıl... Yönelimin doğrultusunu sadece yönetenler değil, artık geçmiş yıllardan çok daha fazla "aşağıdakiler", yönetilenler belirleyecek...

1997'de kaderimiz çok daha fazla ellerimizdedir...

MRTA Avrupa Temsilcisi Isaac Velazco ile görüşme

'Fujimori hükümeti köşeye sıkıştı'

Almanya'da yayınlanan günlük radikal gazete Junge Welt'in 30 Aralık 96 tarihli sayısında yer alan söyleşiyi Dario Azzelini gerçekleştirdi. Arkadaşımız Tunçay Kulaoğlu Türkçeye çevirdi.

Isaac Velazco 1984'ten bu yana Movimiento Revolucionario Tupac Amaru (MRTA) üyesi. Örgüt halen Lima'da Japon Büyükelçiliği'ni işgal altında tutuyor. Şubat 1988'de tutuklandıktan sonra işkence gören Velazco, askeri hapishaneye konularak, askeri yargıçlar önüne çıkarılmakla tehdit edildi. Ordunun amacı kendisini işbirlikçiliğe zorlamaktı. Eğer kaçmayı başaramasaydı hapisten canlı çıkması pek olanaklı olmayacaktı. Velazco illegaliteye geçmek zorunda kaldı. 1992 yılında yaptığı eylemlerin sonucu, görme yeteneğini yitirdi. Polisin 1993'te bir ihbar sonucu ailesinin evini basması üzerine, MRTA Isaac Velazco'yu Almanya'ya getirdi. Kasım 94'te politik sığınma talebi kabul edildi. Hemen ardından MRTA Ulusal Yönetimi kararıyla örgütün Avrupa temsilciliğine getirildi.



Gerilla lideri Nestor Cerpa Cartolini hapisteki arkadaşları salınıncaya kadar eylemin süreceğini açıkladı.

Halen Japonya büyükelçilik binasını işgal altında tutmakta olan MRTA eylemcileri ajansların geçtiği haberlere göre kalıcı ve kapsamlı bir çözüm için önerilerde bulunmuş. Gelen haberlere göre MRTA tutukluların serbest bırakılması talebinden daha çok, tutukluluk koşullarının iyileştirilmesini istiyor. Eylemin amaçları değişti mi?

Kesinlikle hayır. Hedef hala tartışmak ve pazarlık yapmak. MRTA'nın pazarlığa oturken öne sürdüğü talepler eylemin başından beri dile getirdiği talepler. Hükümetin bu taleplere –ki bunlar tutukluların serbest bırakılmasını da kapsıyor– alacağı tavıra göre hangi noktada anlaşabileceği ortaya çıkacaktır. Pazarlıklar hep böyle olur.

Peru hükümeti sıkıyönetim ilan etti...

Evet, amaç tüm bilgi akışını ve bununla ilgili insanları denetim altına almak. Pazar gününden beri polisin görevlerini üstlenen ordu, artık yargıç kararı olmaksızın istediği insanı gözaltına alabilir. Muhalifler tutuklanma tehlikesiyle karşı karşıya. Bu yolla kendileri açısından pazarlık koşullarını, ama belki de askeri bir müdahalenin koşullarını hazırlamak istiyorlar. Her iki olasılık da geçerli.

MRTA neden Japon büyükelçilik sarayını seçti?

Japonya artık Wall Street'ın önemli bir bölümünü satın alabilecek merkezi bir güç haline geldi. Japonya ABD'de üniversiteler satın alıyor. Önemli birçok ABD tekelinin ağırlıklı hisseleri bugün Japon sermayesinin elinde. Bu yüzden Latin Amerika'da da ciddi bir role soyunan Japonya'nın gözünde Alberto Fujimori bir köprübaşı. Peru, ABD ve Japonya'nın çıkarlarının karşı karşıya geldiği bir ülke oldu. Japonya konumunu perçinlemek ve gücünü artırmak için Peru'daki kirli savaşı da finanse etti. Öyle ki, Japon hükümeti, danışman olarak gönderilen iki vatandaşının paramiliter gruplar tarafından öldürülmesinden sonra bile kılını kıpırdatmadı. Japon hükümeti eli kanlı bu rejimle birlikte boğazına kadar batağa saplanmıştır. Bu nedenle MRTA Ulusal Yönetimi tam da diktatörlüğün en hassas olduğu bu noktada harekete geçmeyi karar altına aldı.

İşgal, Fujimori'nin gelecekteki rolünü nasıl etkileyecek? Fujimori'nin iktidar tabanı safları sıklaştıracak mı, yoksa hükümet cephesinde bölünmeler mi söz konusu olacak?

Fujimori hükümeti köşeye sıkışmış durumda. Hükümetle işbirliği yapan herkes, işverenler, politikacılar ya da askerler, dokunulmazlıklarının tehlikeye düştüğünü artık açık bir şekilde görüyorlar. Günün birinde MRTA'nın savaş esiri olurlarsa hükümet yaşamlarını kurtarmak için hiçbir şey yapmayacak. Latin Amerika tarihine baktığımızda bunun gayet olağandışı bir gelişme olduğunu görüyoruz. Zamanında FSLN'li yoldaşlar Nikaragua'da Somoza rejimiyle işbirliği yapan politikacıları ve işverenleri rehin aldılar. Bu eylemlerin hepsi taleplerin yerine getirilmesiyle son buldu. Oysa Fujimori insan yaşamını, hatta ortaklarının yaşamını dahi ayaklar altına alan bir tavır içinde. Bu, hükümeti destekleyen işverenlerin kulağına küpe olmalı.

Ya Fujimori ile ordu arasındaki ilişki?

Her iki tarafın birbirlerine sağladıkları destek sadece devlet terörünün gizlenmesine hizmet etmiyordu. Aynı zamanda yolsuzluklar da hasıraltı ediliyordu. Örneğin uyuşturucu mafyasının askerlere yakınlığı tanınan avukatlarından Montesino'ya, bir uyuşturucu satıcısının suçlamalarıyla karşı karşıya kalmasına rağmen dokunulmadı. Hükümet kamuoyunun gözü önünde Montesino'yu savundu. Bu biçimsel demokrasiler için inanılmaz bir olay. Ne var ki Fujimori hükümeti ile ordunun birliği bu yolla iyice perçinleniyor. Ancak ordu ve gizli servisler, uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirin paylaşımında birbirleriyle boğuşuyorlar. Karşılıklı birbirlerini ihbar ediyorlar. Bu sayede devlet başkanının uçağıyla yurtdışına 170 ton kokain çıkarılması ve deniz kuvvetlerinin gemileriyle koka hammaddesi taşınması gibi olaylar da kamuoyunun gündemine geliyor. Ama hepsi cezasız kalıyor. Bu durumda, kirli savaş, işkenceler, yaşlılara, kadınlara ve çocuklara karşı girişilen insan hakları ihallerinin üzerine gidilmesini bekleyebilir misiniz?

Ordu ve gizli servisler, uyuşturucu gelirinin paylaşımı için boğuşuyorlar. Birbirlerini ihbar ediyorlar. Bu sayede devlet başkanının uçağıyla yurtdışına 170 ton kokain çıkarılması ve ordunun gemileriyle koka hammaddesi taşınması gibi olaylar da kamuoyunun gündemine geliyor.

MRTA silahlı mücadeleye ne zaman başladı?

MRTA seksenli yılların başında çeşitli politik örgütlerin bir araya gelmesiyle oluştu. Yetmişli yılların sonuna doğru 60-70 dolayında sol örgüt birbirine yaklaştı. Buradan iki ana akım doğdu. Bunlardan birisi ülkenin sorunlarını demokratik yollardan, parlamenter ve legal mücadeleyle çözmek istiyordu. Diğer akım ise bu politik diyalog yolunu kapalı görüyor ve buradan hareketle farklı araçları kullanma zamanının geldiğini savunuyordu. Bu süreç seksenli yıllarda devam etti ve MRTA silahlı birçok örgütün bir araya geldiği önemli bir çekim merkezi oldu.

MRTA'nın o dönem kaç militanı vardı?

MRTA'nın politik- askeri bir örgüt olarak kurulmasına karar veren ve o dönem legal yapılan konferansa yaklaşık 300 kadar militan katıldı. Tabii ki genel sayı daha yüksekti. Konferanstan sonra çalışmalar yeraltına kaydırıldı ve ilk silahlı propaganda grupları oluşturuldu. Bu kapsamda örneğin radyo istasyonları işgal edildi, ordu cephaneliklerine saldırılar düzenlendi, gıda maddesi taşıyan kamyonlara el konarak yoksul semtlere dağıtıldı ve finans kaynağı sağlamaya yönelik bir dizi operasyon düzenlendi. İlk askeri çatışma 1984'te ülkenin güneyinde oldu. Ordu o sıralar kırsal kesimde gerilla gücü oluşturmaya çalışan bir birliğin yerini saptadı. Uzun süren çatışmalardan sonra 12 eylemcimiz oldukça yüklü cephaneyle birlikte esir alındı. Sonra hapishanede ağır işkenceden geçirildiler. Başka bir birlik ise çemberi yararak ülkenin diğer bölgelerindeki güçlere ulaşmayı başardı. Peru ordusunun operasyonlarına sivil halka yapılan yoğun baskılar eşlik ediyordu.

MRTA'nın gücü bugün ne kadar?

Güvenlik nedenlerinden ötürü sayı veremem. Ancak birliklerimiz ülkenin her yerinde mevcut. MRTA çeşitli düzeylerde ve farklı alanlarda örgütlenmiş durumda. Kırsal kesimlerdeki birliklerimizin yanı sıra özel birlikler, komandolar ve milisler mevcut. Üyelerimiz tasarımlarımız doğrultusunda çeşitli şekillerde propaganda çalışmalarında, sendikacı olarak, toplumsal hareketlerde ve gerilla olarak aktifler.

Peru hükümeti ve özellikle devlet başkanı Fujimori Peru'da gerillaya karşı zafer kazanıldığını ilan etti. Görünen o ki bu gerçeği yansıtmıyor. MRTA 1996 yılında yılında ordu ve polise saldırılarda bulundu ve diğer birtakım eylemleri gerçekleştirdi.

Evet, Fujimori hükümeti kendini silahlı hareketi yenen muzaffer komutan olarak lanse etti. Oysa burada rol oynayan iki önemli unsur vardı: Birincisi, Sendero Luminoso -Aydınlık Yol- lideri Abimael Guzman'ın hükümetle barış anlaşması imzalamış olması, ikincisi MRTA'nın taktik olarak geri çekilmesiydi. Peru ordusunun geniş kapsamlı operasyonları sonucunda halka karşı baskı artmıştı. Uygulanan neoliberal politika sonucunda sosyal tabanımız da zayıflamıştı. Kırsal alanlardaki politik ve askeri yapımızın büyük bir bölümünü Peru'nun merkezinde, Selva Central'da yoğunlaştırmayı kararlaştırdık. Geri kalan bölgelerde sadece şehirlerde köylü ve işçilerle politik ve örgütsel çalışma yürüten komando ve milis birlikleri kaldı. Bu, hükümetin gerilla hareketini, özellikle MRTA'yı çökerttiğine inanmasına yol açtı. Oysa bugün hükümetin de gördüğü gibi, son yıllarda politik çalışmayı ve politik-askeri eğitimi sürdürenler yeni militanlar ve kadrolardır ve hiç de devletin sandığı gibi güçsüz değildirler. Bu yeni durum, MRTA'nın kırsal kesimde orduya ağır darbeler vurduğu eylemlerde de görüldü. Hükümet bunu hasıraltı etmeye çalıştıysa da başarılı olamadı. Halk hükümetin gerillayı yenemediğini ve neoliberal politikaların ☞

yoksulluğu daha da artırdığını biliyor. Bu da kendini özellikle halkın sokak çatışmalarına giderek artan bir şekilde katılmasıyla gösteriyor.

Polisin sokak satıcılarını kent merkezinden çıkarmak istemesi üzerine bundan birkaç hafta önce Lima'nın eski şehir kesiminde üç gün boyunca şiddetli sokak çatışmaları oldu. Her iki tarafta da yüzlerce kişi yaralandı. Hükümete karşı protesto güçleniyor mu?

Evet, 1995 sonundan bu yana halk örgütenme ve eylemlilik yeteneğini tekrar kazanıyor. Sokak çatışmaları çoğalıyor, insanlar, iş ve insanca yaşama haklarını giderek artan bir kararlılıkla savunuyorlar. Bugün bu o kadar çok yoğun değil. Yerine gizli servis ve sivil polisler geldi. Geçenlerde Lima'da bir Alman arkadaşımın para cüzdanı çalınmış. Birkaç saniye içinde 20'den fazla sivil polis anında olay yerinde bitivermişler ve hırsızları acımasızca dövmüşler.

Sendero Luminoso'nun da –Aydınlık Yol– bazı bölgelerde yeniden örgütlendiği, askeri eylemlere giriştiği ve çizgisini değiştirdiği söyleniyor...

Örgütün bir kesimiyle varılan barış anlaşması Sendero içinde ciddi bölünmelere yol açtı. Silahlı mücadeleyi sürdürmekten yana olan taraf, eskiden MRTA'yı eleştirirken, şimdi aynı biçimde silahlı propaganda yapıyor ve halkla ilişkiye geçiyor.

Politik yöntemlerinde görülen kimi düzeltmelere karşın Sendero geleneksel araçlarını da kullanmaya devam ediyor. Örneğin, bu yılın mart ayında sendikacı Pascual Arozda öldürüldü. Kendilerine karşı olan ya da kendileriyle aynı fikirde olmayan herkese karşı sürdürdükleri saldırılar devam ediyor.

MRTA ile Sendero arasındaki ilişki şu an nasıl? Geçmişte Sendero'nun MRTA'ya saldırdığı söylenir.

Sendero kendinden başkasını tanımayan bir güç. Doğruyu tekellerine almışlar ve Peru'da devrim bayrağını sadece kendilerinin taşıdıklarını sanıyorlar. Bu yüzden de diğer devrimci örgütlerin varlığını hiçbir zaman kabullenmediler. Bizi en masum ifadeyle "silahlı reformist" ve "hain" olarak adlandırıyorlar. Sendero bizi çoğu kez asıl düşman olarak gördü ve MRTA militanlarını öldürdü. Bunlar hiçbir zaman anlaşılamayacak ve mazur görülemeyecek suçlardı. Devrimciliğe ters düşüyorlar.

MRTA'nın geleceği nasıl görünüyor?

MRTA bir hareket şeklinde doğdu. Farklı sosyal alanları içinde barındırıyor. Kentli ve köylü kadınlar ve erkekler, aydınlar dinsel inancı olan insanlar, kısacası toplumun tüm kesimleri. Bir toplumun dönüşümü doğal olarak eski devletin ortadan kaldırılması ve bir yenisinin kurulmasıyla olanaklıdır. Bu, iktidarı ele geçirmek demektir. Ama iktidar kimin için ele geçirilecek? Ve niçin? Ve kimin yararına? Asıl soru budur. Yanıtı şöyle olmalıdır: İktidar kent ve kırsal kesim emekçilerinin elinde olmalıdır. Katılımcı bir demokrasi olmalıdır. Halk iktidarının mekanizmaları yaratılmalıdır. Yıllardan beri yaptığımız işte budur.

Kohl bütün rekorları kırdı

Ali Ekber ÖZDEMİR

"Önce tasarruf paketi, şimdi vergi reformu; Kohl geleceğimizi çalıyor".

Metal İşçileri Sendikası İGM'nin aylık yayın organı Metall dergisinin aralık sayısındaki kapak haberi bu... Haber ve yorum orta sayfalarda Robert Fub imzasıyla yer alıyor.

Yeşiller Grup Başkanı Joscka Fischer'in "Eğer 98 seçimlerinde Kohl tekrar seçilirse, Thatcher'in Almanca versiyonu bize dayatılacak" derken gerçeği abartmadığını söyleyen Fub ekliyor: "Bizde Thatcher'in ekonomi politikası Kohl'ün başbakan olduğu Ekim 82'den beri uygulanıyor."

Kohl, Thatcher ve Reagan'a göre ekonomi yönetimi çok basittir: "İşverenler için vergi yükü, çalışanlar için ise koruma yasaları, iş güvencesi ve çevre korunması minimuma inecek. İşverenler daha çok kazansınlar, böylece yeni işyerleri açılsın!"



Kohl'ün başbakanlık koltuğuna oturduğu 82'den beri çalışanlar ağır yük altında. Yeni vergi reformuyla bu yük daha da ağırlaşacak. Fotoğrafta, İGM üyesi işçiler, Kohl hükümetinin ekonomi politikalarını protesto ettikleri bir eylem sırasında...

Kohl'ün negatif rekorları

Kohl, başbakanlığı aldığı 82'den beri tüm rekorları alt üst etti. Hiçbir başbakan koltukta bu kadar kalmadı; çalışanlar bu kadar ağır yük taşımadı. Yeni vergi reformuyla bu yük daha da ağırlaşacak. Kohl'ün tarih kitaplarına geçecek rekorları sadece bunlardan ibaret değil:

• İşsizlikte rekor: İşsiz sayısı 82'de 1.8 milyon iken, bu sayı 95'te 3.6 milyona yükseldi (Halen 4 milyonun üzerinde).

• Borçlanmada rekor: Devlet borcu 82'de 615 milyar mark iken 95'te 1994.5 milyara yükseldi.

• İflasta rekor: İflas eden işletme sayısı 82'de 15 bin 876 iken, 95'te 28 bin 785'e yükseldi.

• Çalışanların vergi yükünde rekor: Çalışanlardan kesilen toplam vergiler 82'de yüzde 44.5 iken, bu kesintilerdeki artış 95'te yüzde 54'e yükseldi.

• İşverenler için azalan vergide rekor: İşverenlerin ödediği vergi 82'de yüzde 15 iken, bu kesinti 95'te yüzde 7.6'ya indirildi. (Bugün Almanya'da yüksek kazançlardan kesilen vergi yüzde 53'tür. Fakat yeni vergi reformunda bu oranın da yüzde 35'e düşürülmesi öngörülüyor.)

Haber–yorumu kaleme alan R. Fub bu olumsuz gelişmelerin nedenlerini bir hayli gerilerde arıyor. Daha henüz bu hükümet yönetimde değil... SPD–FDP koalisyon hükümeti, Helmut Schmidt başkanlığında ülkeyi yönetiyor. Ekim 1982 seçimlerinden hemen önce 9 Eylül 82'de FDP'li ekonomi bakanı O. K. Lambsdorf (emeklilik yaşının 67'ye çıkması için Meclis'e önerge veren politikacı) bir dizi yeni önerge içeren 33 sayfalık bir mektubu başbakan Schmidt'e veriyor. Aradan 14 yıl geçtikten sonra Lambsdorf'un mektubu okunduğunda, bugünkü Kohl hükümetinin programı olduğu anlaşılıyor. Lambsdorf'a göre işletme ve varlık vergileri kaldırılmalı, çalışanlardan daha fazla vergi kesilmeli, katma değer vergisi artırılmalı, işsizlik yardımları yüzde 68'den yüzde 50'ye indirilmeli, hastalık paraları yeniden ayarlanmalı. Bu planın pratikte işleyebilmesi için işverenler önce çalışanlardan almalı, sonra yatırımlar yaparak yeni işyerleri açmalı. (Bu düşünceler Nobel Ödülü sahibi ekonomist Friedman'a ait.)

Kohl– Genscher koalisyon hükümeti ise Lambsdorf öneri mektubundan şu maddeleri uygulamaya koydu:

• 83'te emekli aylıklarındaki artış altı ay geciktirildi ve dolayısıyla artış oranı yarıya indi.

• Sosyal yardımlar azaltıldı.

• Çalışma Dairesi'nin işsizlere ödediği emekli primleri kesintiye uğradı.

• Kira yardımları azaltıldı.

• Tedavilerde hastaya düşen pay artırıldı. (Son zamanlarda bu miktar daha da katlandı.)

• Katma değer vergisi yüzde 13'ten 14'e yükseldi (Halen yüzde 15).

• Öğrenciler için meslek eğitim teşviki kaldırıldı.

Kohl'ün yalan rekorları

Başbakanlığı devraldığında Kohl'ün ilk vaatlerinden biri "Meslek eğitiminin teşvik edilerek gençlere meslek eğitimi olanağı sağlanacağı" yolundaydı. Ama, 83'te 50 binden fazla genç işsiz kaldı. Benzer sözler '94 için de tekrarlandı. Sonuç bu kez daha da vahimdi. 100 bini aşkın genç istediği mesleğe kavuşamadı. Yönetime geldiklerinde 1.8 milyon olan işsiz sayısı 88'de, birleşmeden hemen önce 2.2 milyona yükselmişti. Sendikaların, işsizliğe önlem olarak önerdikleri haftalık çalışma saatinin 35'e düşürülmesini ise "delilik ve akılsızlık" olarak nitelemişti Kohl.

Tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen herhalde Kohl'ün kaderinde hep kazanmak var ki, 89'da yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde CDU–CSU birlik partileri yine birinci geldiler. Oy oranları şöyleydi: CDU–CSU yüzde 37.7, SPD yüzde 37.3, FDP yüzde 5.6 ve Yeşiller Partisi yüzde 8.4.

Birleşme sonrası Aralık 90'da yapılan parlamento seçimlerini tekrar kazandığında vergi artırımı yapmayacağını söyleyen Kohl, bir yıl sonra Şubat '91'de "Ben yanıldım" demek zorunda kaldı. Kohl üç –beş yıl içinde Doğu'nun, Batı'nın düzeyine erişeceğini söylemesine karşılık, Batı'da yaşam koşulları daha da aşağıya inerken, Doğu hala Batı'nın arkasından emeklemeye devam ediyor. D. Almanya'nın yeniden imarında Doğu işletmeleri Batılı işadamlarına yok pahasına satıldı ve çalışanların koşulları daha da zorlaştı.

91'de akaryakıt vergileri litre başına dizelde 10 fenik, benzinde 25 fenik olmak üzere zamlandı. (Yeni vergi reformuyla yeniden zam bekleniyor. Maliye Bakanı Theoweigel "açığı kapatmak için zam gerekli" diyor.) Doğu'yu kalkındırmak amacıyla dayanışma vergisi uygulamaya konuldu. Alman Sendikalar Birliği– DGB uzmanlarının yaptığı hesap, yıllık 40 bin mark geliri olan bir çalışanla, bir özel işyeri sahibinin devlete ödeyeceği vergi farkını ortaya çıkarıyor. Çalışan biri yılda 587 mark fazla vergi öderken, özel işyeri sahibi 287 mark daha az vergi ödüyor.

Bütçe açığı çalışanların sırtından kapanacak

İşverenlerden kesilen vergiler Kohl döneminde giderek düşüyor. Şöyle ki: B. Alman işverenlerinin 95 yılı karı 416 milyar mark'a ulaşırken, halen resmi kayıtlara göre 4 milyondan fazla insan işsiz durumda. Büyüme trendi siren bütçe açığını kapatmak için çalışanlara daha fazla yükleme yapılacak. Kohl'ün, CDU'nun Hannover'de yapılan kongresinde sonuca bağladığı vergi programı çalışanları dehşete düşürüyor. Mesai ve vardiya zamları tamamen vergi kapsamına alınırken, yol masrafı gibi gider gösterilebilen masraf kalemi de azaltılıyor, böylece çalışanlar daha da fazla vergi ödemek zorunda kalacak.

Tüm bunlara rağmen, memnun olmayan iktidar ortağı FDP Grup Başkanı Hermann Otto Solms daha da ileri giderek işverenler için uygulanan yüzde 53 taban vergilendirmesinin yüzde 35'e çekilmesini istedi. Bu öneriyi CSU Başkanı ve Federal Maliye Bakanı Wengel destekliyor ve "35 saat uygulamasına karşılık yüzde 35" diyor.

Çalışanları akıl almaz şekilde kıskaca alan Kohl'ün vergi programına karşı tepkiler daha çok sendikalardan geliyor. İGM sendikası genel başkanı Klaus Zwickel "Büyük dolandırıcının iyice açığa çıkışı" diyerek tepkisini dile getiriyor.

Sonuç olarak; 1998 sonbaharında yeni parlamento seçimleri yapılacak. Zamanında veya erken, seçimde sandıktan muhtemelen yine Kohl çıkacak.

Başkanlık Sarayı'nda bir barı



Katie Kleridis, Kıbrıs'ın önemli politik figürlerinden biri. "Sağcıların solcu başkanı" olarak adlandıralan Cumhurbaşkanı Kleridis'in ve geçen yıl adını İrene (Barış) olarak değiştirip Ortodoks olan Hintli bir annenin kızı. Geçtiğimiz aylarda, ismi "aşk dedikoduları"na karıştırılarak şovenizmin dedikodu aracı haline getirilen Katie, Barış Merkezi'nin başkanı Costas Shammas ile evlenerek bir sürpriz yaptı. Katie, "kendileri için de sürpriz" bir evlilik yaptıklarını söylüyordu.

Katie'yi ilk kez Ledra Palas'ta Türk ve Rum barışseverlerinin bir buluşmasında her iki taraftan zorunlu "devlet izni" alarak gelenlerle çiftetelliye benzer oyun oynarken gördüm. Sahnede çalıp söylenen, "Sen ordan gel, ben burdan/ Kıbrıs'ta buluşalım" şarkısı, ülkenin ve insanın bölünmüşlüğüne, Kıbrıslı Türklerin, Rumların, Maronitlerin yanıtıydı. Katie ile, Barış Merkezi'nin geleneksel yeni yıl yemeğinde, rembetiko müziği için düzenlenmiş bir mekanda tanıştık. "Yassu" ve "merhaba"... İki sözcüklü barış ve arkadaşlık alfabesi... Gece boyunca çalan rembetiko müziği eşliğinde değişik milliyetlerden (Rum, Türk, Maronit vs...) Kıbrıslıların ve konukların keyif ve keşif içinde eşit ve özgür ilişkileri...

Rumuz rembetiko, işaret barış... Kıbrıslı Türk şair Fikret Demirağ'ın, "Yalnızlık, gece müziği" dizelerine nazire yaparcasına, "rembetiko, sınırsız insan müziği"...

Röportaj için başkanlık sarayına gittiğimde nasıl bir insanla karşılaşacağımı çok merak etmiyordum, çünkü ilginçtir Katie, "biz"den biriydi. (Buradaki "biz", insan, "arkadaş" ve "barışsever" olmanın kavramıdır.)

Yine de mekan başkanlık sarayı idi ve nesnel/ öznel olarak yabancılaştırıcı, iktidarcı bir yönü vardı. Dahası ben böyle mekanlara ve aramıza –saray kılığında– devletin girmesine alışkın değildim.

Özetle Katie, özü ve biçimiyle zarif bir Nicosia hanımefendisi. Barışsever olmasına karşın Kıbrıs'ta en yüksek oy alarak DİSİ'den milletvekili seçilen Katie, içimizden biri... Bir barış arkadaşı...

Sezai SARIOĞLU

Kökleri çok derinlerde olan yakın bir trajediden, Derinya olaylarından başlayayım. Bu olaylar iki tarafta şovenizmi güçlendiren beraber yaşama tezini iyice zayıflatan bir yol ayrımı gibiydi. Hem bir muhafazakar bir partinin milletvekili, hem de barışsever olarak bu dramı nasıl yaşadınız?

● Derinya olayları herkes için üzücüydü. Barış projesinde çalışanları geriletti. Motosikletlilerin ara bölgeye girmesi bir hataydı. Tabii o insanlardaki psikolojiyi anlayabiliyorum, ama bunun şiddeti getireceği ortadaydı. Hükümetin gitmemelerini tavsiye etmesine karşın dinlememeleri bu sonucu getirdi. Ama çok önemsemek istemiyorum, çünkü olay Kıbrıs gerçeğinin bir parçasıdır. Yaşananlar ve öldürmeler çok şiddet içeren eylemlerdi. Ki bu olaylar Kıbrıslı Rumların, Türk ordusu ile ilgili olarak duygularını yeniden teyit etmelerini sağladı. Tabii Kıbrıslı Türkler de başka boyutta duygular yaşamış oldular. Artık bunları geriye itmemiz gerekiyor. Ne yazık ki dün gece Ledra Palas'ta her iki tarafın hoş buluşması çok fazla sık olmuyor ve basında çok fazla yer almıyor. Barışseverlerin iyi örnekleri çoğaltmaları lazım.



Kadınlar Kıbrıs'ta da savaş mağduru....

Bu olayla birlikte, "artık bir arada yaşayamayız" duygusu güçlenmeye başlamadı mı?

● Televizyonda bu olayları gören insanlarda elbette böyle genel bir duygu oluştu. Ama iyi bir şey daha oluştu; bütün politik liderler bir başka boyutta açıklama yaptılar: "Bizim Kıbrıslı Türklerle bir sorunumuz yoktur, sorunumuz bu ölümleri gerçekleştirenlerledir". Kıbrıslı Türklerle, Türkiye'den getirilenleri ve yöneticileri ayıran bir yaklaşım söz konusu.

Kuzey ile Güney arasında pek çok bakımdan eşitsizlik var: Güney'de muhalefet oldukça güçlü. Bu eylemler engellenemez miydi?

● Kıbrıslı Rumlar için gösteri yapmak gelenekseldir. Kıbrıs'ta bir şey elde etmek istiyorsan sokağa çıkarsın, gösteri yaparsın, sesini duyurursun. Demokratik bir toplumda bu tip şeyleri engellemek için baskı yapmak zordur.

Şunu da söyleyeyim; eylemler kontrol edilme noktasına gelmişti, ama medya ve bazı politikacılar eylemcileri kışkırttılar ve işi çığrından çıkardılar. Burada barışseverlerin durumu çok güçlü değil, barışseverlere çok fazla saldırı var. Toplumda barışseverlerin her şeyi vermeye hazır zayıf insanlar olduğu yolunda bir imaj var. Barışseverler tavizcidir propagandası yükseldiği için çok problemler çıkıyor.

Geleneksel sınır gösterileriyle bu eylem arasında farklılıklar var. "Sınır", birleşmeden yana olan Kıbrıslının bilincinde olumsuzluğu hatırlatıyor. Kaldı ki, kendilerini "sınıra karşı!" ilan eden eylemcilerin arkasındaki siyasal güç, eylemin özü/ biçimi, sınırı iyice güçlendirdiği gibi, insanların bilincinde yeni sınırlar yarattı. Bunlar önceden görülemez miydi?

● Az önce de söylediğim gibi Kıbrıslı Rumlar için gösteri yapmak çok normaldir ve onay gören bir tavırdır. Eylemciler ve öldürülenler "evet ölüm kötüdür, ama bu insanlar dava uğruna ölmüşlerdir" denilerek toplumda kahramanlaştırıldılar. Türk tarafı ile ilgili söylenmesi gereken bir şey var; her yıl olduğu gibi bu insanlar tutuklanabilir ve böylece şiddet engellenirdi. Zannedersem karşı taraf bunu kullanmak istedi, şiddeti kasıtlı olarak fırsat bilip yeni gerekçeler yaratıldı.

DİSİ, liberal–muhafazakar ve ortodoks bir parti. Katie Kleridis ile bu partinin duruşu arasında hem bir uyum hem de bir çelişki var gibi. Çelişkinin bir kısmı teorik–ideolojik; çünkü bir soyutlama olarak barış kavramı, öteki ile eşit ve özgür bir ilişki anlamına gelir. Oysa muhafazakarlık, öteki yerine kendi biz'ini geçirir. Bu nedenle muhafazakar teori/politika ile de şovenizm arasında genelde uyum vardır.

● Sağ ve sol arasında böyle bir zıtlaşma var. Geleneksel olarak sağ milliyetçilikle ilişkilendirilir ve eleştirilir, sol da enternasyonal olmakla ilişkilendirilir ve eleştirilir. Partinin kurucusu olan babam bir anlamda milliyetçidir; Kıbrıslı Rumların kendi kimliklerine sahip çıkmaları anlamında milliyetçidir. Ama başka insanların da kendi ulusal kimliklerine sahip çıkmaları anlamında da bir yanıyla enternasyonalisttir. Partinin ilkelerinden birisi Hıristiyan, Elen fikirleri savunmaktır. Elen, Ortodoks idealleri savunmak her zaman milliyetçilikle bağdaştırılıyor. Ama bu bence yanlış bir algılamadır. Bu idealleri savunmak başkalarına düşmanlığı getirmez. Geçen haf-ta bir toplantıda benzer bir soru üzerine söylediğim gibi; Hıristiyan-lık aynı zamanda başkalarını da sevmektir.

Kıbrıs'ta barış mücadelesi içinde "Ortodoks hümanizmi" önemli bir ton olarak var: Hıristiyan– Ortodoks hümanizmi, dinsel bir kaynak olarak barışçıysa buradaki kilisenin anti–federasyon konumlanışı, Türklere bakışı bir çelişki değil mi? Kilise dinsel kaynaklarını mı yadsıyor?

● DİSİ'de geniş bir görüşler yelpazesi vardır. Bu yüzden partinin kimliği ile ilgili bazı çelişkili şeyler var. Bir yandan milliyetçi olarak kendini tanımlayan insanlar var, diğer yandan benim gibi liberal–hümanist olanlar var. Babamın da kurmuş olduğu bu partinin genel ilkesi şudur; Kıbrıs sorununa bulunacak çözüm barışçıl görüşmeler yoluyla bulunacak bir çözümdür. Bu da üst düzey anlaşmalarla bulunabilir. Bu saptama partinin realist bir konumda olduğunu gösterir. Ama şunu da kabul ediyorum, bazı DİSİ üyeleri tarafından kullanılan dil şovenist bir dildir. Buna rağmen ben kendi milliyetçiliğimi şöyle tanımlıyorum ve başkalarına da öyle anlatmaya çalışıyorum; kendi köklerinle ilgili gurur duyabilirsin, bu bir başkasında düşman imajı yaratmanı, onları küçümsemeni gerektirmiyor. Sahip olduklarımdan gurur duyarken ötekilerden nefret etmem gerekmiyor, onlara saygı duymam gerekiyor. Benim için Elen–Ortodoks idealinin en önemli simgesi İstanbul'daki Fener Patriği'dir. Patrik, bütün dinlerin yakınlaşmasından bahsediyor ve ben inanıyorum ki bütün dinlerin kökeninde bu insani değerler vardır.

Peki Kıbrıs'taki kilisenin tarihsel tutumu ve Derinya olaylarındaki tavrı?

● Gerçek olan Fener Patriği'nin tavrı dediğim zaman diplomatik olarak ötekini de eleştirmiş oluyorum.

Savaş; imaj ve gerçeklik olarak erkeklerin işi. Çünkü devletler, ordular aynı zamanda erkek kurumlar. Yıllardır çatışmalar ve savaşlar yaşamış bir toplumda barışsever bir kadın olarak nasıl bir duruşunuz var?

● Erkeklerle ilgili saptamalarına hak veriyorum. Kadınların özel bir rolü var. Biz sürecin hep dışında kaldık ya da bırakıldık. Elbette kadınlar daha da duyarlıdır. Kendi boyutumuzu politikaya getirmemiz gerekiyor. Pekin'deki konferansta da daha da belirginleşti; daha fazla kadın politikaya girmeli. Ledra Palas'taki barış toplantılarında da fark ettim ki, aslında o etkinlikler kadın becerilerinden oluşuyor. Tabii ki grubumuzun içinde çok iyi çalışan erkekler de var, ama ben sonuçta kadınlara ait özelliklerin çözümleyici özellikler olduğunu düşünüyorum. Politikada bir kadın gibi davranıyorum, kendi kimliğimle orada var oluyorum. Kadınların hakları ve bilinçlenmesi konusunda milletvekili olarak da aktif politika yapıyorum. Ayrıca yakında bir üniversite

ş prensesi: Katie Kleridis

de kadın politikası konusunda ders vereceğim.

Her yıl olduğu gibi bu kez de yeni yılın çözüme en yakın yıl olduğuna dair bir söylenti var. Diplomatik fısıltılar ortalığı kaplamış durumda.

● Türkiye'deki ve Yunanistan'daki ve Kıbrıs'taki aydınların önümüzdeki süreçte daha aktif olmaları gerekiyor. İşadamlarının Yunanistan'daki toplantısı önemlidir. Bunlar politikacılara başka işbirliklerini göstermesi bakımından önemli ve yardımcı şeyler. Avrupa Topluluğu'nun amacı Akdeniz'de barışı sağlamak olan bir programı var. Bütün bölge için Kıbrıs'ta bir "Barış Enstitüsü"nün kurulması ve bunun da Türkiye, Yunanistan, Filistin, İsrail ve İrlanda gibi çatışmalı toplumlar için de Kıbrıs'ın bir barış merkezi haline getirilmesi düşünülüyor. Böyle bir çalışmanın başlatılması için girişimlerde bulunuyorum. Bir başka şey de bu düşmanlığı analiz etmek, neden bu düşmanlık var? Bunu anlayabilirsek o zaman çözüme gitmek de kolaylaşacak. Politikacıların bunu yapması mümkün değil, çünkü onlar pozisyonlarına yapışmış durumdalar. Ama aydınların yapacağı çalışmaların çok işe yarayacağını düşünüyorum.



Önemini yadsımamakla birlikte Ledra Palas'ta yapılanlara benzer "sembolik ilişkiler" dönemi galiba bitti. Kıbrıs'ta barışın politikleşmesi gerektiği ortada. Toplumun hümanizmin ötesinde, onu da içerecek somut bir projeye gereksinimi var: Gerçekçi, kitlesel ve işlevsel bir dönemin kapısını aralamak gerekiyor: Bunun anlamı da Amerika'nın, İngiltere'nin, Rum ve Türk şovenistlerinin politikalarına karşı alternatif politikalar/projeler oluşturmak. Bu çalışmalar; hem programında barış olan partiler, hem de sivil toplum örgütleri düzeyinde iki koldan yürüyebilir: "Dayanışma, halkların zerafetidir" noktası ancak böyle zorlanabilir...

● Ben önümüzdeki dönemde de, hem kadın, hem barışsever bir milletvekili olarak barış projesinde gönüllü olarak çalışacağım...

Görüşmemizden sonra fotoğraf çektiriyoruz. Ve ayrılırken Katie'ye "artık bir arkadaşım daha var diyebilirim" diyorum. Katie, aynı duyguları paylaştığını söylüyor...

Ayrıntıcık...

■ Güney'de 650 bin Rum yaşıyor. Kuzey'de 168 bin kişinin yaşadığı söyleniyor. Ayrıca 2 bin Maronit. Güney'de ekonomik olarak faal nüfus 308 bin. Her yüz çalışandan 15'i yabancı. Nüfusuna göre en çok yabancı çalıştıran ülkelerden biri. Sri Lankalı ve Uzak Doğulular belli bir yasal statü içinde çalışıyorlar. Kaçak çalışanları ise, eski sosyalist ülkelerden ve Arap ülkelerinden ve Kuzey'den bir şekilde gelen Türkler oluşturuyor.

■ Kıbrıs'ta 55 bin avcı var. Her iki tarafta da avcılık en yaygın "meslek". Avcılara ve avlanmaya karşı çıkan partinin işinin zor olduğu söyleniyor. Kıbrıs'ta kuştan fazla avcı var. Avcıların ülkede kuş uçurtmadıkları söylenebilir...

■ Savaşın yarattığı doğal sonuçlardan birisi Sinigizmos denilen Göçmen Evleri. 63–74 arası yaygınlaşan göçmenlik, 1974 ile artık siyasal ve sosyolojik bir olgu haline gelmiş durumda. Göçmen evlerinde artık yaşlı kuşak oturuyor. Çünkü devlet yetişen çocuklara evlenince para ve arsa veriyor. 1974'te Güney'e göç eden Rum göçmen sayısı 160 bin...

ADİSOK + Özgür Demokratlar= Birleşik Demokratlar...

Kıbrıs'a indiğimde ADİSOK ile Özgür Demokratlar'ın birleştiğini ve Vasiliyu'nun başkanlığında Birleşik Demokratlar isimli yeni bir parti kurulduğunu öğreniyorum.

ADİSOK Eski Genel Başkanı Mr. Papapetru yeni partinin başkan yardımcısı. Papapetru, AKEL'den ayrılanların 1990'da kurduğu ADİSOK'un (Güney'deki Alpay Durduran'ın başkanı olduğu Yeni Kıbrıs Partisi'nin kardeş partisi gibi...) yıllarca başkanlığını yapmış biri. Kendisine Türkiye, ÖDP ve gerekli olan barış sürecine ilişkin açıklamalar yapıyorum. Benim izlenimim, Kıbrıs'taki muhalif ve barışçı partilerin işlevsel bir barış sürecini, aktif bir katılımcılığı paylaşmaya hazır oldukları yönde...

● Senin söylediğin çerçevedeki işbirliği bizim partimizde de vardır ve belgelere de geçmiştir. Bu mesele teorik olmanın ötesinde çok pratik bir meseledir. Spesifik ve pratik olmak zorundayız. Fikirlere, işbirliğine hazırız. Türkiye'deki, Yunanistan'daki ve Kıbrıs'taki partilerin bir araya gelmesi ve sadece tartışmalar değil, bir eylem planı oluşturmalarını hararetle karşılarız ve içinde yer alırız. Yunanistan'daki Sinaspismos ile çok iyi ve yakın ilişkilerimiz var. Ama başka güçler de var. Acele çalışmaya başlamalıyız. Açıkça söylüyorum; geçmişte Kıbrıs'taki partilerin Ledra Palas'ta buluşmalarının gerçekleşmesini sağlayan ADİSOK'tur. O mekanlarda sadece barışçı güçlerle bir arada oturmuyorduk elbet, Denktaş'ın oğlu Serdar Denktaş babası Rauf Denktaş'ın ne kadar "sahici ve gerçek" olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Yine de Denktaş'ın oğluyla Lissaridis'i, Kipriyanu'yu aynı masaya oturtmak bile büyük bir başarıydı... Daha fazla yakınlıkları olan, barıştan ve demokrasiden yana partilerin bir araya gelmesi ise bu söylediğimden farklı ve çok önemli bir çalışma olabilir.



Papapetru'dan yeni ve eski partilere ilişkin belge, fotoğraf istiyorum...

● Biz yeni kurulan, on iki gün önce kurulan bir partiyiz. Bu bir yana bir de kendimizi belediye seçimlerinde bulduk. ADİSOK ve Özgür Demokratlar'a ilişkin belgelerimiz var. Ama yeni partinin bilgilerini vermek isterim. Çünkü yeni oluşumu öne çıkarmak istiyoruz.

Genel olarak Kıbrıs Cumhuriyeti yurttaşları için Türkiye'ye gelmek zor. Ortada yasal ya da fiili engeller var. Çünkü, "Kıbrıs Meselesi"ne bağlı olarak KKTC'nin tanınıp tanınmaması üzerinde yoğunlaşan bir gerilim halen sürüyor.

● İki yıl önce Türkiye'ye gitmeye çalıştık. Hatta işi kolaylaşsın diye Patrik'in referansını da aldık, ama vize alıp gidemedik. Türkiye'de pastırma yemek isterim.

Papapetru'ya, Türkiye'ye geldiğinde pastırma yedirmek sözü veriyorum. Sorunu, ÖDP Kayseri örgütüne de ileteceğimi söyleyince gülüşüyoruz.

Bir başka gün Birleşik Demokratlar'ın yetkililerinden Costas Themistocleous ile görüşmek üzere yine parti binasına gidiyorum... Uzun uzun ÖDP'yi anlatıyor, özel bilgiler veriyorum. Bu bir anlamda "ÖDP'yi tanıtma ve Birleşik Demokratlar'ı tanıma" toplantısı gibi. O da, Papapetru gibi Yunan basınında çıkan Ertuğrul Kürkçü ile ilgili röportajları okuduğunu söylüyor... Yaklaşık bir saat, ÖDP sürecini anlatıyorum. Daha sonra o anlatıyor...

Costas'nın ilk söylediği, 'yeni partiyi parlak bir geleceğin beklediği'...

Ve devam ediyor:

"Biz 1990'da kurulan ADİSOK ile 1993'te kurulan Özgür Demokratlar'ın birleşmesiyle oluştuk. Yunanistan, Türkiye ve Kıbrıs'taki partilerle bazı temel konularda kolaylıkla anlaşma sağlayabilir ve ilerleyebiliriz: Şovenizme karşı barış gücü. Bizim partimiz, ideolojik–teorik anlaşmalar temelinde değil, program temelinde oluşan çoğulcu bir parti. Bu yanıyla da sizin sürecinize benziyor. Bizdeki çoğunluk, soldan ve sola yakın merkezden gelmektedir. Kıbrıs konusunda barışçıl bir çözüm istiyoruz. Bu, ancak anlaşma masasında olur. Her şeye rağmen iki halkın onlarca yıl bir arada yaşadığı bir tarih var. Bütün yabancıların ve işgal ordusunun Kıbrıs'tan dışarı çıkmasını istiyoruz. İki toplumlu, iki bölgeli bir federasyon iki halkın bir arada yaşamasının biçimidir. Yeni yılda bazı girişimler olacağını biliyoruz. Hiçbir koşul koymuyoruz, BM'nin 1977–'80 yıllarındaki üst düzey anlaşmaları iyidir. Güven Artırıcı Önlemler'in uygulanmasından yanayız. Zaman aleyhte işliyor. Göç ve demografik yapının bozulması aleyhimize.

Böyle giderse tartışacak ve masaya oturacak Kıbrıslı Türk kalmayacak.


Papapetru

Kuzey'deki partilerle yakın ilişki istiyoruz. Her şeye karşın Kuzey'deki partilerle en iyi ilişki bizim ilişkimizdir."

Yakında, bir barış projesi içinde daha sık görüşmek dileğiyle ayrılıyoruz....

Kıbrıs'ta siyasi partiler

DİSİ: Demokratik Seferberlik Partisi. Milliyetçi ve aşırı milliyetçi ögelerden oluşan iktidar partisi. Oy oranı yüzde 34.5. Cumhurbaşkanı Kleridis'in partisi olarak biliniyor.

DİKO : Demokratik Parti. Merkez sağ parti, başkanı Kipriyanu. Yüzde19 oya sahip. İçlerinde Enosisçi bir eğilim var.

Liberal Parti: Başkanı Rolandis. Geleneksel olarak Makarios'un politik mirası üzerinde politika yapan, ama daha liberal parti.

Yeni Ufuklar: DİSİ'yi terk eden bir grubun oluşturduğu, kilisenin desteklediği federasyon karşıtı, Helen milliyetçisi bir parti. Lideri Nicos Kutsu.

EDEK: Sosyalist enternasyonal üyesi. Önderi Vasos Lissaridis. Türkiye'de Ecevit'in DSP'sine benzeyen bir parti.

Birleşik Demokratlar : Merkez liberal, sivil toplumcu, AB'nin işlevini önemseyen, ADİSOK ve Özgür Demokratlar'ın birleşmesiyle geçtiğimiz ay başında kurulmuş bir parti. Başkanı Yorgos Vasiliu.

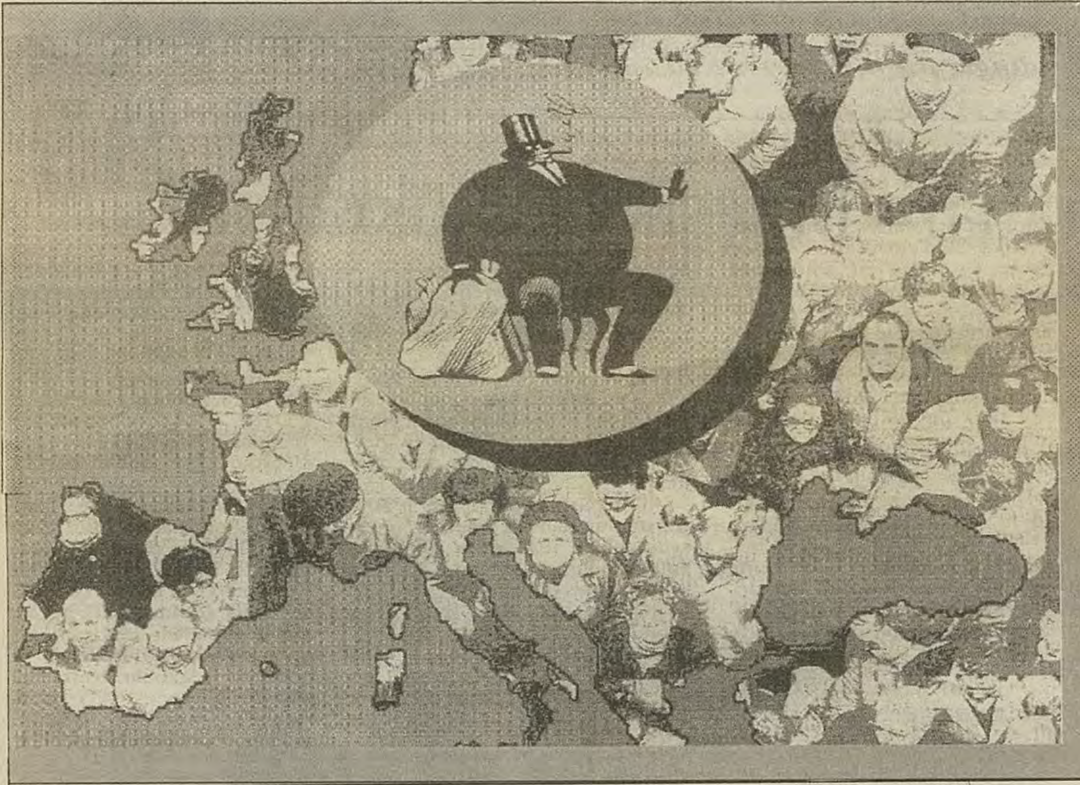
AKEL: Çalışan Halkın İlerici Partisi. 1926'da kurulan, köklü bir sosyalist gelenekten gelen ve halen savunan bir parti. Son seçimlerde oy oranı yüzde 33. Genel Sekreteri Dimitri Hristofiyas.

Neo- liberalizm ve sermayeden yana esen rüzgar yön değiştirdi...

1996: Havanın döndüğü yıl!

Ergin YILDIZOĞLU

1980'ler, 1968-73 yenilgisinin, siyasi, ekonomik ve ideolojik etkilerinin, dolayısıyla da neo-liberalizmin, gerek gelişmiş ülkelerde, gerekse de az gelişmiş ülkelerde egemen olduğu yıllardı. İşçi sınıfının, toplumsal değişim ve dönüşümlerin motoru olan sınıf olmaktan çıktığı, bırakın devrimleri, toplumsal reformların bile imkansız, hatta gereksiz olduğuna inananların sayısı hızla arttı. Glasnost ve Prestroika derken SSCB'nin çöküşü bu inanışları güçlendirdi. Yıllardır, sosyalizmle yakından uzaktan bir ilgisi olamayan, devlet kapitalisti bir ülkeyi sosyalizm, bloklar-arası dengeleri, anti emperyalist mücadele olarak savunanlar ise şimdi üzerlerine tam istim gelen liberalizm/ post-modernist obskürantizm karşısında tümü ile savunmasız kalmışlardı. '90'lara neo-liberalizmin zaferini taçlandıran iki kavramla girdik: Yeni dünya düzeni ve küreselleşme... Ancak bu kavramların devreye sokulmasıyla birlikte, açıklayıcı etkileri de hızla aşınmaya başladı. Kısa zamanda imparatorun üzerinde elbiselerin olmadığı ortaya çıkacaktı. 1996, işte böyle bir yıl oldu. '70'lerin ortasından beri neo-liberalizmden ve sermayeden yana esen rüzgar 1996 yılında yön değiştirmeye başladı.



Dünyanın çoğu farkında değildi belki, ama 1996 yılında Çin ve ABD Milliyetçi Çin'in karasularında bir savaşın eşiğinden döndüler. Uluslararası dengeleri daha da karmaşık hale getirmeye aday bir diğer gelişme de Avrupa Para Birliği için tarih yaklaştıkça ve basınç arttıkça Almanya ve Fransa ekseni eğilip bükülüyor ve zayıflıyordu. Bu ise gelecek açısından çok endişe verici bir durumdu.

İşçi sınıfının dönüşü

Aslında 1996'nın gelişi 1995'den belliydi, 1995 yılının son aylarında Fransız işçileri sokaklara döküldüklerinde, havada '68 rüzgarları esiyordu. 1996'da işçi sınıfının ve giderek işçi sınıfını sokakta desteklemeye başlayan orta sınıfların, küreselleşmeye, liberalizmin dayattığı sosyal kesintilere karşı tepkisi giderek su yüzüne çıktı ve küresel olarak yaygınlaştı. ABD seçimlerinde Pat Buchanan küçük burjuva radikalizminin sağ kanadı (ırkçılık, yerelcilik, milliyetçilik, mali sermaye düşmanlığı, özetle faşist hareket *) işçi sınıfının küreselleşmeye ve büyük sermayeye karşı yükselen muhalefetini birleştirmeye başlayınca Muhafazakar Parti'deki konsensüsü alt üst oldu. Avrupa'da yıl boyunca İspanya, İtalya, Belçika, Fransa, Almanya ve Yunanistan'da yaygın grev ve genel grev denemeleri oldu. Hemen her seferinde işçiler belirgin kazanımlar elde ettiler, hükümetleri geri basmaya zorladılar. Tüm bu mücadelelerde köylülerin ve orta sınıfların desteği çok bariz bir şekilde görülüyordu. Aralık ayında Fransız Sosyalist Partisi Neo-liberalizmin hemen tüm varsayımlarını reddederek adeta tarihin tekerleğini geri çevirmeye çalışan yeni programını açıkladığında, "dinozorlar geliyor" demagojisinin, kamuoyu yoklamalarıyla neo-liberallerin ağzına tıkandığına şahit olduk. Anketler halkın yüzde 63'ünün SP'nin, özelleştirmeyi durdurmayı, hatta bazı sektörlerde kamulaştırmayı geri getirmeyi öngören yeni platformunu desteklediğini gösteriyordu.

Batı'da neoliberalizme tepki artarken, Uzak Doğu'da işçi sınıfı senelerdir ekonomik büyüme adına kendisini baskı altında tutan rejimlere karşı başkaldırıyordu. Önce Endonezya'da işçiler, Suharto diktatörlüğüne karşı, muhalefet partisini desteklemek için sokaklara döküldüler, sonra yıl kapanırken Kore işçi sınıfı, işçi sınıfı tarihinin en hızlı genel grevini hayata geçirdi. Latin Amerika'da da ilginç gelişmeler yaşanıyordu. Meksika, Brezilya, Arjantin gibi, neo-liberalizmin kalelerinde "Kahrolsun neo-liberalizm sloganları" sokakları yıl boyunca birçok defa inletti. Daha da ilginci, uzun zamandır unutulmuş bir mücadele biçimi, gerillacılık hızla yaygınlaşmaya başladı. The Economist dergisi, Latin Amerika'da gerilla mücadelelerinin geri geldiğini yazdıktan 4 hafta sonra, 1996'nın son günlerinde Tupac-Amaru isimli bir gerilla grubu, Peru'da Japon elçiliğini basarak 450 kişiyi rehin aldı. Bu yazının yazıldığı gün rehin alma eylemi 10. gününe girmiş bulunuyordu.

Özetli 1996 yılında işçi hareketi tüm dünyada geri gelmeye ve neo-liberalizmin küresel planlarını sarsmaya başladı. Daha da önemlisi işçi hareketinin orta sınıfları yörüngesine çekmeye başladığına şahit olduk, birçok ülkede. Halklar küreselleşmeye ve ulusal ekonomiler ve hükümetler üzerinde egemenliğini kurmaya çalışan uluslararası mali sermayeye karşı dişlerini göstermeye başladılar 1996'da.

Yönetenlerin beceriksizlikleri

Günümüzde emperyalizmi, kapitalist bir dünya ekonomisinin, uluslararası ekonomik ve politik ilişkilerini devletler arası hiyerarşik bir hegemonya ilişkisine dayanarak düzenlemeye çalışmak olarak tarif edebiliriz sanırım. Bu dünya ekonomisinde egemen sermaye biçimi/ fraksiyonu küreselleşmiş mali sermaye ve lider devlet de Avrupa Birliği ve Japonya tarafından desteklenen ABD'dir.

1996 yılı dünya ekonomisini düzenlemekle görevli güçlerin, kendilerinden beklenenleri yerine getirmekte giderek başarısız kaldığı bir yıl oldu. Bu anlamda da 1996'nın gelişi 1995'ten belliydi. 1995'de bir ABD, Avrupa ve Japonya üçgeni kuruldu. Üçgeni oluşturan tarafların ikişer ikişer çeşitli permütasyonlarla bir araya gelerek üçüncüsüne karşı pazarlığa oturduğu görüldü. Bu üçgene zaman zaman Çin'in katılmaya başlaması ise uluslararası dengeleri daha da hassas bir hale getiriyordu. Dünyanın çoğu farkında değildi belki, ama 1996 yılında Çin ve ABD Milliyetçi Çin'in karasularında bir savaşın eşiğinden döndüler. Uluslararası dengeleri daha da karmaşık hale getirmeye aday bir diğer gelişme de Avrupa Para Birliği için tarih yaklaştıkça ve basınç arttıkça Almanya ve Fransa ekseni eğilip bükülüyor ve zayıflıyordu. Bu ise gelecek açısından çok endişe verici bir durumdu.

1996 yılında Yeltsin'in, Lebed katalizörünü kullanarak seçimleri zar zor kazanması Rusya ile Batı arasındaki ilişkilerin daha keskinleşmesini engelledi. Ancak Rusya'da ekonomik kriz devam ederken, Batı, NATO'yu bir an evvel (belki de Yeltsin ölmeden önce) genişletmeye çalışırken, eski egemenlik alanlarını tekrar elde etmeyi açık seçik gündemine koymuş bir Rusya ile arasındaki ilişkilerin daha ne kadar serinliğini koruyabileceği 1996 yılında çok sıkça sorulan bir soruydu.

Dünyanın geri kalanına da bir bakarsak, özellikle Afrika'da bitmek bilmeyen kriz, Orta Doğu'da gelmek bilmeyen barış, Kürt bölgelerinde bitmeyen savaşlar, Yugoslavya'da ve Çeçenistan'da her an yıkılmaya hazır, sakat bir barış, Afganistan'da Taliban zaferi ile ucu görünen ve hemen kaybolan istikrar olasılığı; Pakistan ve Türkiye'de yolsuzluklarla sarsılan rejimler, Cezayir'de bitmeyen iç savaş, Güney Afrika'da giderek gerginleşen sınıf savaşları... Bize dünya kapitalist sistemini düzenlemekle yükümlü olanların ne kendi aralarında, ne de kontrol etmekle ve hizaya sokmakla yükümlü oldukları azgelişmiş bölgelerde yönetme iddialarını yerine getiremediklerini gösteriyor.

Ve tartışmalar

Bizim aklı evvel post–marksistlerimiz ve neo–liberal, küreselleşme tanrısı kulları basınımız, yaptığını yapadursun, '96'da akademik çevrelerde küreselleşmeye ve neo–liberalizmin etkilerine karşı sesler yükselmeye başladı. Yine önce 1995 yılından bir işarete değinmek istiyorum. Wallerstein'in 'Liberalizmden Sonra' isimli bir kitabı yayımlandı. Wallerstein, oldukça ikna edici bir şekilde, kapitalizmin uzun krizini liberalizmle aşmayı denedikten ve başarısız kaldıktan sonra şimdi genel bir çöküş sürecine girdiğini savunuyordu. Wallerstein'in kitabına, Foreign Affaires mart sayısında bir cevap yazmayı deneyen Fukuyama en fazla Çin'in devreye girdiğine işaret edebildi. Ya Çin de krize girerse? Yine Foreign Affaires dergisinde, bu yaz küreselleşmeyi inceleyen bir başka muhafazakar yazar Ethan Kapstein "Küreselleşme milyonlarca işçinin tepkisini çekiyor. Eşitsizlik, işsizlik ve yoksulluk küreselleşmenin ayrılmaz parçası oldu" diye yazıyordu. Harward'tan Samuel Huntington neredeyse herkese şok geçirten 'Medeniyetlerin Savaşı' isimli kitabında "Batının küresel entegrasyon olarak gördüğünü, dünyanın geri kalanı Batı emperyalizmi olarak görüyor" diyerek uluslararası bir çelişkiye işaret ediyordu. Daha sonra, 1996 yılını gözden geçiren bir makalede ise, Newsweek yazarı küreselleşmenin yarattığı tahribatın giderek ABD düşmanlığına dönüşmesinden korkulduğuna işaret edecekti. Yıl boyunca Le Monde Diplomatique yazarları, küreselleşme ve teknolojik devrim sloganlarının aslında mali sermayenin küresel projesine hizmet etmekten başka bir anlamı olmadığını anlattılar. P. Hirst ile G. Thomson'un yıl ortasında yayınlanan 'Globalisation in question' isimli kitabı ise küreselleşme mitolojisini tümüyle dağıttı. Hirst ile Thompson'un çalışması küreselleşmenin aslında çok sınırlı bir etkisinin olduğunu; dünyanın birçok açıdan 19. yüzyılın sonundan bile daha az küreselleşmiş olduğunu ayrıntılı şekilde gösteriyordu. Bu ise Le Monde Diplomatique yazarlarının haklılığını kanıtlıyordu.

1996 yılı havanın işçilerden, emekçilerden yana döndüğü bir yıl oldu. Nasıl 1995, 1996'nın gelişini haber verdiyse, sanırım 1996'da 1997'deki gelişmelerin yönünü şimdiden bize gösteriyor.

** İktidara gelince mali sermayenin masası olan faşizmle, mali sermayeye karşı nefreti körükleyerek küçük burjuvaziyi örgütleyen faşizmi ayırdetmek gerekir.*

Yeni yıl ve sendikal alanda eski sorunlar...

Tayfun GÖRGÜN

Sendikal hareket açısından 1996'yı değerlendirirken 1997'yi belirleyebilecek noktalara değinmek ve gelişmenin odağına konabilecek olguları bulup çıkarmak önemlidir diye düşünüyorum. Gelir dağılımının bozukluğu ve bunun DİE tarafından onaylanmış olmasından; 1997 bütçesiyle özelleştirmeye ağırlık verileceğinin anlaşılması ve bunun işçi sınıfı ve sendikal hareket açısından taşıyacağı önemden veya emeklilik yaşı ve SSK üzerine kurulan tezgahtan bahsetmemiz mümkün. Ama bunlar üzerine üreteceğimiz önermeler, sorunlar yumağının odak noktasını oluşturmayacak. Aksine, dikkatlerimizin tek tek sorunların çözümüne odaklanmasına hizmet edecek. Bu anlamda ben biraz daha farklı bir noktadan birbiriyle pek de ilişkili gibi görülmeyen konuları birbirine eklemlemeye ve bunlar aracılığıyla bir sendikal değerlendirme ortaya koymaya çalışacağım.



DİSK üyesi işçiler eski genel başkanları Baştürk'ün sözünün arkasında duracaklar mı?

Ele almak istediğim birinci konu, Susurluk olayının güncelliğiyle de bağıntılı. Ama biz çeşitli dönemlerde, sendikal hareketin sorunlarını dile getirirken bu konuya değinmiş, her nedense kendi saflarımızdaki bir kısım sendikaların ve sendikacıların bile dikkatini çekememiştik. Anlaşılacağı gibi sendikaların kirlenmesinden bahsediyorum.

Zaman zaman yapılan kamuoyu yoklamalarında ortaya konduğu gibi, sendikalar güvenilmez kurumlar arasında yer alıyor. Bu sonucu tamamiyle medyanın veya sermayenin manipülasyonuna bağlamak doğru değil. Çünkü durumdan biz bile şikayet eder hale geldik.

İşçiler sokağa çıkmıyorsa

12 Eylül süreciyle birlikte hemen her alanda olduğu gibi sendikal alanda da kirliliğin koşulları oluşturulmuştur, ancak biraz farklı anlama gelse de işçilerin sendikacılara güvensizliği dediğimiz ilişkisini güvensizlik boyutunu aşarak sendikaların kirlenmesi boyutuna yükselmesidir. Güvensizlik kadar kirliliğin de ana kaynağı sendikalarda açıklık, şeffaflık ve demokrasinin yokluğudur.

Sendikalar toplumun diğer kurumlarına göre daha demokratiktir diyenler var elbette. Bunun belli bir doğruluk payı taşıdığını kabul de edebiliriz. Ama sorun diğerlerine göre daha demokratik olmakla çözülmüyor.

Eğer bugün işçiler ekonomik çıkarları için bile -örneğin zorunlu tasarruf ve nemalarının geri alınması- sendikaların çağrısına uyup sokağa çıkmıyorsa, bunu sadece dayak korkusuna, sindirilmişliğe indirgeyemeyiz. Burada eksik olan ve diğer ülkelerdeki tepkilerin tekrarına engel olan -çünkü o ülkelerde de polis ve asker işçilere acımasız davranabiliyor- bir şey var demektir. Bu da kitlelerin güvenebilecekleri bir önderlik ve demokratik yapılanmadan yoksun olmalarıdır. İşçiler greve çıkacakları zaman bile bu hesabı haklı olarak yapmaktadır.

Bu sorun önemlidir, çünkü sendikalar kitlesiz veya daha doğrusu hareketsiz kitle halleriyle demokrasi mücadelesinde etkisiz kalmaktadırlar. Oysa artık, hiçbir şeyin eskisi gibi olmaması kadar, sendikaların asli görevlerini yapabilmeleri bile demokrasi olayıyla bağıntılı hale gelmiştir. Üstelik önümüzdeki dönemde kirliliğin, katliamların, çürümenin hesabını soramadığımızda her şey meşrulaşmış ve eskisinden de kötü olacaktır.

Sendikaların Susurluk kazasıyla ortaya çıkan gerçeklere tepkilerine onbinlerce işçi ve kamu çalışanının katılması söyledikleriınizle çelişiyor veya durumun değiştiğini mi gösteriyor? Değil... Buna benzer tepkiler önceleri de vardı... Ama dikkat edilirse meydanlara toplanan sayılar örgütlerin çok az bir kesimidir; üstelik Susurluk olayına önümüzdeki günlerde çok daha fazla sayıda işçi tepki gösterebilir. Bu, sendikaların kitlesi üzerindeki etkinliği veya prestijiyle ilgili olmaktan çok Susurluk olayının yarattığı öfkeyle ilgilidir.

Kirlilik kavramı etrafında bir bağıntı daha kurmak istiyorum. Bu bağıntı sendikaların kendilerini sermayenin taleplerine adapte etme ve böylece var olma çabalarıdır.

Bilindiği gibi sendikalı işçi sayısı oldukça azalmıştır. Sendikal hareket genel anlamda devlet sektöründeki örgütlenme sayesinde ayakta durmaktadır. DİSK olarak bizim özel sektörde var olmamız durumu değiştirmiyor. Tersine eğer DİSK'e üye sendikaların nerelerde örgütlenebildiğine bakarsak kendimiz açısından da riskli bir noktada olduğumuzu görebiliriz.

'Büyük' dediğimiz sendikalar...

Çünkü "büyük" dediğimiz sendikalar özel sektörün önde gelen, ücretlerin ve verimliliğin zaten yüksek olduğu işyerlerinde örgütlüdür. Ama bu işyerleri aynı zamanda "toplam kalite yönetimi", "insan kaynakları yönetimi" ya da "kalite çemberi" gibi uygulamaları devreye sokarak sendikaları ya bu yöntemlerin başarısında bir araç olmaya ya da yok olmaya itmektedir. Ve ne yazık ki bazı sendikalarımız varlığını sürdürmek, günü kurtarmak adına bu zorlamalara boyun eğmekte, işverenlerin tuzağını boşa çıkartamamaktadır. Bu sorun sadece bizi değil, Türk-İş üyesi sendikaları da ilgilendirmekte elbette. Ve hatırlamak gerekli ki, bu uygulamalarla Türkiye'nin tanışması Türk-İş sendikalarının istekliliği sayesinde, biraz da işverenlerin beklediğinden önce ve kolaylıkla olmuştur.

Bu tuzağı kabul eden sendikalar ve sendikacılar her şeyin farkındadır, eklemlenerek politika yapıyorlarsa, bu hiç mümkün değildir...

Yazımızı bitirmeden önce yaşanan ve muhtemeldir ki tekrar karşı karşıya olacağımız sorunları bir gözden geçirecek olursak: 1996'da toplumun diğer emekçi kesimleri gibi işçilerin de hem reel ücretleri gerilemiş, hem de giderek azaltılan kamusal hizmetler yoluyla ulusal gelirden aldıkları pay azalmaya devam etmiştir; işsizlik artmıştır, iş sınavları medyanın ve paparazzilerin baş konuları arasında yer almıştır; işsiz kalma ve iş bulamama korkusu milyonlarca emekçiyi sarmıştır; işçilerin kazanılmış haklarıyla kendilerine hiç sorulmadan yaz-boz tahtası gibi oynanmaya devam edilmiştir; bilinen diğer nedenlerin yanında daralan istihdam düzeyine de bağlı olarak sendikalaşma oranında azalma gözlenmiştir; işyerlerinde üretim ve üretkenlik artmış, ama işçi sayısı azalmıştır; var olan olumsuzluklara Gümrük Birliği'nin artırdığı ithalat tuz-biber ekmiş ve sektörlerdeki her olumsuzluğun bedeli işçilere fatura edilmiştir. Kitlesel işten atmalar, ücretsiz zorunlu izinler, ücretlerin dondurulması, güvencesiz çalışma, sosyal güvenlik sistemlerinin zayıflatılması vb. birbirini takip etmiştir...

Konu Susurluk olayının güncelliğiyle de bağıntılı. Ama biz çeşitli dönemlerde, sendikal hareketin sorunlarını dile getirirken bu konuya değinmiş, her nedense kendi saflarımızdaki bir kısım sendikaların ve sendikacıların bile dikkatini çekememiştik. Anlaşılacağı gibi sendikaların kirlenmesinden bahsediyorum.

ama kendi çıkarlarını işçilerin çıkarlarının önüne koydukları için farklı bir çizgi izlemeye isteksizdirler. İşte bu noktada kirlenme değil çürümeden, sendikal hareketin sonunu hazırlamaktan söz etmek gerekmektedir. 1996'da bu sürece girildi, 1997'deki en büyük tehlikelerden biri de budur.

O halde eskiden devralınan ve demokrasi yokluğu, bürokratikleşme vb. adlarla açımladığımız kirlenmeye eklemlenen bu yeni tehlikeye karşı da savaşmak durumundayız. Hepsi bu kadar değil elbette... G. Kore'de son günlerde yaşanan olayları hepimiz basından izliyoruz... İşçilerin sokağa dökülmesine neden olan gelişme Türkiye için bilinmedik şey değildir. Çünkü işverenler özellikle son bir yıldır ESNEKLİK ve bunun gerektirdiği yasal düzenlemelerden bahsetmekteler.

Taleplerini defalarca ilgililere duyurdular. Ama koşullar şimdiye kadar bu değişiklikleri yasallaştırmayı mümkün kılmadı. Ya 1997'de ne olacak?.. Bir gün uyandığımızda tıpkı G. Kore'de olduğu gibi esnekliğin gerektirdiği bir dizi yasanın çıktığını görecek miyiz?.. Bence bu olasılık çok kuvvetli...

Toplam kalite yönetimi gibi uygulamalara adaptasyon sağlamaktan başka çözüm üretemeyen sendikaların bu duruma muhalefet etmeleri mümkün değildir... Üstelik bazı sendikalar devlet - mafya - aşiret üçgenini aratmayacak üçgenlerle, beşgenlerle, sistemin ürettiği üçgenlere de

Sendika seçme ve kurma hakkı bakımından da 1996 yılının olumlu gelişmelere sahne olduğunu söylemek mümkün değildir. Bütün bu gelişmelere seyirci kalan, özelleştirmeye ortak olan sendikalar toplum ve işçiler tarafından daha fazla sorgulanmış, yüzleri daha bir açığa çıkmıştır. Ama bunun karşılığında onlar da yeni taktik geliştirmişlerdir. Bu taktik bir kısım solcu (!) uzman, danışman kanalıyla sahte yüzlerinin cilalanmak istenmesidir. Cilanın son rötuşları da "parti kurma" söylemidir. Böylece yerine getirmedikleri sendikal görevleri işçilerin siyasi partisinin olmamasına havale ederek, mücadeleyi kuracakları partiye kadar ertelemektedirler.

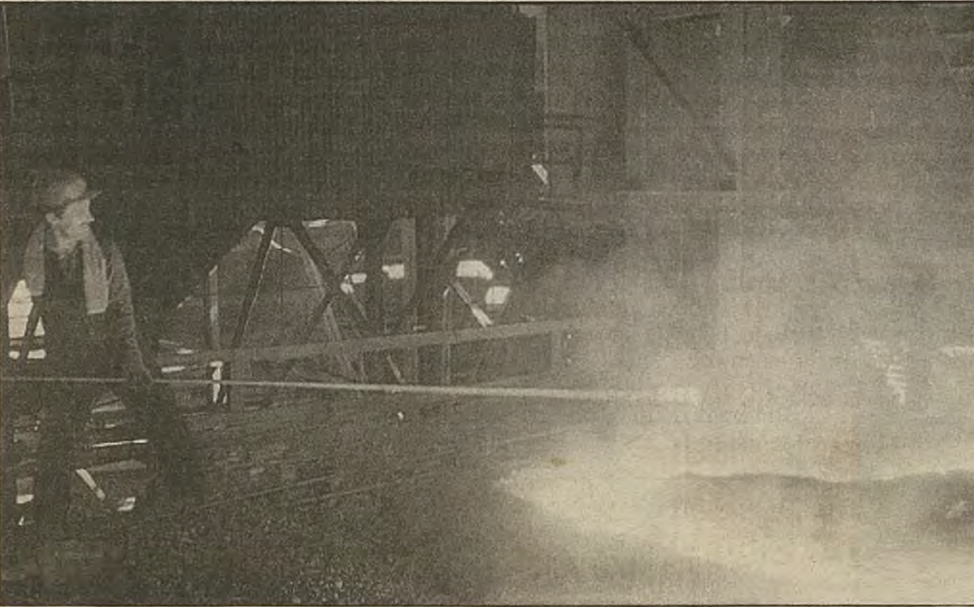
1997'ye böyle bir atmosferde girdik. Yeni yılda kayıpların geri alınması, geleceğin kazanılmasına çok yakınız. Hem siyasallaşma, hem sendikalaşma bakımından son onaltı yıl içinde en çok şanslı olduğumuz yıl, içinde bulunduğumuz yıldır. Gerisi bu fırsatları değerlendirmek zorunda olanlara kalıyor. Bu noktada umutlu olmamız için nedenlerimiz var... Çünkü örgütlülük içinde bireyi özgürleştiren sivil bir mücadele örgütlülüğü olmaya hızla evrilen oluşumlara tanığız...

1997'nin emekçilerin örgütlenme ve birlik yılı, örgütlü toplum olma, demokratikleşme, hak alma yılı olması dileğiyle...

* Tayfun Görgün– DİSK YK üyesi- Dev Maden Sen Gn. Bşk.

'97'de 'kurbağalar' ısıyı farkedecek mi?

Hakan MAHMUTOĞLU



1996'da ekonomi siyasetin gölgesinde kaldı. '95'in son günlerinde yapılan 24 Aralık seçimleri ardından başlayan siyasi istikrarsızlık ve dalgalanmalar yıl sonuna kadar sürdü. Üç aylık Anayol iktidarı arkasından hoca–bacı pazarlığının ürünü Refahyol iktidarı, dış ilişkilerdeki skandallar ve son olarak da Susurluk'ta kamyona çarpan 12 Eylül rejimi, ekonomiye göre öncelik aldı.

Yıllar yılı beklendikten sonra 1 Ocak 96'da fiilen başlayan Avrupa Birliği ile gümrük birliği bile siyasetteki hengamenin içinde gözden kayboldu. Bu kayboluşta biraz da ilk günlerde bayram havası ile havai fişek patlatanların, daha sonra ithalatın patlaması ile konuyu gündemden uzak tutma çabaları da etkili oldu.

96'da ekonomi çevrelerini, iş dünyasını belki de tek mutlu eden şey, bu yılın bir kriz yaşanmadan atlatılmasıydı. Onun dışında da ekonomide hemen hiçbir önemli, "heyecan verici" gelişme yaşanmadı. Ne her başa geçenin bahsettiği "istikrarı sürekli kılacak yapısal reformlar" yapıldı, ne de ekonominin düzelmesi için gelirlerine bel bağlanan özelleştirmede bir arpa boyu yol gidilebildi.

Ekonomi büyüdü büyümesine ama, onunla beraber sorunlar da büyüdü. Enflasyon, bütçe dengesi ve dış ticaret gibi makro ekonominin temel göstergelerinin hepsi 95'e göre daha kötüleşti.

Göstergeler...

● **Enflasyon:** Enflasyon, 96'da tüketici fiyatlarında geçen yılın yaklaşık 6 puan üstünde oldu. Toptan eşya fiyatlarında ise geçen yıla göre yüzde 23 yükseldi. Kasım ayı itibariyle TEFE (Toptan Eşya Fiyatları Endeksi) yüzde 85.7 olarak gerçekleşti. Ocak ayında açıklanacak enflasyon verisi ile 96'da TEFE'nin yüzde 87.3 olması bekleniyor. 95'de TEFE yüzde 68.9 olmuştu.

● **Büyüme hızı:** 95'te yüzde 8.1 olan büyüme hızı 96'nın ilk dokuz ayında yüzde 7.5 oldu. GB'nin yarattığı ithalat patlamasının piyasalarda yarattığı etkiden duyulan korku nedeniyle yılın ilk üç ayına ilişkin dış ticaret verileri yayınlanmayınca rakamlar açıklanmadı. 96'nın tümüne ilişkin büyüme hızı tahmini ise ilk dokuz ayla aynı; yüzde 7.5.

● **Sanayi üretimi:** 1995'te yüzde 8.7 oranında artan sanayi üretimi, 96'nın ilk 10 aylık döneminde yüzde 6.5 oranında artış gösterdi. Sanayicilerin yatırım yapmak yerine sermayelerini, aldıkları kredileri repoda, faizde değerlendirdikleri bir ortamda yüksek bir artış yaşandı. 95 Aralık ayında yüzde 81.4 olan imalat sanayiinde kapasite kullanım oranı ise 96'nın eldeki son verilerine göre eylülde yüzde 79.6 olarak gerçekleşti.

● **Bütçe açığı:** 96'da bütçe açığı 1.3 katrilyon lirayı aştı. Bütçe'ye göre, gelirler yüzde 87.8, giderler yüzde 18.9, açık ise yüzde 31.8 artış gösteriyor. Bütçe açığı, 95'e göre en fazla kötüleşen göstergelerden biri.

● **Dış ticaret:** 95'e göre 96'da en fazla kötüleşen göstergelerden biri de, dış ticaret açığı. Geçen yıl ihracat 23.5 milyar dolarla hedefin altında kalırken, ithalat ise 45 milyar dolara dayandı. 21 milyar dolarlık bir dış ticaret açığını Türkiye gibi bir ekonominin birkaç yıl üstüste kaldırabilmesi mümkün değil. 95'te 2.3 milyar dolar olan cari işlemler açığı da 96'da 7.5 milyar dolara fırladı.

● **Dış borç:** Dış borç stoklarında artış eğilimi sürüyor. Dış borçlar 95 sonundaki 73.3 milyar dolarlık düzeyinden 96'nın ilk altı ayında 75.7 milyar dolara yükseldi. 96'da uluslararası kredi kuruluşları ve yabancı bankalara 9 milyar doların üzerinde dış borç geri ödemesi yaptı. Hazine '96'da kredi ve tahvil ihracı yoluyla yurtdışından 2.9 milyar dolarlık borçlanmaya gitti.

● **Rezervler:** Türkiye'nin geçen yıl sonunda 23.9 milyar dolar olan altın ve dövizden oluşan uluslararası rezervi yüzde 16.7'lik artışla 7.9 milyar dolara ulaştı. Merkez Bankası'nın döviz rezevleri ise yüzde 45.8 artışla 18 milyar doların üzerine çıktı.

● **İç borç:** 95 sonunda 1.2 katrilyon olan iç borç stoku 3 katrilyona dayandı. Hazine, kamu kağıtları satışı ile 4.6 katrilyon liralık iç borçlanmaya gitti. Yılın son dönemi hariç borçlanma vadeleri son derece kısa oldu. Bir kısır döngü içinde ortalama 3 aylık vadelerde sermaye gruplarından, bankalardan yüklü miktarlarda borçlanıp, yine aynı kesimlere, dünyanın hiçbir yerinde görülmedik ölçüde (dolar bazında yaklaşık yüzde 40) yüksek faiz ödenerek alınan paralarla yeniden ve yeniden borçlanıldı.

● **Mevduat:** Bankalardaki mevduat 5 katrilyon sınırını zorluyor. Toplam mevduatın yarısından fazlasını ise (2.509 trilyon; 24.8 milyar dolar) döviz hesapları oluşturuyor.

● **Krediler:** Banka kredileri kasım sonu itibariyle 2.9 katrilyonu aştı. '95 yıl sonunda 1 katrilyon 568 trilyon lira olan banka kredilerinde yüzde 87.7'lik artış kaydedildi.

● **Emisyon:** Dolaşımdaki kağıt para miktarı 96'da resmi verilere göre ilk 11 ayda yüzde 65 genişledi. Emisyon hacmi 370 trilyon civarında.

● **İşsizlik:** DİE'ye göre, geçen yıl yüzde 7 dolayında bulunan işsizlik oranı, bu yıl yüzde 6 dolayına geriledi. Ancak, DİE'nin rakamlarının yanıltıcı olabildiği, gerçek işsizlik oranının bunun daha da üzerinde olduğu bilinen bir gerçek. Tarım sektöründeki nüfusun büyük bölümünü "ücretsiz aile işçisi" olarak niteleyen DİE bu kesimi işsiz olarak saymıyor. Ayrıca, nüfusun yüzde 6.5 gibi bir bölümünü de "eksik istihdam" kapsamında değerlendirerek, işsizler kategorisine dahil etmiyor.

Bütün bunlara karşın, imalat sanayiinde üretimde çalışanların sayısı artıyor. Ancak artış, özel sektör kaynaklı. Özel sektörde çalışanların sayısı, 96'nın üçüncü çeyrek verilerine göre, bir önceki yıla oranla yüzde 5.1 arttı, kamuda yüzde 7.1 azaldı, toplamdaki artış ise yüzde 2.3 oldu.

● **Grevler:** Grev ve lokavtlarda son yılların en durgun dönemi yaşanıyor. Toplusözleşme döneminde tekstilde yaşanan grev ve nakliyat iş kolundaki grevler dışında önemli hiçbir grev olmadı. Ocak-ekim döneminde sendikaların uyguladığı grev sayısı 33. Toplam 1233 işçinin katıldığı grevler sonucu kaybolan işgünü sayısı 188 bin 929. 95'te gerçekleştirilen 120 greve 199 bin 867 işçi katılmış, grevler sonucu 4 milyon 838 bin 241 işgünü kaybolmuştu.

● **Özelleştirme:** 96 için 3 milyar dolar olarak öngörülen özelleştirme geliri 290 milyon dolarda kaldı. Programda olmasına karşın, Petkim, Tüpraş, POAŞ, Erdemir ve THY gibi büyük KİT'ler yine özelleştirilemedi. Bunda, çeşitli siyasal ve hukuki engellerin yanı sıra tüm aksi propagandaya rağmen, toplumun dinamik kesimlerinin özelleştirmeye karşı aldıkları tavır da etkili oldu.

● **Yabancı sermaye:** Yabancı sermayede, önceki yıla göre '96'da ciddi bir azalma görülüyor. 95'in ocak-kasım döneminde 1.8 milyar dolarlık yabancı sermayeye izin verilirken, yabancı sermayeye yapılan tüm çağrılara rağmen bu yıl aynı dönemde izin miktarı 1.2 milyar dolarda kaldı.

1997 beklentileri...

Yukarıda, makro göstergeler aracılığıyla ekonominin, uzaktan bir fotoğrafı çekilmeye çalışıldı. SÖZ'ün önümüzdeki sayılarında, bu verilerin anlamı ve önümüzdeki döneme etkileri ele alınacak.

Ancak şimdiden, ekonomi açısından, 97'ye ilişkin birkaç söz söylemek gerekirse, sıradan bir yıl olacağını tahmin etmek pek zor değil. Ekonomistlerin tabiriyle 97 de, 96 gibi "heba edilmiş" bir yıl olacak. Tüm sorunlar gene çözümsüz kalacak.

Yukarıda aktarılan bazı veriler, 97'nin nasıl geçeceğine ilişkin sağlam ipuçları veriyor. Yabancı sermaye izinlerinin yüzde 35 gerilemesi, yabancı sermayedarların Türkiye'ye daha olumsuz baktığını gösteriyor. Anayasa Mahkemesi'nin lojman satışlarını iptal etmesiyle bir anda paramparça olan Refahyol'un hayali "kaynak paketleri", hayali özelleştirme gelirleri, sonuçta yine bütçe açığı olarak ortaya çıkacak. Savaşa aktarılan yılda yaklaşık 800 trilyonun finansmanı için istense de istenmese de iç ve dış piyasalardan yüksek faizle borçlanılacak. (Basit enflasyon hesabıyla gelecek yıl 1 katrilyon 450 trilyon, yani 97 bütçesinin yaklaşık 1/4'ü.) Erbakan'ın 20.5 milyar dolarlık dış ticaret açıklı "denk" bütçesi de, klasik ama doğru bir deyişle, yama tutmayacak. Enflasyon, dövizdeki hareketlilik, siyasetteki dalgalanmalara bağlı olarak bu yıl üç haneli rakamlara ulaşarak, yüzde 100'ü aşabilir.

Bunlara karşın, iş dünyasının, patronların 97 beklentileri o kadar da kötümser değil. IMF ve OECD'nin tahminlerinden, Avrupa ekonomilerinin de canlanacağını işiten iş dünyası, 97'de, turizmden ihracata, 96'ya göre daha yüksek bir performans bekliyor.

Eğer yolda bir kriz yakalayıp canlarına ot tıkamazsa, bu mümkün de olabilir. Tabii, yüksek enflasyon, rekor düzeydeki dış ticaret açığı, zaten şu anda yaşanmakta olan bir kriz olarak algılanmıyorsa.

Ama her halukârda, TÜSİAD'ın bütün "yırtınması"na rağmen, 94'teki gibi bir kriz şimdilik ufukta görünmüyor. Bunun pek çok nedeni var. Ancak bir önemli nedeni, bu sefer ortalıkta kriz destekçilerinin görünmeyişi. 94'teki rahat pozisyonlarına karşın, bankalar ve diğer bazı sermaye gruplarının ellerindeki yüklü bono portföyleri, bugün bir kriz durumunda onları da içine çekebilecek bir "tehlike" yaratıyor.

"Sıcak para" diye adlandırılan yüksek faiz –düşük kur politikasına dayandırılan ve kırılacağı söylenip söylenip, sonuçta daha da güçlendirilen "saadet zinciri", lanetli bir istikrarın sürmesini sağlıyor. İş ki, bu çarka birileri çomak sokmasın.

Emekçi kesimler ise mutfak, kira, yol, okul vb. harcamalarında yüzde 100'e dayanan enflasyonu zaten sırtlarında (hiç abartısız, hem de her gün daha da ağırlaştığını) hissediyorlar. Özellikle, 80'den bu yana uygulanan politikaların onların ekonomilerine kattığı hiçbir şey yok. Alıp götürdüğü ise çok şey var. Reel olarak gelir düzeyini koruyabilenler şanslı sayılıyor. O nedenle, yönetimde hemen hiçbir şeyin değişmediği, kaşıkla verilenin kepçeyle geri alındığı bir ortamda, yeni yıldan ciddi bir beklentileri yok.

Latin Amerika'dan sonra, Rusya'nın da enflasyonu aşağıya çekmesinin ardından, neredeyse dünya rekorunu kırmak için rakipsiz kalan Türkiye'deki enflasyon karşısında halkın durumunu anlatan bir örneği, geçenlerde, ünlü "kurbağa deneyi" ile tanınmış bir patron verdi;

"Kurbağayı kızgın suya atarsanız sıçrar, kaçar. Ama, soğuk suya koyup yavaş yavaş altını ısıtırsanız, artan ısıyı farketmez ve bir süre sonra ölür."

Bakalım bu yıl "kurbağalar" ısıyı farkedip harekete geçebilecek mi?

Bazı verilerle 95-96 karşılaştırması

Gösterge	1995	1996
Büyüme Hızı (%)	8.1	7.5
Enflasyon (Toptan %)	**64.9**	**87.3**
Enflasyon (Tüketici %)	76.0	82.5
İthalat (Milyar $)	**35.7**	**45.0**
İhracat (Milyar $)	21.6	23.5
Cari denge (Milyar $)	**-2.3**	**-7.4**
Bütçe dengesi (Trilyon TL)	-314.9	-1320.0
İç borçlar (Trilyon TL)	**-1361.0**	**-2957.5**
Dış borçlar (Milyar $)	73.3	75.7
M. B rezervi (Milyar $)	**12.4**	**18.1**

Not: Veriler, geçici veriler, tahminler, aralık ve kasım ayı gerçekleşmelerine göre düzenlenmiştir. 96 dış borç verisi ilk 6 aylık dönemi kapsamaktadır. İç borç stoku rakamı ilk 11 aylık dönemi kapsamaktadır.

1997 temizlik yılı, gücümüz yeterse!

Mahir SAYIN

1996 son yılların en güzeli gibi görünüyor. Yıllardır kirli bir savaştan söz edip duruyoruz. Bir kesime göre Susurluk'ta parçalanan arabadan devlet çıktı. Tansu Çiller ve "ülkücü" diye yumuşatılan faşistlere göre "kahramanlar" çıktı. Mesut Yılmaz'a göre ise iktidar olanağı çıktı.

Ama kesin olan bir şey var ki, arabada Türk devletinin son 15 ve belki de daha eskilere giden ilişkileri mevcut. Haliyle 96'da nelerin olup -bittiğini de yine bu arabada buluyoruz.

60'lı yıllarda gelişen işçi, köylü ve gençlik hareketlerinin bastırılmasına yönelik olarak sivil güç mahiyetinde ortaya çıkan MHP bugünlere uzanan çetecileri yetiştirmek üzere de ilk komando kamplarını oluşturdu. Hareketin lideri Türkeş bizatihi gizli servislerin ve onların efendisi CIA'nın adamıydı. Bu yıllarda muhalefet hareketini bastırmada üzerlerine düşen görevi layıkıyla yerine getirdiler. 70'li yıllarda da bu faaliyetlerini daha geniş çapta sürdürdüler ve bu arada toplumsal bir hareketе de dönüştüler.

12 Eylül, hem tarafsızlık görünümü sağlamak, hem de artık kendine ait dinamiklere de sahip olan bu hareketi biraz da zor kullanarak durdurdu. Ne var ki, toplumsal düzeyde durdurulan hareketin unsurları dönemin ilişkilerine uygun olarak MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından "pis" işler için istihdam edildiler.

Daha önceleri bu tür ilişkiler "istihbarat" adı altında kamufle edilebilirdi. Ama 12 Eylül'den sonra artık bu gerekçenin kullanılabileceği bir durum da mevcut değildi. CIA'lara özenip sözde yurtdışı operasyonlar yapacaklardı. İddialara göre ASALA'ya karşı savaşmışlarmış. Sanki öyle olsa "hukuk devleti" kavramı böyle bir şeye izin verecek. Hani yasa önünde herkes eşitti? Yedi kişinin katili olunca eşit olmaya gerek kalmıyor demek ki! Ayrıca ASALA'ya karşı ne yapmışlar, o da merak konusu?

Ama yaptıkları belli bir iş var: Eroin ticareti. Çatlı, İsviçre ve Fransa'da trafik kazasından değil uyuşturucu ticaretinden yattı. Ayrıca bu ticaretin uzantıları hala İsviçre'de devam edip durur. Şimdi Kıbrıs'ta yıkama yağlama işleriyle uğraşan Demirel'in yeğeni Yahya'yı İsviçre'de hangi ilişkiler içerisindeyken, neden kaçırmışlardı acaba? Emniyet, Çatlı'yı istihdam ettikten sonra MHP'nin bu ticaretteki payı hangi boyuta ulaştı?

'Tanımaya dayalı bir işbirlikçilik'

Ancak bütün bunlar işin ufak kısmı. Asıl işin şirazesinden çıkması 90'lı yıllarda oldu. "Düşük yoğunluklu" savaş gittikçe kazanılmaz hale geliyordu. Bir kesim artık bu savaşta yeni bir tutumun alınması, inkara dayalı geleneksel politikanın terkedilerek, tanımaya dayalı bir işbirlikçiliğin geliştirilmesi düşüncesine doğru evrilmeye başladılar. Savaşı daha teknik bir olay olarak görenlerse, özel birliklerin, koruculuğun, "kontr ve anti-gerilla güçlerinin" geliştirilmesi, yeni araç - gereç sağlanması sayesinde savaşın kazanılabileceğini savlamaktaydılar. Bu sav Doğan Güreş'in önündeki engellerden kurtulmasıyla birlikte hakimiyet kazandı.

Güreş'in kendi anlatımına göre 93 yılında "düşük yoğunluklu savaş" stratejisi geliştirildi ve MGK tarafından "tavsiye" edildi. Aslında geliştirilen, zulmün ve yasadışılığın boyutlarıydı. Savaşı yürütenler sık sık demokrasinin ellerini kollarını bağladığını iddia etmekteydiler. Aslında böyle bir engel yoktu, ama medya yapılan işleri ortaya çıkarabilirdi. Bunun için bugün yiğit kesilen medya (yiğitliğinin yine aynı kaynaklardan gelen icazete dayandığından hiç kuşku yok) tam bir denetim altına alındı ve yapılanların artık geniş yığınlar tarafından bilinmesine olanak kalmadı. Tam tersine her şeyi ters çeviren bir dezenformasyon başladı.

Toplumun haberleşme olanakları kesildikten sonra Güreş'in ifadesiyle "gerillanın denizi kurutulmaya" başlandı. Köyler boşaltıldı. Şehirlerde terör en yüksek düzeye çıkarıldı. Direnen karşı medyanın elemanları birer birer öldürüldü. PKK'ye para verdiği iddia edilen kişiler temizlendi. Kuşkusuz bu işler karakol polisiyle yapılacak değildi. "Özel savaş" konsepti çerçevesinde istihdam edilen "gayrinizami güçler" bu temizlik işlerinde özel olarak kullanıldılar. Koruculuk "özel müessese" olarak Kürt toplumunun özgül ilişkileri içerisinde PKK ile çarpışmanın yanında hemen bütün Kürtlerin potansiyel düşman olarak ele alındığı bir güzel kanıtladı. Bu arada bölgede görev yapmakta olan nizami devlet güçlerini de yürüttükleri faaliyetin cazibe alanı içerisine aldılar. Haraç, uyuşturucu ticareti, adam kaldırma vb. faaliyetler ortaklık içerisinde yürütülmeye başlandı. Bu faaliyetin miktarı artık tahkikatla başa çıkabilecek düzeyi çoktan aşmış durumda. 7500 kişilik "özel tim"in durumu bunu çok açık bir biçimde ortaya koymaktadır. 1500 tanesi (yani yüzde 20'si) hakkında soruşturma açmak zorunda kaldılar. Bu kurumlaşma PKK'yi geriletmek yerine "düşük yoğunluklu savaş" stratejisinin gereği olan halkı kazanma işini tam tersine çevirdi. Artık devletle bağıntılı hiçbir şeye güvenilmezdi. İşbirlikçiler dahi devletten umutlarını kesiyorlardı. Bir korucu şehrine dönüştürülen Şırnak'ta HADEP'in en büyük parti haline gelmesi, işi yürütenler açısında tam bir hezimet oldu.



Anlattıklarımızdan barış adına doğrudan çıkarılabilecek bir umut yok. Ancak tüm sol muhalefet kendi arasındaki ilişkileri yeniden "genel bir demokrasi hareketi" olarak düzenlerken, hızla Kürt hareketiyle birleşme yoluna gidebilirse ciddi bir muhalefet ekseni ortaya çıkabilir.

"Özel savaşın" pisliği sadece bölgede kalmadı. "Gerillanın suyu"nun batıdaki kısmını kurutmayla uğraşanlar bir yandan PKK'lidir diye cinayetler işlerken, diğer yandan da tecrübeli oldukları bu verimli alanı fethetmeye giriştiler. MGK'da sözde bir savaş stratejisi olarak başlayan iş artık tümüyle bir yeraltı örgütlenmesi olarak şekillendi ve "gayrimeşru" alanı resmi ve gayriresmi mensuplarıyla fethetti. Artık bu ilişkiler de ayıklanabilir gibi değil.

1994 ve 95 yılları hukuk devletinin bütünüyle bir yana konulduğu "terör bahara ya bitecek, ya bitecek" teraneleriyle geçti.

1996: Cerahatı patlatma yılı

1996 ise artık bu savaşta atılacak adımın kalmadığının kabul edildiği yıl oldu. Yürütülen "düşük yoğunluklu savaş stratejisini"nin gereği olarak verdikleri bilgilerle toplumda PKK'nin gerilemekte olduğu, ülke içerisinde hiçbir karargahının olmadığı, ayda 400-500 PKK'linin öldürüldüğü, bütün meselenin dışardan sızmakta olan "teröristlerin" engellenmesine kaldığı anlatıldı. Türk ordusu ise hemen hemen ciddi bir kayıp vermiyordu.

Bütün bunlara karşılık, ülke içerisindeki sabit PKK karargahlarının sayısı gün be gün artıyor, verilen kayıplar "ateşkes"ler biter bitmez birden fırlıyor, daha önce eylemine rastlanmayan bölgelerde PKK ciddi eylemler geliştiriyordu.

Sürdürülen savaş türü yüzünden devletin devlet olmaktan çıktığını görenler de yok değildi. Ta başından beri bu gelişmeyi Türk devletinin bekası açısından olumsuz bulanlar mevcuttu. Bu doğrultudaki ilk girişimi Özal başlattı ama kaybetti. Varisleri ise artık savaşın gittikçe aleyhte sonuçlar verdiği, hiçbir başarının kazanılamadığı 96 yılını kendileri için karşı saldırıyı başlatma yılı seçtiler. Bir tarafın başarısızlığı diğer tarafın atağa geçmesi için uygun zemini yaratmaktaydı. Cerahat toplamış çeşitli noktalara iğnelerini dürttükçe "çeteler" dışarıya fışkırdı. Bunların tasfiye edilmesinde bir mahzur yoktu, zira savaşta işe yaramaktan çıkmış, tam tersine Kürtleri devlete düşman ederken, Türk halkının da kendi devletine inancını törpülemekten ve birilerinin cebini gayrimeşru ilişkiler içerisinde doldurmaktan başka bir işe yaramıyorlardı.

1997: Temizlik mi, halının altına mı?

Yukarıda anlattıklarımızdan barış adına doğrudan çıkarılabilecek bir umut yok. Aslında toplumumuzun önünde iki yol bulunmakta: Biri gerçekten Kürt realitesini tanıyarak adil bir barışa ulaşmak ve demokratik bir yapıya doğru evrilmek. Bunun gerçekleşebilmesi ciddi bir gücü gerektirmektedir. Şu andaki sol güçlerin ilişki ve çelişkileri aynı kaldığı takdirde böyle bir gelişmeyi asla sağlayamazlar. Tüm sol muhalefet kendi arasındaki ilişkileri yeniden "genel bir demokrasi hareketi" olarak düzenlerken, hızla Kürt hareketiyle birleşme yoluna gidebilirse ciddi bir muhalefet ekseni ortaya çıkabilir.

Ne var ki, şu anda var olan önyargılar ciddi bir sorgulamaya tabi tutulmazsa sağlıklı hiçbir şeyin gelişmesi beklenemez. Konsensüsün kırılmaya başlamış olması dolayısıyla hareket genel bir sürünme düzeyinden öteye gidemez; muhalefet potansiyelini başkaları yutup, konsensüsü yenilerken, sol da bu haliyle kötü bir akıbetle yüz yüze gelir.

Toplumun önünde bulunan ikinci yol, savaşın şiddetlenmesi ve batıya yayılmasıdır. Güçlü bir barış hareketinin geliştirilip, siyasal çözüm yolunun öne geçirilemediği durumda Kürt hareketi kendi yolunu açma çabasına girecektir. Kendi değerlendirmelerine göre savaş bir denge durumuna ulaşmış ve bu noktada kalınması gerilla savaşının mantığına uygun düşmemektedir.

Kilitlenme, umutsuzluğun da gelişliği bir duruma tekabül edebilir. Bu takdirde bu kilitlenme ya da dengelenmenin kırılması icabeder. PKK kurmayı durumu şöyle ortaya koymaktadır:

"Bu denge ya bir barış hareketi tarafından bozulur ya da bizim tarafımızdan." "Bizim tarafımızdan" denilen iş savaşın batıya, büyük şehirlere ve ekonomik hedeflere yayılmasıdır. Bunun için gerekli ilk işaretleri vermiş ve neler yapabileceklerini ortaya koymuşlardır.

Bu çerçevede 97, solun alacağı tutuma göre, adil bir barışın ya da derinleşen bir savaşın ve dolayısıyla da yeni bir baskı dalgasının, hatta solun açık siyaset olanaklarını büyük ölçüde kaybettiği bir yıl olabilir.

Umarız "adil barış" herkesin uğruna fedakarlık edebileceği değerli bir hedef olur.

Savaşsız yıllara.

RP'li hükümetle birlikte şeriatçı hareketin 1996'sı

Erdoğan AYDIN

1994'te ele geçirdiği belediyelerde elde ettiği tahkimatın üzerinden şeriatçı hareket, 1996'ya büyük umutlar ve mevzii kazanımlarıyla başladı. Ancak bu, aynı zamanda yaratılan yanılsamalar dünyasından, gerçekler dünyasına geçiş, dolayısıyla sapla samanın birbirinden ayrılmaya başlaması anlamına geliyordu.

İktidara gelirse herşeyi vaad eden RP'nin iktidara gelmesi, diğer partiler gibi "hakk"ın yardımından yoksun, diğer partiler gibi dünyasal gerçeklere tabi ve diğer partiler kadar kirli ve "temiz" olduğunun açığa çıkması anlamında büyük önem taşıyordu. Sonuçta iktidara yaklaştığı oranda kitlesel ve moral yükselişle 1996'ya başlayan RP, iktidar olmak için ne çok şeyi feda edebileceğinin görülmesi, nihayet olması ve iktidar süreci uygulamalarıyla, yükseliş trendini yitirme ve sıradanlaşma gerçeğiyle karşı karşıya kaldı. Bu kitlesel ve moral yükselişin tersine dönmesine karşın RP, 1996 yılını, devlette kurumlaşma ve bunun üzerinden ekonomik güç genişlemesi düzeyinde önemli kazanımlarla tamamladı.

Gerek solda etkin bir kitle partisinin yokluğu, gerekse de düzenin bu ağır bunalım koşullarında kendini üretebilecek bir partisi olmaması Refah'ın biribirinin karşıtı iki boşluğu da birden doldurmaya yönelmesi için ciddi bir avantaj oluşturmuştu. Çaresizlik içindeki halk güçleri, geleneksel yönelimlerin de yardımıyla Refah'ın "adil düzen" propagandasına kanmış, keza Türklüğü aşan "din kardeşliği" söylemi onu, ağır baskılarla karşı karşıya olan Kürtler nezdinde güçlendirmişti. Düzenin bu iki çözülme dinamiği karşısında gördüğü yapıştırıcı işlev ise egemenler açısından Refah'ı kabuledilebilir bir seçenek haline getirmişti. Ancak onu halka karşı bir emniyet supabı olarak kullanmak isteyen egemenler, temsil ettiği dinamizm gereği aynı zamanda düzeni aşan potansiyeli nedeniyle, iktidarı RP'ye tümüyle teslim etmeye de yanaşmıyorlardı. İşte tüm bu gerçekler, düzenin en yıpranmış partisiyle kurduğu koalisyonun hazmedilmesiyle sonuçlandı..

1995 Aralık seçimleri şeriatçı hareketi Türkiye'nin en çok oy alan partisi durumuna yükseltirken hem devlet ve onun egemen güçleri, hem de şeriatçı hareket açısından önemli bir dönemece işaret ediyordu. "Laik kazanımlar" açısından "imkansız" görünenlerin bir bir gerçekleştiği, şeriatçı güçlerin belediye ve genel seçimlerin kazanılması sonrasında, nihayet yılın ortasında da hükümet olma olanağı elde ettiği hızlı bir yükselişine karşılık düşüyordu 1996 yılı.

RP 6 aydır hükümette

Bugün Türkiye "imkansız" görünenin doğallaştığı, RP'nin 6 ayı aşkın süredir hükümette olduğu ve bundan sonra da hükümette kalma olasılığının güçlü göründüğü bir süreci yaşıyor.

Bu yeni durumun hem şeriatçı hareket açısından, hem de ona karşı görünen Türkiye açısından önemli sonuçları olduğu kuşkusuz. Yaşanan bu yeni süreç, bir yandan RP'yi ve onun şahsında şeriatçı hareketin ana gövdesini törpüler ve düzenle uyumlulaştırırken diğer yandan da düzenin İslamcı törpülenişi ve yeniden düzenlenişini beraberinde getiriyor.

Muhalefetteyken, yürüttüğü etkili muhalefet ile Cumhuriyet'in krizinin önemli nedenlerinden biri olan, bu krizden faydalanarak desteğini arttırmaya çalışan RP, son 6 aylık hükümet süreci boyunca, tam tersine bu krizi çözmeye, egemen güç odaklarına ne kadar uygun bir seçenek olduğunu ispatlamaya çalışan bir çizgi izledi. Krizi çözebilmesi kuşkusuz beklenmiyor; ancak bu yeni misyonla birlikte hem RP, hem de düzenin kendisi açısından ciddi değişimler sözkonusu olmaktadır. Bu arada RP'nin burnu sürtülmekte, onun aracılığıyla düzene karşı dikilen potansiyel, düzen açısından "düzelme" sürecine sokulmuş olmaktadır. Bunun şeriatçı hareketin bütünü açısından anlamı, düzenin şeriatla görece uyumlulaştırılmasına karşılık sözkonusu potansiyelin de düzene içerilmesidir.

Özetle bu sürecin en önemli olgusu, iktidarla birlikte RP'nin yükseliş trendini yitirmesi, diğer partiler gibi sıradanlaşması ama buna karşılık İslamın düzen içi kurumsallaşmasının da bir hayli mesafe katetmesidir.

Dini toplumsal kontrol aracı olarak artan oranda zaten kullanan düzen açısından, RP'nin iktidar ortağı olması, düşünülenden çok daha az değişim yaratmıştır. Burada mevcut laik görünümlü düzenin zaten laiklikten önemli oranda uzaklaştığı, şeriatçı bir hareketin kimi taleplerini zaten gerçekleştirmekte olduğu gerçeğinin yanı sıra radikal bir dönüşüme karşı katı yapısının da önemli bir rolü var.

Bu noktada muhalefetteki RP ile iktidardaki RP arasındaki ciddi farklılaşma özellikle anımsanmalı. Çünkü bu farklılık, Türkiye'deki şeriatçı hareketin düzenle kurduğu iktidar ilişkilerinin dengelerini ortaya koyuyor. Bu denge, şeriatçı hareketin kısa vadede radikal bir dönüşümü gerçekleştiremeyeceği, buna kalkışmayacağı, görece dönüşümlerle yetinmek zorunda kalacağı ve bu bağlamda gerekli uyum ilişkisi açısından, ilkelerinden önemli oranda taviz vermesi uzerine kuruludur. 6 aylık iktidar süreci de bunu ortaya koymuştur zaten.

Diğer yandan bu durum aynı zamanda klasik ilkel şeriatçı davranıştan ayırımla düzenin siyaseti ve ekonomisi içinde ciddi bir kurumlaşmaya ulaşmış bir şeriatçı hareketin, ne kadar faydacı, uzlaşıcı ve reformist olabileceğini göstermesi açısından önem taşıyor.

İktidar ortaklığıyla birlikte RP'nin gerek kendi tabanı gerekse de dışındaki kesimler nezdindeki büyüsü bozulmuş görünmektedir. Ahlak ve ilke özdeşleştirilmesi noktasında RP'ye ilişkin yargıların bütünüyle yanılsama olduğunu göstermiştir. Bunun en basit ve doğrudan anlamı ise, muhalefetteyken tüm düzen karşıtı tepkileri kendine çeken RP'nin, hala dramatik bir düşüşe geçmemiş olmakla birlikte sıradanlaşması, gelişme trendini yitirmesidir. RP'li iktidar aracılığıyla devlette giderek artan oranda kurumlaşan şeriatçılık buna karşılık düzen karşıtı muhalefet misyonunu yitirmiştir; bu ise, sosyalist hareket için bu alanın tekrar boşalması anlamına gelmektedir. RP iktidarı aracılığıyla şeriatçı hareket, henüz bütünüyle bilince çıkarılamamış olmakla birlikte, düzenle artan bir bütünleşme, dolayısıyla kendi ahlaki normları nezdinde artan bir kirlenme ve törpülenme süreci yaşamaktadır.

Bu durum kendi iç farklılaşmalarına rağmen düzen karşısında görece bütün görünen yapısını içten içe imkansızlaştırmakta, sınıfsal farklılaşması yanısıra ideolojik ayırımlarının da belirginleştirmektedir. Yıllar yılı hep "hakkın geleceği ve batılın yok edileceği" koşullanmasıyla biçimlendirilmiş bu taban, "batıl"ın, bizzat kendi kurmayları aracılığıyla "hakk" bulamacıyla sürdürüldüğünü görmenin düşkırıklığını yaşamaktadır artık. "Koalisyon kurmak için ilkelerimizden zerre kadar taviz vereceğimizin beklenemeyeceği" (Tayyip Erdoğan) noktasından, DYP programının İslamcı rötuşlarla sürdürülmeye devam edildiğini görmenin şaşkınlığını yaşıyor RP'ye oy verenlerin çoğunluğu. Dolayısıyla ekonomi, dış politika, siyasal ahlak üzerine söylediği tüm ilkelerini bu kadar rahat çiğneyebilmiş olmanın kendi tabanındaki sancılarının, 1997'de kendini daha belirgin olarak göstermesi beklenmelidir.

RP, muhalefetteyken temel istismar malzemeleri olarak kullandığı yolsuzluk dosyalarını aklayarak, Susurluk kazasıyla ortaya çıkan gerçekleri örtmeye çalışarak DYP'den sonra düzenin en kirli partisi konumuna inmiş bulunmaktadır. Temsil ettiği çıkar ilişkileri bağlamında, iktidarı elinde tutmayı her türlü ilkesinden daha önemli bulan, bu bağlamda düzenin çelik çekirdeği ve temel dengeleriyle mümkün olduğunca çatışmaya girmeyen, ancak bununla birlikte rejimi şeriat yönünde olabildiğince revize etmeye çalışan bir çizgiye oturmuş görünmektedir RP.

'Merkez'e yaklaşırken

Bu ilişkide RP bir yandan "merkeze" yaklaşırken diğer yandan da "merkezi" kendi çizgisine çekmeye çalışmaktıdır. Bu bağlamda "Özal-Menderes çizgisinin gerçek sahiplerinin kendileri olduğunu" ısrarla belirterek, İslamcılaştırılan temelde merkez sağa yerleşmeye, bu yoldan Türkiye ve devletin iç dengeleri üzerinde hegomonya kurmaya çalışmaktadır. "Yeniden Büyük Türkiye" mesajını temel slogan yaparken de, aynı bağlamda Türkiye'nin kalkınması için taşıdıkları potansiyelin "büyüklüğünü", düzenin krizini aşmada ne kadar uygun bir araç olduklarını kanıtlama, merkeze oturma telaşı sergiliyor RP. Aynı bağlamda, başta ABD olmak üzere emperyalist güç odakları ile çatışma içinde olmadığını göstermeye, sistemin güvenini kazanmaya çalışmaktadır.

Sergilenen değişim eğrisiyle RP, gerçekte ideolojik ve totaliter karakterinden vazgeçmiş olmuyordu. Ancak 5. Kongre'sinde daha da belirgin görülen şey, temsil ettiği güçlerin güncel çıkarlarını düzenin çıkarlarıyla uyumlulaştırarak gerçekleştirmeye, düzeni kendine doğru değişime uğratırken, aynı zamanda kendisi de düzenin gerekleri doğrultusunda değişimi içselleştiren bir RP tablosudur.

1996 yılının, Türkiye'nin iç dengelerini belirleyen temel güçlerden biri olan şeriatçı hareket açısından getirdiği temel değişim budur. Bu değişimin sonuçlarını ise birincisi 1997'de şeriatçı sermayenin artan palazlanması ve Türk devletinin artan İslamlaşması; ikincisi, RP'nin kendi iç uyumunu ve şeriatçı camiadaki hegomonyasını yitirmesi ve üçüncüsü de ezilen kesimlerdeki etkisinin azalması ve düzene karşı tepkilerin tekrar sola dönmesinin belirginleşmesi olarak göreceğiz.



mucizelere inanan bir adamdan büyülü öyküler

filiz özdem

Kimi yazarlar vardır, arkalarında insana, dünyaya, topluma, kültüre ilişkin oylumlu yapıtlar bırakarak ayrılırlar bu dünyadan. Onların kitaplarında sayfalar dolusu, ayrıntılı, karmaşık, derinlikli saptamalar, gözlemler, eleştiriler, anlatımlar buluruz. Bunlara örnek olarak Dostoyevski'den Proust'a, Joyce'a, Kafka'ya, Hesse'ye dek pek çok isim sayabiliriz.

Öyle yazarlar da vardır ki, bunlar son derece yalın, incelikli anlatımlarıyla yeteneklerini konuşturur; anlattıkları kısacık bir öykü, birkaç dize ile yaşam boyu unutamayacağı ifadeler katarlar okura. Onların becerisi de budur.

Dino Buzzati de bu tür yazarlardan; sözü uzatmadan, ekonomik, yalın ama vurucu bir anlatımla söyleyeceğini söyler. Can Yayınları'nın, Tanrıyı Gören Köpek ve Büyülü Öyküler adlı iki öykü seçkisini hazırladığı, çağdaş İtalyan edebiyatının en önemli yazarlarından biri sayılan, Rekin Teksoy'un dilimize kazandırdığı Buzzati'nin Büyülü Öyküler'inde Uçan Daire, Ermişler, Hastane Sorunları, Kolombre, Genel Yayın Yönetmenine Çok Özel Mektup, Yumurta gibi unutulmaz öyküler var.



Her ne kadar öykülerinde umutsuzluğun profilini çizse de, Buzzati mucizelere inanan ve incecik umudunu bu inancına tutunarak ayakta tutan bir yazar olarak nitelenebilir... İnsanın umutsuzluklarını, zayıflıklarını, inanç boşluğunu, yalnızlığını, kendi kurduğu yazgıya yenik düşmesini irdeleyen şaşırtıcı bir yazar olmasının yanı sıra çarpıcı gözlemlere de sahip bir yazar Buzzati.

Uçan Daire adlı öyküde, iki uzaylı yaratıkla karşılaşan, onlarla sohbet eden köy papazı Don Pietro'nun İsa ve din hakkındaki açıklamalarını bir türlü anlamayan uzaylılar karşısında düşündükleri, insan kaypaklığı ve kusurunu örtme adına çok önemli: *"Zavallılar, diye mırıldandı Don Pietro, ama ikisinin duymayacağı bir biçimde, tıpkı ölüm döşeğindeki hastaların başında yapıldığı gibi. Ayağa kalktı, kan yeniden damarlarında hızla akmaya başladı. Az önce, içini bir şeyler kemirmişti. Oysa mutluydu şimdi. Kıh kıh gülüyordu içinden. Demek ki ilk günahı işlemediniz, sonuçlarına katlanmadınız. Soylusunuz, bilgilisiniz, geçmişiniz temiz. Şeytanla karşılaşmadınız hiç. Akşam karanlığı bastırdığında neler doluyor içinize kimbilir! Kahrolası bir yalnızlık, bir işe yaramamanın ölümcül sıkıntısı. (...) Hiç kuşkum yok, diye mırıldanmayı sürdürdü papaz. Tanrı bizi yeğler! Kendisiyle tek söz etmeyen bu çalışkan öğrencilerdense bizim gibi kıskanç, alçak, yalancı domuzlar daha iyidir. Tanrı onlardan ne zevk alabilir ki? Sonra kötülük, pişmanlık, gözyaşı olmadıktan sonra yaşamanın ne anlamı vardı?*

Sevinçten çifteyi kavradı, artık gök boşluğunda soluk bir noktaya dönüşmüş olan uçan daireye nişan alıp bir el ateş etti. Ve uzak tepelerden köpek havlamaları yanıt verdi."

> Öyle yazarlar vardır ki, son derece yalın, incelikli anlatımlarıyla yeteneklerini konuşturur; anlattıkları kısacık bir öykü, birkaç dize ile yaşam boyu unutamayacağı ifadeler katarlar okura. Onların becerisi de budur.

Yanılsamalara, boş inanca kapılarak korkularına karşı savaşım verdiğini sanan ve böylece bir ömrü boşa geçiren bir insanın anlatıldığı **Kolombre** ise olağanüstü bir öykü.

Ülkemizin değişik kentlerinde, her cumartesi bir araya gelerek kayıp oğullarını, kızlarını arayan Cumartesi Anaları'nın adına çoğaltılıp dağıtılmayı hak eden, polislerin kendisine yönelik saldırgan tutumu karşısında çocuğuna gözyaşı döktürenlere duyduğu kızgınlıkla birlikte olağandışı bir güce kavuşarak bir masal kahramanı gibi kurşunun, kaba gücün işlemediği, ateşin yakmadığı birine dönüşen ananın öyküsünün anlatıldığı **Yumurta** öyküsü ise gerçekliğin sınırlarını altüst eden duygusal bir öykü.

aşkın yaşı yoktur

Öncülüğünü Giovanni Pascoli ve Gabriele D'Annunzio gibi yazarların yaptığı Decadentismo akımının iki yeni kaleminden biri Italo Svevo, diğeri ise yüzyılımız tiyatro sanatının Brecht ve Beckett gibi önemli isimlerinden sayılan Luigi Pirandello'dur. Decadentismo bir tür çökme, çözülme edebiyatıdır. Kültürel değişim gereksinmelerinden doğan, artık köylü dünyasının sorunlarını değil, kent yaşamını, küçük burjuvaziyi, sanayileşen bir toplumun, işçilerin sorunlarını konu edinen ve kendisinden önceki Verismo akımına göre modern sayılan bu akıma eşlik eden, ideolojik temelden yoksun politik-ahlaksal yenilenme isteği, düşü; yerini çok çabuk biçimde "yeni bir İtalya İmparatorluğu" düşüne bırakacaktır. İtalya Mussolini'nin 1924'te ilan ettiği faşist diktayla yönetilecektir.

Adı Proust, Joyce gibi yazarların yanına yazılan Svevo'nun iki büyük yapıtı Zeno'nun Bilinci ve Senilita (Yaşlılık) daha önce dilimize çevrilmişti. Telos Yayınları'ndan çıkan, Rekin Teksoy'un çevirdiği İyi Yürekli Adamla Güzel Kızın Öyküsü'nün, yazarın daha önce ülkemizde yayımlanan Senilita adlı romandaki Emilio ile Angiolina'nın çekirdek öyküsü olarak okunabileceğini söyleyebiliriz. Her iki kitapta da konu aynıdır: Aşkın yaşı yoktur, ama yaşlılıkta aşkın türlü türlü engelleri vardır. Yaşlılıkla birlikte aşkın yarattığı kıskançlık, günah, genç bir bedene duyulan tutku, son kez sevme olanağıyla dirilen ruh gibi konular işlenir.

"Erkek kısmı"nın gençliğinde yaşadığı aşkla, yaşlılığında yaşadığı aşk arasında kadına hükmetmek, sahiplenmek, eğitmek, himayesine almak gibi konularda nasıl da "palazlandığını" bir kez daha okuruz. Erkek kadını eğitendir; ona parasıyla, kültürüyle, birikimiyle biçim vermeye, onu yönlendirmeye çalışandır. Kadın ise bütün uçarılığı ve cinsel çekiciliğiyle sayfalar arasında dolanır ve erkeklerin elinden kaçıverir. Kadın, sınıf atlamak, iyi yaşamak, bu dünyanın zevklerinden yararlanmak isteyen fettan bir yaratıktır. Sanki kadının ruhu onu dünyaya, gelip geçici şeylere çekip, saplamakta, onu fettan kılmakta; erkeğin ruhu ise "ulvi" olana, göklere doğru çekilmekte ve onu kusursuzluğa doğru itmektedir.

Bütün ahlaksal çekincelerine, çelişkilerine ve önlemlerine karşın ve onlarla birlikte, erkeğin yaşadığı gerçeklik bir düşüklük, düşkünlük sayılamaz. Sanki erkek ava giderken sürekli avlanan ve kurban olandır.

Svevo, her ne kadar romantik, acı çeken bir erkeğin iç dünyasını serimlemeye çalışsa da, feminist bir okumaya maruz kalmaktan kendini kurtaramayacak bir yazardır.

Erkek dünyanın değerleri tüm açıklığıyla görülür onda; gel-git'ler ve ruhsal açmazlar bile dile getirilirken aslolan yumuşak görünüp tepeden bakmadır.

Aşk ise özetle, aslında iki cins arasında verilen bir iktidar kavgasıdır tümüyle.

YENİ KARDELEN

BÜYÜK MAĞAZA

Halkımızın yeni yılını kutlar, mutluluk ve barış getirmesini dileriz.

Gençosman Mah. Davutpaşa cad.No: 68/B

Tel: 569 20 77
508 87 95

ESENLER


CEMAL DAĞDELEN

7 Ocak 1980 günü Bafra'da sivil faşist güçlerce pusu kurularak katledilen öğretmen yoldaşımız CEMAL DAĞDELEN ve öğretmen ablamız FATMA TÜM'ü ölüm yıldönümlerinde anıyoruz.

Ve diyoruz ki;

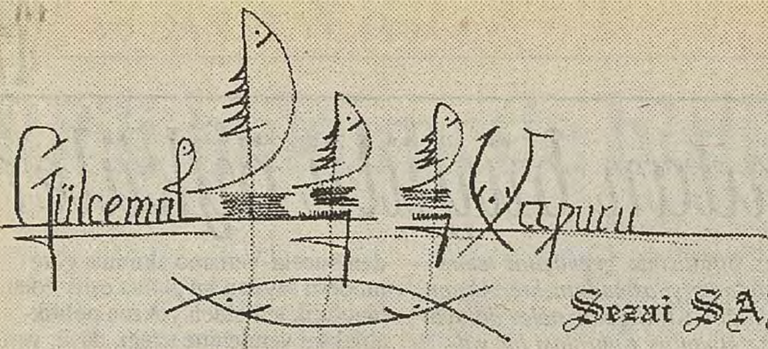
FATMA TÜM

İNSANLARI SEVDİĞİNİZ İÇİN ÖLDÜRDÜLER SİZİ, SİZİN SEVDİĞİNİZİ YAŞATMAYI, KENDİMİZE BİR İLKE OLARAK BENİMSİYORUZ.

BAFRA'dan

Kemal DAĞDELEN, Mehmet KARADENİZLİ, İlkay ER, Hayri ER, Salim DOĞANAY, Çiğdem DAĞDELEN, Nurten YILMAZ, Celal KARACA, Süleyman KAVAK, Mustafa BEKTAŞ, Ali İNCİRLİ, Fazlı GÖRGEÇ, Yakup ALPTOSUN, Bayram KIRKAÇ, Hüseyin DANYELİ, Kamil DİKMEN, Berati AVCI, Hayati ÖNBAŞ, Habibe KIRKAÇ, Bakiye ÖZTÜRK

BAFRAlı ÖDP'li dostları ve BAFRA EĞİTİM-SEN'li dostları



Sezai SARIOĞLU

Ben her zaman "Yolculuktan ve solculuktan zarar gelmez" derim... Yine aynı fikirdeyim. Ayrıca, Can Yücel gibi, "sağlığıma değil solluğuma dua edin" diyenlerdenim. Gülcemal Vapuru'nun artık denize, karaya, düşlere ve gerçeğe açılmayacağı kulağıma fısıldandı. Ne yapalım... Kader... Solcu solunda gerek...

'Kahveyi tepside alaturka alacağım'...

Kahve meselesi Kıbrıs'ta gündelik hayatın bir kara mizahıdır... Bir anlamda "Kıbrıs Meselesi", "Kahve Meselesi"ne bile indirgenebilir. "Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır" sözü şovenizmin sayesinde "kahvenin" ve "hatırın", hatıralardan silinip hatırlanmamasına dönüşmüştür.

Bodemiya'lı Fatma, (kendileri 90 yaşındadır) "kahve falı"nı, "fincan bakmak" olarak adlandırıyor. Benzerleri gibi adeta bir Homeros olan Kıbrıslı bu bilge kocakari (Rumların dilinde yaşlı demek), fal bakmayı, "yalan bakmak" olarak tanımlarken ben, sıkça bakılan "Kıbrıs siyasi falı"nı, "yalan bakmak" olarak adlandırıyordum zihnimde.

Kıbrıs'ta kahve içmek, daha doğrusu "kahve söylemek" biraz netameli bir iş! Çünkü, "ne içersiniz" sorusuna, "Türk kahvesi" diye yanıt verdiğinizde, karşı taraf bir Rum milliyetçisi ise suratını ekşitiyor ve "böyle bir kahve türünün olmadığını" belirgin bir ses tonuyla size belirtiyor. Bu nedenle kahve içmek istiyorsanız inadı elden bırakmayıp, "Türk kahvesi" deyiminde ısrar edeceksiniz ve sonucuna da katlanacaksınız. Gündelik yaşamdaki bu güçlük, bir uzlaşma kavramını da beraberinde getirmiş. "Cyprus kahve" diyerek, "Türk kahvesi"ni başka bir isimle içebiliyorsunuz. Sorun çıkmaması için icat edilen kavramlardan diğerleri ise; "Bizans kahvesi", "Grek kahve"...



Yaşasın Kıbrıslı eşekler...
Eşek dünyanın en güzel gözlü hayvanıdır. Ama insanlar eşeğe sürekli haksızlık ederler. Aşıklar sevgililerine, "eşek gözlüm" demezler. Rauf Denktaş ise; "Bir tek Kıbrıslı vardır, o da Kıbrıs eşeğidir" der...

Gördüğünüz gibi Kıbrıs meselesi, siyasetten gündelik hayata, kahve yoluyla da böyle bulaşmış durumda...

Ne ki, şovenizmden azade olmuş, barışsever insanlarla oturup kalktığınızda bir başka havayla karşılaşıyorsunuz... Kıbrıs'ta Yorgiyadis Nearhos ve sevgili Vula Harana ile oturuyoruz. Öğretici ve ironik birkaç deneyimden sonra, "ne içersiniz" sorusuna, "Cyprus kahve" diye kinayeli ve uzlaşmacı yanıt verince sevgili Rum dostum Nearhos, "ama ben çocukluğumdan beri onu Türk kahvesi olarak biliyorum, onun adı ne zaman Cyprus kahve oldu" diye zarif bir şekilde gönlümü alıyor. Nearhos bir rembetiko uzmanı. Yaklaşık yirmibeş yıl çalışarak ve otuzbin kayıt yaparak rembetiko üzerine iki önemli kitap yazmış Kıbrıslı Rum bir araştırmacı. Sohbet sırasında "kahve meselesi", "Kıbrıs meselesi"nin ironik bir özeti olarak gündeme gelince bu kadarla da kalmıyor Nearhos... Rembetiko bir şarkının sözlerinden gündelik yaşama geçmiş şarkı sözü ile Türk kahvesinin rembetiko yoluyla meşrulaştığını da söyleyerek "kahve ve rembetiko yoluyla" ferahlatıyor. Bu rembetiko şarkı sözü şöyleymiş:

"Kahveyi tepside, alaturka alacağım"...

Rivayet makamında yapılan esprilere göre ise, Cumhurbaşkanı Kleridis bile uzlaşmacılığını göstermek için "Türk kahvesi" deyimini resmi olarak kabul etmiş...

AKEL Genel Sekreteri Dimitris Hristofias ile görüşürken kahve meselesi yine gündeme geldi. Ben, birkaç günlük taze "kahve anılarımı" sıralayınca gülüşmeler oldu ve Hristofias da bir anısını anlattı:

"1974 sonrasında Yunanistan'da muhaliflerle Atina'da toplantılar yapıyoruz. Katılımcılar, örgütlenecek toplantının belgisi konusunda tartışıyorlar ve bir anlamda kavga ediyorlardı. 1975 yıllarıydı. Sonuçta burama kadar geldi. 'İnsanlar Kıbrıs'ta kayboluyor, siz burada ne yapıyorsunuz' diyerek öfkeli bir biçimde oradan ayrıldım. Anayasa Caddesi'ne gidip bir Türk kahvesi içerek ferahlayayım, kendime geleyim dedim. Garsona, 'Bir kahve' dedim. 'Ne kahvesi' diyerek, çeşitli isimler saymaya başladı. Ama saydıklarının içinde 'Türk kahvesi' yoktu. Ben, gayet doğal olarak 'Sketto (sade) Türk kahvesi istiyorum' dedim. Bunun üzerine garson öfkeyle 'Biz burada Türk kahvesi servisi yapmıyoruz. Ankara'ya git, orada iç' dedi. Ben de 'O halde bir Grek kahveciği yap' dedim. Biraz sonra 'Türk kahvesi'ni, 'Yunan kahvesi' olarak getirdi.

Bir taraftan o saçma toplantıyı, diğer taraftan garsonun tavrını düşünüp gülerek adı değişmiş Türk kahvesini içtim..."

Kıbrıslı bir çocuk ile ev muhabbeti...

Kıbrıs'ta bazen savaş oluyor. En kötü savaş Kıbrıs'ta oluyor.

Hangi savaş?

Kıbrıs'la Türklerin savaşı var ya...

Neden savaş oldu?

Savaş oldu, çünkü Türkler Kıbrıs'ı almak istedi. Ama Kıbrıslılar da vermek istemedi. Kıbrıslılar onların almalarını istemedi, onun için Kıbrıslılarla Türkler savaş yapmak istedi. Sonra çok kişi yaralandı, çok kişi öldü...

Kim haklıydı?

Bence Kıbrıslılar haklıydı, çünkü onların ülkesi.

Ama burası Kıbrıslı Türklerin de ülkesi...

Ama onlar, almalarını istemiyorlar.

Öyleyse neden engellemiyorlar?

Engelleyemiyorlar.

Neden ama?

İşte öyle. Ne bileyim. Güçleri yetmiyor, onların sayıları az...

Ne yapmaları gerek?..

Konuşmaları gerek...

Yıllardır İngilizce, Türkçe, Yunanca konuşup duruyorlar ya...

Her dilde konuşuyorlar, ama bence duymuyorlar...

'Bu dünya bir çarkıfelek, aşkolsun çevirene'

Göçmenlerin en büyük düşü, evlerine köylerine geri dönmek... Bir arkadaşın anlattığına göre Pilga köyünde yaşlı bir Rum sürekli, "ölmek istemiyorum. Çünkü buranın toprağı çok sert" diyormuş. Arkadaş, "bu Kıbrıslı Rum köyüne dönse hemen orada ölecek" derken, toplumsal ve bireysel bir özlemin, sorunun altını da çiziyordu.

Kıbrıslı Rum ve Türk, Maronit göçmenler "ölmeyi erteleyen insanlar"... Kıbrıs'ta ev ile Kıbrıs, yani ülke özdeşleşmiş gibi. Peristerona (Güvercinlik) köyünde görüştüğüm Rum bir kadın, "eğer kuzeyde köyüme gidersen evime benim için bak. Evim, kilisenin yanından saydığında yedinci olan, iki katlı ev benim evim, evime selam söyle" derken Kıbrıs'ı bir ev olarak tanımlıyordu aslında.

Evler Kıbrıs'ta dram mekanlarıdır...

Göçmenlik üzerine anlatılanları dinledikten ve bizzat gördükten sonra, Kıbrıs'ta öğrendiğim, İzmirli bir 'kocakari'nin söylediği varsayılan artık anonimleşmiş; "bu dünya bir çarkı felek, aşk olsun çevirene" sözünden yola çıkarak, "Bu Kıbrıs bir çarkıfelek aşk olsun döndürene" diyorum...

Aşk tanrıçası Afrodit'in ülkesinde, sözcüğün sitem anlamıyla "aşk olsun" demek kolay değil...

Bir kez daha anlıyorum ki, "Hayat, AŞK ile AHŞK arasında bir med–cezirdir"...

Yine de aşk olsun...

HAZIM RUHİ

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Yılbaşına hazırlık

Yılbaşı gecesinden bir gün önce nefis bir akşam yemeği (portakallı ördek, mandalinalı pilav ve elmalı turta) yedikten sonra kedi gibi sobanın yanına kıvrıldım. Şak diye uyuyakalmamış mışım? (Kalmışsın.) Birden renkli Türkçe sinemaskop bi rüya görmeye başladım. Noel Baba sırtında çuvalıyla gülümseyerek bana doğru geliyordu. Bense bu olaya şiddetle reaksiyon gösteriyordum. Neden? Çünkü, Noel Baba bir hıristiyanlık simgesiydi. Halkının yüzde 99'unun Müslüman olduğu bu topraklarda hangi cüretle rüyama girersin kafir! Başlatma lan şimdi hediyelerinden, ren geyiklerinden! Geyik ettin şimdi. Niçin bana da rüyalarımda nur yüzlü dedeler ya da sarışın– esmer kadınlar görmeyi ihsan etmiyorsun? (İhsan da kim?)



Kendimi IMF heyeti, Standart and Poors kredi şirketi karşısındaki başbakan yardımcısı kadar aziz hissediyorum. Alpaslan Noel Amca çok şefkatli bir ses tonuyla "Hazım, yavrum, sana oyuncaklar getirdim evladım" diyerek başımı okşadı ve çuvalından çıkardığı 3 kalaşnikof, 5 molotof kokteyli, 8– 10 lokum dinamitle bir roketatarı avucuma tutuşturdu. "Sen bunlara layıksın evladım. Susurluk'u bırakalım, Mars'a bakalım artık. Mars'ta komünist ve Kürtlere rastlanmış. Haydi evladım. Vatan senden vazife bekliyor" dedi. Muhabbet mi yapalım yani şimdi senle! Bak Noelciğim, yılbaşı filan kutlamayacağım, hindiye allerjim var ve hem Fatih'in torunuyum, hem de bütün hadiseleri Erbakan Bey gibi düşünüyorum. Hadi koçum, hadi arkadaşım, çık git rüyamdan! Rüyamda boşu boşuna nefes tüketiyordum. Noel Baba gittikçe yanıma yaklaştı. Kışt, kışt filan dedim, hayır, başaramadım. Birazdan burun buruna geldik. O sıra az kalsın dudağım uçuklayacaktı. Çünkü gelen Noel baba değil, Alpaslan Amca'ydı, müthiş bir makyajla kılık değiştirmişti..Hay bin köfte!

" Yarabbi, ne büyük suç işlemiştim ki sen bu amcayı başıma musallat ettin" derken pırr diye geyiklerinin çektiği kızağa atlayıp gözden kayboldu.

O sırada uyandım. Memleketteki son durumlar beni derinden etkilemişti herhalde. Hemen elime banyodan bi süpürge geçirip etrafı hayali olarak süpürmeye başladım. Temiz toplum istiyordum ve bunu salonu süpürerek başarabilirdim. Sıra sokakta rastladığım ilk kamyon şoförüne bir şilt vermeye gelmişti. Bu ikisini alnım açık bi şekilde becerirsem hem solculuğumun şanına halel gelmezdi, hem de memleket bi anda gül bahçesine dönüverirdi. Biraz rahatladım.

Elime Zülfü Livaneli Bey'in son kitabı "Engereğin Kıçındaki Uyuşma" adlı sanat şaheserini alarak kendimi sokaklara attım. Halkım yeni bir yılı geride bırakmanın heyecanını filan yaşamıyor, hepsi ruh gibi ortalıkta dolaşıyordu. Doğrusu artık onlarla uğraşamazdım. Gidip bi çay bahçesine oturup kitabımı okumaya başladım. Birazdan garson geldi. "Çay" dedim. "Vay" dedi. Ulan yine ne olmuştu? Garson dikkatli bi şekilde yüzüme baktı ve "Hoşgeldin abi, canım abim, şeref verdin" diye inlemeye, boynuma sarılma girişiminde bulunmaya başladı. "Hop hemşerim" dedim. "Birine benzettin herhalde." "Emrine amadeyim, sana bir değil, on demlik çay feda olsun Mehmet Boğar abicim." Hoppala! Ulan benim nerem Mehmet Boğar'a benziyo be! Bi kafam bozuldu. Herife bi yumruk attım. Bi çeşit imza yani. Adam yerde debelenirken ben kaçmaya başladım. Ana, o ne! Herif bi taraftan şakır şakır burun kanaması geçirirken, diğer taraftan var gücüyle arkamdan bağırıyordu: "Türkiye seninle gurur duyuyor, Türkiye seninle gurur duyuyor." Bu lafları duyunca rahatladım. Halkımın bi kısmı maalesef salaktı, buna kanaat getirdim.

Akşam üzeri dergiye geldiğimde Seyfi Bey'i mutfakta bi şeylerle meşgulken yakaladım. Şen kahkahalar atıyordu. "Yeni yılda yeni yazarlar, yeni çizerler, Söz'ün tirajı 1750 olacak, lay lay loom!" diye kendi kendine söyleniyordu. Çok Don Kişot bi hali vardı. Keyfini bozmak istemedim.

Usulca çay ocağına doğru süzüldüm. Bi bardak demli çay şimdi çok iyi giderdi. Elimi çaydanlığa attım. Heyhat, çay bitmişti. İçimden Süleyman Bey, Tansu Bacım ve Erbakan Bey'in yeni yılını kutlayıp hızla merdivenleri inmeye başladım.

Soğuktu ve yağmur çiseliyordu.

temel bir kaynak

"Tüm insanların ayağa kalkmalarından, tüm içgüdülerin serbest bırakılmasından, tüm doktrinlerin yıkılmasından niçin korkuyorsunuz?"

GEORGE WOODCOCK
Çeviren :Alev Türker



Çıktı! Bütün Kitapçılarda!

KAOS YAYINLARI
Tel : 518 25 62

Anarşist düşünce ve hareketin iki yüz yıllık kronolojik tarihi ilk kez Türkçe yayınlandı. Anarşizm üzerine eksiksiz bir başucu kitabı! (525 Sayfa)

ANARŞİZM

EMEĞİN, ÖZGÜRLÜĞÜN, KARDEŞLİĞİN SESİ...
ÇEVRE RADYO
105.7
Doğru ve hızlı haber... Evrensel bilgi ve kültür... Geleneksel ve çağdaş dünya müziği...

MEİS Cafe / Bar
Cem Karaca ve Uğur Dikmen
Her Perşembe
Saat: 22.30'da
Hergün canlı müzik
Beyoğlu Mis Sok. No: 20
Tel: 293 99 73 - 293 05 98 - 244 22 70

BÜLENT ORTAÇGİL
Ve
Erkan Oğur, Gürol Ağırbaş, Hakan Beşer, Cem Aksel
HER PAZARTESİ
SALI: Cem Karaca ve Uğur Dikmen...
ÇARŞAMBA: Müfit Bayraktaroğlu (Kadıköy, Maarif'78)
PERŞEMBE: MUAMMER KETENCOĞLU ve SUMRU
CUMA, C.TESİ: Burhan Şeşen, Gökhan Şeşen, Tevfik
PAZAR: Müfit Bayraktaroğlu (Kadıköy, Maarif'78)
NATUREL Sam BAR
KADIKÖY: Bahariye, Pavlonya Sk.40 Tel: 414 77 66 - 414 78 34

'Vur bacım, bugün yılbaşı'

Eğleneceğiz.... Eğlenmek zorundayız. Zorunlu bir eğlence günü yeni yıl.

Aylar öncesinden konuşulmaya başlandı. Nerede, kiminle , nasıl eğleneceğiz?

Ellerde bira kutuları, başka bir elde şarap, sokakta herkes. Yeni bir yıla giriyoruz. Taksim meydanı hınca hınç dolu.

Saat 23.30 en iyi elbiselerimiz üzerimizde, her yerden geldik bu meydana. Gültepe'den, Esenler'den Bağdat Caddesi'nden ...

Eğleneceğiz, sokaktayız.

Bir genç kız erkek arkadaşının elini sıkı sıkı tutmuş. Silah sesleri geldikçe, havai fişekler patladıkça arkadaşına biraz daha sarılıyor. Eğlenirken korkuyoruz.

Eğlencemizde eksilmiyor silahlar. Saat 24.00'e yaklaşıyor, silahlar patlıyor, korkuyoruz.

Saat 24.00 herkes bağırıyor, ıslıklar çalınıyor, dans ediliyor, şarkı söyleniyor.

Mutlu yıllar, hapy new years, sesleri birbirine karışıyor.

Sokakta dans eden sevgililer, öpüşen çiftler, kadınlara çimdik atarak dolaşan 17-18 yaş arası gençler.

Yüzlerce sivil polis, yüzlerce resmi polis. Polis sakin... Taksim meydanı "şüpheli" dolu. Ama bugün kimse gözaltına alınmıyor. Bugün herkes "şüpheli" tipinde çünkü...

Çevik kuvvet polislerinin yeni yılını kutlayan bir delikanlı polise elini uzatıp "çak" diyor. Bir polis delikanlının eline çakıyor. Sırayla bütün çevik kuvvet ekibine "çak" diyen delikanlıya bir polis yumruğunu gösteriyor "böyle çaksam", yok diyor sarhoş delikanlı avucunu açarak "bir kez de böyle çak"...

Barlara giriş beş milyon liradan başlıyor. Barlara, meyhanelere o gece polis uğramıyor. Bu meyhane ve bar sahipleri tarafından hayretle karşılanıyor.

Galatasaray'da bir şarapçı yerde, her zamanki gibi içkisini içmeye devam ediyor. Bu kez yalnızca bir şarap yok yanında onlarca şarap var. Vatandaşlar yeni yıl hediyesi olarak "köpek öldüren" Güzel Marmara şarapları hediye etmişler..

Çiçek Pasajı hınca hınç dolu, şarkılar, göbek dansları...

Kimene Meyhanesi'nin mütemmim cüz'ü "İmparator" Ayhan Bey Rakıname şiirini okuyor. Şiir uzadıkça uzuyor, boş rakı şişeleri biriktikçe birikiyor... Galatasaray meydanında bir genç kız elindeki bira kutusunu arkadaşlarının üzerine döküyor. Yetmiyor yeniden alıyor, onu da döküyor.

Sıkılıyoruz, rahatlamamız gerekiyor, bugün eğlenmek zorundayız...

Selpak satan bir çocuk elindeki tüm selpakları bitirmenin sevinciyle evine koşuyor, kalan selpaklarını almak için...

Kadınları takip eden saçları biryantinli, beyaz gömlekli delikanlılar "yanlış anlamayın, biz sadece arkadaş olmak istiyoruz" diye diye yürüyorlar. İçkili genç bir kadın, "bu alemi iyi bildiğini" söyleyen orta yaşlı bir adama "Bana öyle bakma seni vururum" diyor. Adamda cevap hazır, "Vur bacım ölümüm senin elinden olsun. Biz seni korumak için buradayız." Genç kadın "Benim silahım var, seni tararım" diye konuşmaya devam ettikçe, adam "tara bacım"diyor. Başka bir kadın aynı adama "Abi sen delikanlı adamsın, boşver çek git" diyor. Bu sözler adamın hoşuna gidiyor. "Ben sizi korurum bacım" muhabbeti bitmek bilmiyor...

Bir genç kız sevgilisine Taksim'deki tüm direklere çıkmak istediğini söylüyor. Sonra tüm direklerden vazgeçip, yalnızca ışıklı olanlara çıkmaya çalışıyor.



Bir birahanenin girişinde "Yılın olayı, Oya Aydoğan geliyor" yazıyor. "Gerçekten gelecek mi" diye soruyoruz. "Hayır" diyor birahane sahibi "Müşteri çekmenin bir yolu bu. Müşteri gelecek, Oya Aydoğan'ı bekleyecek. İçki içecek. Bana ne zaman geleceğini sordukça, ben sürekli gelecek diyeceğim. Sonra müşteri sarhoş olacak ve Oya Hanım'ı unutacak."

Sokaklarda yeni arkadaşlıklar kuruluyor. Hemşeri muhabbetleri, "Nerede oturuyorsun?" soruları, "Gideceğiniz yere bırakalım" teklifleriyle insanlar bir aşağı, bir yukarı yürüyor. Eğlenmek istiyoruz, giriş ücreti ödemeden, çok fazla para harcamadan, dans ederek, şarkı söyleyerek, kendi kendimizi koruyarak... Yeni yıl bahane, biz biraz eğlenmek istiyoruz.

Hacer YILDIRIM

SÖZ
Haftalık Haber Yorum Dergisi

• **Sahibi:** Olgu Ltş. adına Ali KÜÇÜK
• **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
• **Yazıişleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Veysi SARISÖZEN
• **İdare:** Muzaffer TUTKAN
• **Sorumlu Müdür:** B.Aytaç YOLDAŞ

Avrupa Temsilcilikleri

Almanya: A. Vehbi PAKSOY	**Tel:** 0049 306183742	**Fax:** 0049 302755143
Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN	**Tel:** 0033 148572114	**Fax:** 0033 148571691
İsviçre: Süleyman ÖZGÜR	**Tel:** 0041 3415213	
İngiltere: Ahmet SAYER	**Tel:** 0044 1814826280	

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. **No:** 3/8 Taksim/İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** Biryay